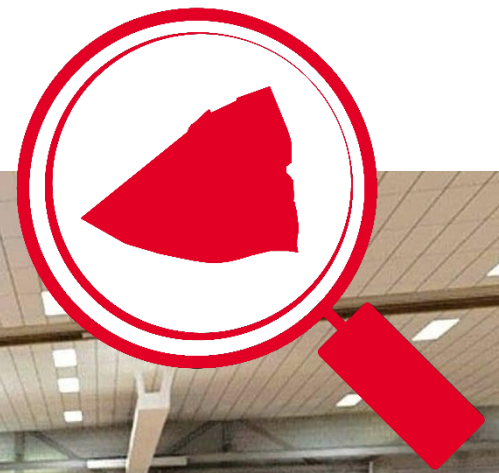


Onderzoek sporthal Claudius Civilislaan

Rekenkamer Vlaardingen



Colofon

Datum:

7-3-2025

Rekenkamer Vlaardingen:

Hayke Veldman, directeur

Emilie Stumphius, plv. directeur

Contactgegevens:

Arco de Baat, secretaris

06 82 87 87 03 / arco@necker.nl

Onderzoekers:

Robert Klaassen

robert@necker.nl

Arco de Baat

arco@necker.nl

Emilie Stumphius

emilie@necker.nl

Hans Erik Brand

hanserik@necker.nl

Foto op de kaft: De Vilder&Zonneveld



Inhoudsopgave

Inleiding	5
Aanleiding	5
Doelstelling en vraagstelling	5
Leeswijzer	6
Kernbevindingen	7
Feitenrelaas en context	7
Rolneming, informatievoorziening en besluitvorming	10
Vooruitblik naar de toekomst	14
Conclusies en aanbevelingen	15
Hoofdconclusie	15
Reactie van college van B&W	22
Nawoord rekenkamer	29
1 Relevante context en kaders	32
1.1 Korte toelichting project sporthal CC-laan	32
1.2 Overzicht van belangrijkste actoren	32
1.3 Beleidsmatige context	35
2 Feitenrelaas	38
2.1 De initiële planvorming van het project (juni 2015 – maart 2017)	38
2.2 De uitwerking van het ontwerp en nadere voorbereiding van het project (maart 2017 – december 2021)	43
2.3 Verdere aanpassingen van het ontwerp en de bouw van de sporthal (december 2021 – februari 2024)	54
3 Analyse en nadere duiding	63
3.1 Rolneming, samenwerking en aansturing	63
3.2 (Financiële) risicobeheersing en controle	67
3.3 Kaderstelling en controle door de raad	72
3.4 Zicht op exploitatie	75
Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording en geraadpleegde bronnen	76
Bijlage 2. Nadere onderbouwing financiële analyse	78
Bijlage 3. Begrippenlijst	82



Bestuurlijke nota



Inleiding

Aanleiding

Nederlandse gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht ten aanzien van bewegingsonderwijs.¹ Daarnaast kiezen de meeste gemeenten ervoor om de huisvesting van sportverenigingen te accommoderen. Zo ook de gemeente Vlaardingen. Vanaf 2015 werkte de gemeente Vlaardingen aan de totstandkoming van een nieuwe sporthal aan de Claudius Civilislaan (hierna: sporthal CC-laan). Deze sporthal is op 19 juni 2024 geopend.² Aanvankelijk was het streven om de sporthal eind 2017 op te leveren. Uiteindelijk namen zowel de planvorming als de realisatie van de sporthal langere tijd in beslag.

De gemeenteraad heeft op verschillende momenten aanvullend krediet beschikbaar gesteld. Het verloop van het project heeft daarom bij de gemeenteraad de vraag opgeroepen welke oorzaken de aanleiding vormden voor het meermaals moeten verhogen van het investeringskrediet. De raad heeft op 28 maart 2024 een motie aangenomen, waarin de rekenkamer is verzocht onderzoek te doen naar de aansturing en projectbeheersing bij sportlocaties, specifiek:³

- / "aan de hand van bureauonderzoek een eigen beeld te vormen van onder andere het gelopen project sporthal Claudius Civilislaan;
- / aan de hand van het bureauonderzoek en uit gesprekken met betrokken bestuurders en ambtenaren nadere onderzoeksvragen te formuleren;
- / in- en extern betrokkenen te raadplegen over hun ervaringen bij het project;
- / indien mogelijk oorzaken te achterhalen van financiële overschrijdingen;
- / aanbevelingen te doen om bij de gemeente Vlaardingen te zorgen voor betere borging van sport gerelateerde projecten;
- / de raad zo spoedig als mogelijk te rapporteren over de bevindingen en aanbevelingen."

Doelstelling en vraagstelling

Naar aanleiding van de motie heeft de rekenkamer besloten om een onderzoek uit te voeren naar de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan.

Naast het in kaart brengen van de ontwikkelingen in dit project is het doel van het onderzoek om naar aanleiding van de bevindingen over dit project aanbevelingen te doen over hoe de doelmatigheid en doeltreffendheid van het projectmanagement bij ruimtelijke projecten in de gemeente Vlaardingen in brede zin kan worden verbeterd.

De rekenkamer heeft voor dit onderzoek de volgende hoofdvraag geformuleerd:

Welke keuzes en gebeurtenissen ten tijde van de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan hebben geleid tot de aanvullende kredieten en wijzigingen qua inhoud en planning en wat is hierin de rol geweest van het college, de raad, de ambtelijke organisatie en externe partijen?

Om de hoofdvraag te beantwoorden zijn er deelvragen geformuleerd. De deelvragen zijn:

¹ KVLO. (2019, september). Handboek huisvesting bewegingsonderwijs.

² Dit is Twee. (19 juni 2024). 'Mooiste sporthal van Vlaardingen' officieel geopend in de Westwijk.

³ Gemeenteraad Vlaardingen. (28 maart 2024). Motie instellen onderzoek rekenkamer.



Feitenrelaas en context

1. Wat zijn de feiten en omstandigheden ten aanzien van de planvorming en realisatie van de Sporthal CC-laan?
2. Welke rollen, taken en verantwoordelijkheden hadden ambtelijke organisatie, college, raad en externe partijen in de totstandkoming en realisatie?
3. Welke doelstellingen zijn door de gemeenteraad en het college beoogd met de bouw van de sporthal?
 - a. Hoe zijn de beoogde doelstellingen gerelateerd aan gemeentelijke beleidskaders in het kader van (huisvesting van) sport?
 - b. Hoe zijn de beoogde doelstellingen gerelateerd aan landelijke beleidskaders en regelgeving in het kader van (huisvesting van) sport?
 - c. Welke financiële kaders en uitgangspunten zijn aan het project gesteld in het begin en bij wijzigingen en hoe is risicobeheersing hierop vormgegeven?

Rolneming, informatievoorziening en besluitvorming

4. Hoe hebben ambtelijke organisatie, college, raad en externe partijen bij de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan daadwerkelijk invulling gegeven aan hun rollen, taken en verantwoordelijkheden?
 - a. Hoe is de samenwerking met externe partijen (aannemer, gebruikers sporthal) vormgegeven en welke uitgangspunten en afspraken zijn hierin vastgesteld?
 - b. Hoe is de ambtelijke en bestuurlijke aansturing van het project binnen de gemeente vormgegeven?
5. Is de aansturing van dit project en andere projecten in de periode van planvorming en realisatie gewijzigd naar aanleiding van geconstateerde problemen?
6. Is de raad in staat gesteld zijn kaderstellende en controlerende rol in te vullen via juiste, navolgbare, tijdige en volledige informatievoorziening?
 - a. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld ten aanzien van de realisatie van de Sporthal CC-laan?

Vooruitblik naar de toekomst

7. Welke lessen kan de gemeente Vlaardingen uit het project CC-laan trekken voor de beheersing van andere grote ruimtelijke projecten?
8. Wat zijn de gevolgen van de financiële en inhoudelijke wijzigingen tijdens de planvorming en realisatie voor de toekomstige (financiële) exploitatie van de sporthal door de gebruikers?

Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit twee delen: de bestuurlijke nota en de nota van bevindingen.

De bestuurlijke nota bestaat uit bovenstaande inleiding, de beantwoording van de onderzoeksvragen, de conclusies en aanbevelingen, de reactie van het college van B&W en het nawoord van de rekenkamer.

De nota van bevindingen bestaat uit drie hoofdstukken. In hoofdstuk 1 geeft de rekenkamer een toelichting op relevante (beleidsmatige) context van het project. In hoofdstuk 2 is het feitenrelaas weergegeven. In hoofdstuk 3 is een nadere duiding en analyse van het feitenrelaas opgenomen. In de bijlage staat een nadere onderzoeksverantwoording, een toelichting op de financiële analyse en een begrippenlijst.



Kernbevindingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen aan de hand van de kernbevindingen uit de nota van bevindingen. Waar van toepassing verwijst de rekenkamer voor een nadere toelichting naar relevante passages in de nota van bevindingen.

Feitenrelaas en context

1. *Wat zijn de feiten en omstandigheden ten aanzien van de planvorming en realisatie van de Sporthal Claudius Civilislaan?*

Begin 2015 worden de eerste gesprekken gevoerd over een mogelijke sporthal aan de Claudius Civilislaan. Na een scenarioverkenning verstrekt de gemeenteraad op 24 maart 2016 een voorbereidingskrediet voor de planvorming van de sporthal aan het Erasmusplein, en in de voorjaarsnota 2016 een investering van €6.130.000 voor de sporthal CC-laan. Na verstrekking van het investeringskrediet wordt ambtelijk afgewogen welke aanbestedingsvorm het beste past. De gemeente kiest voor een traditionele aanbesteding, hoewel het advies van bureau Synarchis is om voor een geïntegreerde aanbestedingsvorm te kiezen. Tot en met maart 2017 werkt Synarchis vervolgens aan het programma van eisen voor de sporthal, in samenwerking met diverse gemeentelijke afdelingen en de toekomstige gebruikers van de sporthal.

Op 19 mei 2017 gunt de gemeente de opdracht om de sporthal te ontwerpen aan De Vilder&Zonneveld Architecten. Gedurende de tweede helft van 2017 en de eerste helft van 2018 werkt de architect in samenwerking met het ontwerpteam het ontwerp voor de sporthal nader uit. Tijdens de ontwerpfase doen zich de eerste knelpunten in het project voor: geraamde bouwkosten overschrijden het budget, de eisen voor sport en bewegingsonderwijs blijken op onderdelen tegenstrijdig en het terrein blijkt te smal voor het te realiseren gebouw. Voor een alternatieve oplossing is extra budget nodig, dat de raad op 4 april 2019 verstrekt. Het ontwerp wordt vervolgens aangepast. Hierna zijn er opnieuw knelpunten: het vleermuizenonderzoek is niet tijdig gestart, de nabijgelegen gasleiding bij de Marathonweg lijkt een mogelijk veiligheidsprobleem en de afmetingen van het ontwerp blijken niet aan de eisen voor verenigingssport te voldoen. Opnieuw past de architect het ontwerp aan. Het college besluit in juni 2021 aanvullend krediet beschikbaar te stellen om een kostenstijging te dekken. Dit krediet wordt gedekt uit het positieve saldo en de verlaging van het krediet van de Erasmushal. Het college informeert de raad hierover in een raadsmemo. Eind 2021 blijkt dat de oude Westwijkhallen vanwege veiligheidsaspecten niet meer gebruikt kunnen worden. De raad verstrekt daarom krediet voor de aanschaf van een blaashal, zodat er toch gesport kan worden gedurende het winterseizoen.

In december 2021 doet Tempel Bouw en Van Dorp de enige inschrijving op de aanbesteding voor de bouw van de sporthal. Omdat de aanbidding van de aannemer hoger blijkt dan het verstrekte budget, is opnieuw aanvullend krediet nodig. De raad besluit op 12 mei 2022 dit aanvullend krediet te verstrekken. Gedurende de tweede helft van 2022 en het grootste deel van 2023 vinden voorbereidende werkzaamheden plaats voor de bouw van de sporthal. Tijdens deze periode doen zich diverse nieuwe knelpunten voor. De daadwerkelijke bouw start in 2023, hoewel ook tijdens de bouw verdere vertraging optreedt. Op 28 maart 2024 verleent de raad een laatste keer aanvullend krediet voor de sporthal. Dit aanvullend krediet is nodig vanwege verdere prijsstijgingen, meerwerk en een lagere SPUK-bijdrage dan verwacht.



De volledige feiten en omstandigheden zijn opgenomen in het feitenrelaas (hoofdstuk 2 van de nota van bevindingen).

2. Welke rollen, taken en verantwoordelijkheden hadden ambtelijke organisatie, college, raad en externe partijen in de totstandkoming en realisatie?

De rol van de raad bij het starten van het project is het toekennen van een investeringsbudget en het stellen van de (inhoudelijke en financiële) kaders. Het college is bestuurlijk verantwoordelijk voor de realisatie van de sporthal, doet de raad voorstellen voor te nemen besluiten en legt over de uitvoering verantwoording af aan de raad via rapportages in de P&C-cyclus en raadsmemo's. Binnen het college is de portefeuillehouder sport belast met het opdrachtgeverschap van het project. De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het project is gelegen bij het college als geheel. De ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor de uitvoering van het project binnen de gestelde kaders en het budget: het benaderen en contracteren van externe partijen en het begeleiden van het ontwerpen en het bouwen van de hal. Hiervoor bestaat er ambtelijk een opdrachtgever (het team sport) en een opdrachtnemer (aanvankelijk het team vastgoed, later het team voorbereiding en realisatie).

Voor dit project heeft de gemeente samengewerkt met de volgende externen:

- / De (toekomstige) gebruikers van de sporthal: S.C. Twist en College VOS;
- / Bureau Synarchis, de opsteller van het aanbestedingsadvies en het programma van eisen;
- / Architect DeVilder&Zonneveld, de opsteller van de ontwerpen en directievoerder tijdens het bouwproces;
- / De aannemerscombinatie van het bouwbedrijf Tempel Bouw en het installatiebedrijf Van Dorp installaties.

Voor een volledig overzicht van betrokken actoren verwijst de rekenkamer naar paragraaf 1.2 van de nota van bevindingen. De rekenkamer gaat in de beantwoording op deelvraag 4 nader in op de daadwerkelijke rolinvulling van alle betrokkenen.

3. Welke doelstellingen zijn door de gemeenteraad en het college beoogd met de bouw van de sporthal?

a. Hoe zijn de beoogde doelstellingen gerelateerd aan gemeentelijke beleidskaders in het kader van (huisvesting van) sport?

b. Hoe zijn de beoogde doelstellingen gerelateerd aan landelijke beleidskaders en regelgeving in het kader van (huisvesting van) sport?

In 2015 stelt het college een plan vast voor de ontwikkeling van de Westwijk: de ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk. In dit plan wordt de sporthal aan de CC-laan als 'noodzakelijke randvoorwaarde' genoemd voor de nieuwbouw van de sporthal aan het Erasmusplein. Het college acht de sporthal van belang om het middelbaar onderwijs en S.C. Twist een goede, eigentijdse plek te bieden. Hierbij verwijst het college naar de zorgplicht van de gemeente om bewegingsonderwijs voor middelbare scholen en ruimte voor sportverenigingen te faciliteren.



Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van bewegingsonderwijs in het lager en voortgezet onderwijs. Deze verplichtingen zijn in Vlaardingen uitgewerkt in Integrale Huisvestingsplannen. Voor het huisvesten van sportverenigingen geldt geen wettelijke zorgplicht. Ook zijn er vanuit de NOC-NSF, de koepelorganisatie van Nederlandse sportbonden, en het KLVO, de belangenvereniging van gymdocenten, aanvullende eisen aan de sporthal.

c. Welke financiële kaders en uitgangspunten zijn aan het project gesteld in het begin en bij wijzigingen en hoe is risicobeheersing hierop vormgegeven?

Het financiële uitgangspunt voor de sporthal CC-laan was bij aanvang in 2016 een investeringskrediet van € 6.130.000. In 2019, 2021, 2022, 2023 en 2024 zijn er door raad of college aanvullende kredieten verstrekt dan wel beschikbaar gesteld. Op het moment van schrijven is het door raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde budget voor de sporthal in totaal € 13.325.724.

Hieronder staat een overzicht van alle verstrekte dan wel beschikbaar gestelde kredieten. In dit overzicht staan ook verwachte subsidiebijdragen vanuit het Rijk, zogenoemde SPUK-gelden. Op verschillende momenten in het project werden aangevraagde SPUK-gelden tot het projectbudget gerekend als zijnde door raad of college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet. Met het aanwenden van verwachte SPUK-bijdragen bij ramingen en dekkingen werd er een lager krediet gevraagd aan de raad ten opzichte van het voor de sporthal benodigde budget. In onderstaande tabel zijn de verwachte SPUK-gelden gescheiden van de verstrekte dan wel beschikbaar gestelde kredieten. Zo ontstaat een helder beeld van het voor de sporthal beschikbare budget op de verschillende momenten in het project. In het overzicht is verder aangegeven wat de aanleiding voor het krediet was, op welke manier erover besloten is, wie het krediet heeft verstrekt dan wel beschikbaar heeft gesteld en welk bedrag dit betreft. In de laatste kolom is per besluit de cumulatieve som van het verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet opgenomen. Dit is de som van het door de raad en het college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet.

Tabel 1 - Overzicht kredieten en verwachte SPUK-bijdragen sporthal CC-laan

Aanleiding:	Vorm:	Datum besluit:	Actor:	Krediet:	SPUK-bijdrage (verwacht):	krediet (cumulatief):
Initiële investering	Voorjaarsnota 2016	2016/07/07	Raad	€ 5.800.000		€ 5.800.000
Duurzaamheidsinvestering	Voorjaarsnota 2016	2016/07/07	Raad	€ 330.000		€ 6.130.000
Stedenbouwkundige inpassing / integratie clubgebouw S.C. Twist / bouwkostenstijgingen	Raadsvoorstel	2019/04/04	Raad	€ 1.350.000	€ 1.050.000	€ 7.480.000
Aanpassing ontwerp / indexering bouwkosten / stijging VAT-kosten / herstelkosten tijdelijke huisvesting S.C. Twist	Collegebesluit	2021/06/01	College	€ 1.092.000	€ 294.000	€ 8.572.000
Hogere aanbieding aannemer	Raadsvoorstel	2022/05/12	Raad	€ 1.599.269	€ 1.524.750	€ 10.171.269



Bouwkostenstijgingen	1 ^e voortgangs-rapportage 2023	2023/06/06	Raad	€ 422.000	€ 10.593.269
Prijsstijgingen bouw en personele inzet / meerwerk / lagere SPUK-bijdrage	Raadsvoorstel	2024/03/28	Raad	€ 2.732.455	€ 13.325.724

De gemeente kent geen structurele methodiek voor risicomanagement. Bij de start van projecten worden geen risico-inventarisatiesessies gehouden, zo ook niet bij het project sporthal CC-laan. Wel zijn er standaard risicoposten opgenomen in de kostenramingen. Het team financiën was betrokken bij het opstellen van raadsvoorstellen. Vanaf eind 2023 is er een projectcontroller aangesloten bij het project sporthal CC-laan. De projectcontroller ondersteunt het projectteam bij de financiële beheersing van het project.

Rolneming, informatievoorziening en besluitvorming

4. *Hoe hebben ambtelijke organisatie, college, raad en externe partijen bij de planvorming en realisatie van de sporthal Claudius Civilislaan daadwerkelijk invulling gegeven aan hun rollen, taken en verantwoordelijkheden?*

a. *Hoe is de samenwerking met externe partijen (aannemer, gebruikers sporthal) vormgegeven en welke uitgangspunten en afspraken zijn hierin vastgesteld?*

De samenwerking tussen de gemeente en de gebruikers is geregeld in huurovereenkomsten. De gemeente heeft in 2022 met College VOS een huurovereenkomst gesloten voor het gebruik van de zalen. Met S.C. Twist heeft de gemeente in 2024 een huurovereenkomst gesloten voor het gebruik van de accommodatie. De gemeente heeft de zalen daarbij om niet aan S.C. Twist in gebruik gegeven. Verder zijn beide gebruikers door de gemeente betrokken bij het ontwerp- en bouwproces in gebruikersoverleggen. S.C. Twist nam daarnaast bij knelpunten direct contact op met de portefeuillehouder sport.

De gemeente heeft met de aannemerscombinatie een contract gesloten voor de bouw nadat deze partij als enige inschreef op de aanbesteding. Omdat de aanbieding van de aannemer boven budget was, heeft de gemeente met de aannemer onderhandeld over inhoudelijke versoeringen. De aannemer schreef daarna voor een lager bedrag in, waarna de gemeente de opdracht aan de aannemer gunde. Bij de gunning hebben de gemeente en de aannemer afgesproken dat prijsstijgingen voor rekening van de gemeente zouden komen.

Tijdens het bouwproces heeft de gemeente intensief overlegd met de aannemer en de architect enerzijds en met de architect en de gebruikers anderzijds. Hier bestaat op verschillende moment ontevredenheid over de samenwerking en communicatie, met name tussen de gebruikers en uitvoerende partijen. Het is niet vast te stellen in hoeverre de soms moeizame samenwerking direct heeft geresulteerd in vertraging in de bouw of overschrijding van de beschikbaar gestelde budgetten.

b. *Hoe is de ambtelijke en bestuurlijke aansturing van het project binnen de gemeente vormgegeven?*



De raad heeft de beleidskaders die het uitgangspunt vormen voor de realisatie van sporthallen vastgesteld. In 2016 heeft de raad het initiële budget vastgesteld. Hierna heeft de raad een aantal keer aanvullend krediet verstrekt. De rekenkamer licht de betrokkenheid van de raad verder toe in de beantwoording van deelvraag 6a.

Het college was verantwoordelijk voor het realiseren van de sporthal binnen de door de raad gestelde kaders. De wijze waarop het project bestuurlijk en ambtelijk werd aangestuurd is niet schriftelijk vastgelegd. In de praktijk vervulde de portefeuillehouder sport vanaf het begin de rol van bestuurlijk opdrachtgever. Gedurende het project zijn er vier portefeuillehouders sport geweest.

In 2021 is een formele projectopdracht vastgesteld waarmee de ambtelijke en bestuurlijke verdeling van taken en verantwoordelijkheden formeel werd vastgelegd. Volgens de projectopdracht zijn zowel de portefeuillehouder sport als de portefeuillehouder vastgoed bestuurlijk opdrachtgever. De bestuurlijke aansturing van het project vond in de praktijk echter alleen plaats via de portefeuillehouder sport. Uit interviews blijkt dat de betrokkenheid van de portefeuillehouder bij het project intensiveerde wanneer zich knelpunten voordeden en dat de betrokkenheid gedurende het project toenam doordat de problemen zich opstapelden. Eind 2023 heeft de portefeuillehouder sport op eigen initiatief opdracht gegeven om meer financieel inzicht in het project te realiseren om de raad te kunnen informeren. Nadat ambtelijk de conclusie wordt getrokken dat er opnieuw extra investeringskrediet nodig is, geeft de portefeuillehouder sport opdracht hiertoe een raadsvoorstel uit te werken.

Naar aanleiding van geconstateerde problemen heeft het college een aantal keer aan de raad voorgesteld om aanvullend krediet te verstrekken. Bij het financiële tekort in 2021 heeft het college daarnaast binnen een taakveld budget overgeheveld van het project Erasmushal naar het project sporthal CC-laan.

Ambtelijk zijn de twee belangrijkste actoren de ambtelijk opdrachtgever en de ambtelijk opdrachtnemer. De laatste is de dagelijkse projectleider van het project. De ambtelijk opdrachtgever legt verantwoording over het resultaat af aan de bestuurlijk opdrachtgever. Formeel was het ambtelijk opdrachtgeverschap belegd bij het team sport en het ambtelijk opdrachtnemerschap bij het team vastgoed, daarna het team voorbereiding en realisatie. Tussen de start van het project en 2021 is de verdeling van rollen en verantwoordelijkheden ambtelijk niet vastgelegd. In 2021 is in de projectopdracht het opdrachtgeverschap formeel gedelegeerd aan een medewerker van het team sport. Uit interviews blijkt dat het in de praktijk niet altijd duidelijk was hoe de verhouding tussen opdrachtgever en opdrachtnemer geïnterpreteerd moest worden. In de praktijk pakte de opdrachtgever uitvoerende werkzaamheden op en maakte de opdrachtnemer keuzes waar de opdrachtgever geen invloed op had. Voorbeelden daarvan zijn de eisen die zijn gesteld aan de buitenkant van het gebouw en de wijze van aanbesteding.

Voor een nadere analyse van de bestuurlijke en ambtelijke aansturing van het project verwijst de rekenkamer naar paragraaf 3.1. van de analyse.

5. Is de aansturing van dit project en andere projecten in de periode van planvorming en realisatie gewijzigd naar aanleiding van geconstateerde problemen?

Gedurende het project hebben enkele wijzigingen in de aansturing plaatsgevonden:

- / De rolverdeling is in 2021 geformaliseerd in een projectopdracht. Dit betreft geen oplossing van geconstateerde problemen, maar een invulling van een tot dan toe bestaande omissie.



- / De bestuurlijke betrokkenheid is gedurende het project geïntensiveerd. De eerste twee betrokken portefeuillehouders sport hebben beperkte bemoeienis gehad met het project sporthal CC-laan. De derde en de vierde portefeuillehouder hebben meer betrokkenheid gehad bij het project, dit grotendeels in reactie op geconstateerde problemen.
- / Naar aanleiding van de uitkomsten van een 213a-onderzoek naar investeringskredieten wordt een projectcontroller aangetrokken. Deze wordt daarna ook aangehaakt bij het project CC-laan om meer financieel inzicht te verkrijgen. Het gebrek aan financieel inzicht was mede het gevolg van een financieel systeem dat niet geschikt is om inzicht te bieden in het verloop van meerjarige investeringskredieten. Mede naar aanleiding van het 213a-onderzoek naar investeringen wordt momenteel gewerkt aan vervanging van het financieel systeem.

6. Is de raad in staat gesteld zijn kaderstellende en controlerende rol in te vullen via juiste, navolgbare, tijdige en volledige informatievoorziening?

De gemeente Vlaardingen kent geen structurele en integrale rapportage over de voortgang van projecten. Gedurende 2015 is de raad door het college geïnformeerd over de vervangingsopgave voor de Westwijkhallen en de afwegingen om een sporthal aan de CC-laan te realiseren. In de jaren hierna is de raad periodiek geïnformeerd over de voortgang van het project. Het college informeerde de raad aanvankelijk voornamelijk via de P&C-cyclus, maar na knelpunten in het project in 2019 informeerde het college de raad meer en meer over concrete problemen via raadsmemo's, raadsinformatiebrieven en raadsvoorstellen. Over het algemeen informeerde het college de raad dus actief over ontwikkelingen in het project en vroeg de raad kaders te stellen wanneer er een raadsbesluit nodig was. De rekenkamer plaatst hier wel enkele kanttekeningen bij.

Op 14 april 2020 informeert het college de raad dat er aanvullend vleermuizenonderzoek moet plaatsvinden. Aan de raad werd niet vermeld dat dit een actie betreft die eerder uit zicht is geraakt. In de optiek van de rekenkamer was het passend geweest om dit óók te vermelden: als de actie eerder was opgepakt, was er immers minder vertraging geweest. Bovendien was dit een actie die bij dit type ruimtelijke projecten vaker voorkomt, waarvan de noodzaak eerder bekend had kunnen zijn.

Op twee momenten heeft het college de raad laten weten dat de consequenties van bepaalde knelpunten nog niet duidelijk waren, maar dat deze nader worden uitgezocht: in het raadsmemo op 14 april 2020 over het uit te voeren vleermuizenonderzoek en in het raadsmemo op 26 januari 2021 over de consequenties van de wijziging van het ontwerp vanwege de eisen van de sportbonden.

Diverse raadsvoorstellen bevatten (cijfermatige) onnauwkeurigheden of tekstuele onduidelijkheden:

- / In zowel de voorjaarsnota van 2017 als de meerjarenbegroting 2018-2021 wordt het budget van de sporthal CC-laan weergegeven als € 6.460.000. Dit budget is op dat moment echter € 6.130.000.
- / In de jaarstukken van 2017 staan twee verschillende data van oplevering vermeld.
- / Het raadsvoorstel van 5 februari 2019 voor aanvullend krediet stelt dat er onduidelijkheid was over financiële gegevens, maar dit is niet nader uitgelegd aan de raad, noch wat de consequenties hiervan zouden zijn.
- / Het raadsvoorstel van 6 februari 2024 gaat in op de SPUK-bijdrage die lager is dan verwacht. De regeling uit 2019 subsidieerde 17,5% van de gemaakte bestedingen in sportaccommodaties. In het voorstel staat dat er geen aanleiding was om uit te gaan van een ander percentage dan 17,5%. Dit is echter in tegenspraak met andere raadsvoorstellen waarin een verwachte SPUK-



bijdrage meegenomen wordt. In 2019 wordt er bijvoorbeeld al uitgegaan van een lagere bijdrage (14%) door een verwachte overvraging van het beschikbare budget vanuit het Rijk.

De financiële onderbouwing van diverse raadsvoorstellen bevatte daarnaast feitelijke onjuistheden:

- / In het raadsvoorstel van 6 april 2022 wordt geen onderscheid meer gemaakt tussen het op 1 juni 2021 bij collegebesluit beschikbaar gestelde krediet en de dan verwachte extra SPUK-bijdrage. Beiden worden in het raadsvoorstel van 6 april 2022 onder één noemer opgenomen als zijnde beschikbaar gesteld (door de raad geautoriseerd) budget.
- / Ook in het raadsvoorstel van 6 april 2022 wordt een verwachte SPUK-bijdrage betrokken bij de financiële verantwoording als zijnde verstrekt krediet.
- / In het raadsvoorstel van 6 februari 2024 wordt aan de kredietzijde de eerder meegerekende SPUK-bijdragen incorrect gescheiden van het door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet. In plaats van de eerder verwachte en meegerekende SPUK-bijdrage (€1.818.750) is de prognose SPUK (€ 771.575) van het krediet afgetrokken. Het totale netto krediet zoals vermeld in het raadsvoorstel van 6 februari 2024 bestaat daarmee nog steeds ten dele uit verwachte SPUK-bijdragen. Het gaat hierbij om een bedrag van € 1.047.175. Door deze verwisseling staat in de berekening van het raadsvoorstel een totaal netto krediet vermeld van € 11.640.444. Het totale door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet is op dat moment feitelijk echter € 10.593.269. Een uitwerking hiervan staat in bijlage 2.
- / In het raadsvoorstel van 6 februari 2024 worden daarnaast deels ontvangen, deels verwachte SPUK-gelden betrokken bij de berekening van het benodigde krediet. Als resultaat wordt niet voor het gehele benodigde budget voor de afronding van de sporthal krediet gevraagd bij de raad.

Ten aanzien van de tijdigheid merkt de rekenkamer het volgende op. Wanneer zich knelpunten voordeden waarover de raad een besluit diende te nemen, informeerde het college de raad steeds binnen een maand nadat dit knelpunt voor het eerst (besluitvormend) in het college aan de orde kwam. Wanneer er geen (direct) besluit van de raad nodig was, liet de informatievoorziening wat langer op zich wachten. Dit betreft de informatievoorziening over de knelpunten omtrent het vleermuizenonderzoek (begin 2019 is ambtelijk bekend dat dit moet worden uitgevoerd, begin 2020 is ambtelijk bekend dat deze actie uit zicht is geraakt - de raad is hier via een raadsmemo over geïnformeerd in april 2020); de knelpunten omtrent de gasleiding (ambtelijk begin 2019 bekend, de raad is hier voor het eerst over geïnformeerd in de jaarstukken over 2019 in juni 2020) en de problematiek omtrent de wijzigingen van het ontwerp vanwege de eisen van de sportbonden (in november 2020 ambtelijk bekend, de raad is hier in januari 2021 via een raadsmemo over geïnformeerd). Gegeven de inzet die rondom de betreffende ontwikkelingen nodig waren om scherp te krijgen wat de gevolgen precies waren, ziet de rekenkamer hier qua tijdigheid geen verdere bijzonderheden in. De rekenkamer ziet de vertragingen omtrent het vleermuizenonderzoek als een uitzondering.

a. Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld ten aanzien van de realisatie van de Sporthal Claudius Civilislaan?

De raad heeft verschillende inhoudelijke en financiële kaders gesteld voor het project sporthal CC-laan, in raadsbesluiten over (aanvullende) kredietverlening en in de P&C-cyclus. Ook heeft de raad eenmaal een motie aangenomen waarmee aanvullende inhoudelijke kaders zijn gesteld aan het project zelf (namelijk de oproep om de kostenstijgingen niet door te berekenen aan de gebruikers). Verder heeft de



raad kennisgenomen over de inhoud van de ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk, maar deze niet (zoals het college) vastgesteld. De raad heeft geen amendementen ingediend die raken aan de sporthal CC-laan.

De invulling van de controlerende rol door de raad beperkte zich tot zes aanvullende vragen over het project of die raken aan het project: viermaal via schriftelijke technische vragen naar aanleiding van een voorstel van het college (gesteld op 27 oktober 2015, 22 december 2022, 14 februari 2024 en 5 maart 2024) en tweemaal via mondelinge vragen in de raads(commissie)vergaderingen van 25 augustus 2022 en 28 maart 2024. Tijdens de raadsbehandeling neemt de raad de motie aan waarin de rekenkamer is verzocht onderzoek te doen naar de aansturing en projectbeheersing bij sportlocaties, specifiek bij de sporthal CC-laan. Deze motie kan ook aangemerkt worden als invulling van de controlerende rol van de raad.

Vooruitblik naar de toekomst

1. *Welke lessen kan de gemeente Vlaardingen uit het project Claudius Civilislaan trekken voor de beheersing van andere grote ruimtelijke projecten?*

Voor de beantwoording van deze vraag wordt verwezen naar de aanbevelingen.

2. *Wat zijn de gevolgen van de financiële en inhoudelijke wijzigingen tijdens de planvorming en realisatie voor de toekomstige (financiële) exploitatie van de sporthal door de gebruikers?*

Tijdens de planvorming en realisatie is het plan voor de sporthal diverse keren gewijzigd op inhoud of ten aanzien van de financiële onderbouwing. Bij de start van het bouwproces zijn geen afspraken gemaakt met S.C. Twist over de financiële exploitatie. De definitieve huurovereenkomst is opgesteld op 4 juni 2024, minder dan een week voorafgaand aan de oplevering van de hal. Ook uit interviews blijkt dat het in kaart brengen van de financiële kant van de exploitatie voor de gebruikers niet eerder dan 2021 binnen de gemeente prioriteit kreeg.

De overschrijdingen in planning hebben voor S.C. Twist gevolgen gehad, omdat deze vereniging tijdelijk naar alternatieve locaties moest uitwijken. Bij de start van het ontwerpproces was de veronderstelling dat de Westwijkhallen in 2019 gesloten konden worden, omdat op dat moment de nieuwe hal zou worden geopend. Vanwege de vertragingen in het project zijn de Westwijkhallen langer in gebruik geweest dan oorspronkelijk gepland. In november 2021 besloot het college de hallen te sluiten vanwege veiligheidsproblemen. Hierna moest S.C. Twist voor één wedstrijdseizoen uitwijken naar alternatieve locaties. De gemeente heeft een oplossing gerealiseerd door in oktober 2022 een blaashal te plaatsen op het terrein van S.C. Twist.

De financiële overschrijdingen in het project hebben geen gevolgen voor de huur van de gebruikers. De raad heeft in 2024 via een motie besloten om kostenstijgingen niet door te berekenen aan de gebruikers. Het college VOS betaalt huur voor het gebruik van de sportzalen. S.C. Twist betaalt geen huur voor de sportzaal zelf, maar wel voor de accommodatie als geheel (het clubgebouw en de velden). Deze huur is na oplevering van de vernieuwde accommodatie weliswaar gestegen ten opzichte van de oude situatie, maar deze stijging is geen gevolg van financiële overschrijdingen.



Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamer formuleert zeven conclusies. Met de conclusies wordt antwoord gegeven op de centrale vraag van het onderzoek:

Welke keuzes en gebeurtenissen ten tijde van de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan hebben geleid tot de aanvullende kredieten en wijzigingen qua inhoud en planning en wat is hierin de rol geweest van het college, de raad, de ambtelijke organisatie en externe partijen?

De rekenkamer maakt in de conclusies onderscheid tussen een hoofdconclusie (1), conclusies over de ambtelijke aansturing van het project (2 & 3) en conclusies over de bestuurlijke aansturing van het project (4 t/m 7). De rekenkamer doet daarnaast vier aanbevelingen aan de gemeenteraad.

Hoofdconclusie

1. De sporthal is voornamelijk duurder geworden en later opgeleverd door de complexe locatie, de onduidelijkheid over de eisen voor wedstrijd sport, marktprijsstijgingen en doordat verwachte SPUK-gelden ten onrechte zijn aangemerkt als verstrekt krediet.

Aanvankelijk was het de bedoeling dat het volledige project voor € 6.130.000 gerealiseerd zou worden en eind 2018 zou worden afgerond. Uiteindelijk heeft het project €14.937.447 gekost (tot 1 november 2024) en is de sporthal medio 2024 opgeleverd. De rekenkamer concludeert dat de voornaamste oorzaken hiervoor liggen in de complexe locatie, de onduidelijkheid over eisen voor wedstrijd sport, prijsstijgingen en het ten onrechte aanmerken van verwachte SPUK-gelden als verstrekt krediet.

De complexe locatie

Voor de sporthal CC-laan is gekozen voor een locatie met eigenschappen die de bouw van een sporthal complex maakten. De gevolgen van deze eigenschappen, zowel op zichzelf als in relatie tot elkaar, zijn pas gaandeweg het opstellen van het ontwerp door de architect (vanaf 2017) volledig in beeld gekomen bij de gemeente. Het gaat om de volgende eigenschappen:

- / De inpassing van het ontwerp tussen de gebouwen van S.C. Twist en het college VOS. Toen het ontwerp te smal bleek moest het gebouw geïntegreerd worden in het gebouw van S.C. Twist. De problematiek omtrent de inpassing is medio 2017 voor het eerst als probleem geïdentificeerd en is zowel bij het haalbaarheidsonderzoek in 2015 als bij het programma van eisen in 2016-2017 niet als zodanig aan de orde gekomen.
- / De verbinding van het gebouw met het college VOS, waardoor de sporthal moest voldoen aan aanvullende stedenbouwkundige randvoorwaarden.
- / De bestaande gymzalen die moesten worden gesloopt. Omdat het deels om sloop-nieuwbouw ging, was een aanvullend vleermuizenonderzoek nodig. In februari 2019 meldde een externe adviseur dit bij de gemeente. Doordat deze actie ambtelijk uit zicht is geraakt, gaf de gemeente pas in april 2020 opdracht om dit onderzoek uit te voeren.
- / De plaatsing van het gebouw in de buurt van een gasleiding, wat mogelijk tot een hoger veiligheidsrisico leidde. Om de implicaties hiervan te kunnen beoordelen was nader onderzoek en overleg met de omgevingsdienst en de Gasunie nodig, wat leidde tot vertraging.

Bovenstaande eigenschappen hadden op een eerder moment kunnen leiden tot actie of tot de constatering dat de bestaande planning en budget niet haalbaar en toereikend waren. Bij de eerste



overleggen van het ontwerpteam in 2017 is geconstateerd dat betrokken partijen de oorspronkelijke planning krap achtten. Dit heeft op dat moment niet geleid tot nader gesprek over de implicaties hiervan of tot een aanpassing van de planning. In plaats daarvan moest de planning van het project door tussentijds rijzende problemen steeds worden verplaatst.

Onduidelijkheid over de eisen voor wedstrijdsport

Tijdens het project bleek dat er onduidelijkheid was over de eisen voor wedstrijdsport waar de hal aan moest voldoen. Uiteindelijk moest het ontwerp op de eisen worden aangepast, wat leidde tot significante vertraging en budgetoverschrijding. Er bestond weliswaar veel onduidelijkheid over de eisen, maar de projectorganisatie had op een eerder moment de eisen bij sportbonden en NOC-NSF kunnen verifiëren om deze problemen te voorkomen of op een eerder moment op te lossen.

Marktprijsstijgingen

Het project is uiteindelijk circa zes jaar later opgeleverd dan aanvankelijk was verwacht. In deze periode zijn de prijzen van bouwmaterialen sterk gestegen. Bij de vaststelling van het aanvankelijke krediet en de kostenramingen in 2016 zijn dergelijke prijsstijgingen niet verwacht. De prijsstijgingen zijn een autonome omstandigheid waar de gemeente geen invloed op heeft. Dat het project is aanbesteed in een markt met veel prijsstijgingen is wel een direct gevolg van vertragingen in het project. Hierdoor waren de vertragingen niet alleen het gevolg, maar ook de oorzaak van financiële tegenvallers. Zij waren het gevolg van onder andere de noodzaak tot ontwerp-aanpassingen, maar veroorzaakten financiële tegenvallers, doordat het project doorliep in een periode van prijsstijgingen.

Verwachte SPUK-gelden ten onrechte aangemerkt als krediet

In diverse budgetvoorstellen werd al rekening gehouden met de inkomsten uit verwachte SPUK-bijdragen. Deze SPUK-bijdragen zijn lager uitgevallen (in totaal zo'n 11 procent in plaats van de in eerste instantie verwachte 15 procent). Als gevolg van het ten onrechte aanwenden van de verwachte SPUK-gelden werd er gedurende het project aan de raad niet voldoende krediet gevraagd en bleef de daadwerkelijke financiële ruimtevraag verhuld. De gemeente had dit kunnen voorkomen door niet uit te gaan van verwachte SPUK-gelden, maar de inkomsten uit SPUK-gelden later als meevaller te verrekenen met het verstrekte budget.

Conclusies over de ambtelijke aansturing van het project

2. De projectorganisatie was gedurende de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan onvoldoende in staat om adequaat te anticiperen op risico's en in te spelen op problemen.

De realisatie van de sporthal was een opdracht die vroeg om projectorganisatie die steviger was ingericht dan het geval was. Problemen in de beheersing van het project werden veroorzaakt door:

- / Onduidelijkheden en gebrek aan rolvastheid bij de ambtelijk opdrachtgever en de ambtelijk opdrachtnemer. Hierdoor was er ambtelijk geen centraal overzicht over het project, maar werden belangrijke keuzes door verschillende personen gemaakt;
- / Het ontbreken van methodisch risicomanagement: er zijn aan de voorkant van het project geen inventarisatiesessies gehouden om de specifieke risico's van het bouwen van de sporthal te analyseren en hierop te anticiperen;
- / Het pas formaliseren van de projectopdracht en de bijbehorende rollen in 2021, ruim nadat de ontwerpfase van het project was gestart.

Hierdoor ontstonden problemen in planning en budget. Dat er vleermuizenonderzoek moest worden uitgevoerd werd bijvoorbeeld vergeten (wat leidde tot vertraging) en de eisen van NOC-NSF werden op



een relatief laat moment opnieuw geverifieerd. Ook werd er te weinig rekening gehouden met factoren waarvan bekend had mogen zijn dat die voor verhoging van het budget zouden zorgen, zoals de stedenbouwkundige randvoorwaarden ten aanzien van de buitenkant van het gebouw of mogelijke bouwkostenstijgingen waarop niet is geanticipeerd in de aanvankelijke kostenramingen.

Risicomanagement in het project werd voornamelijk gaandeweg ingevuld. Met andere woorden: er werd niet vooraf geanticipeerd op mogelijke problemen, maar er werd voor problemen een oplossing gezocht op het moment dat de problemen zich voordeden. Deze werkwijze betekende dat er altijd tijd overheen ging voordat er voor problemen een passende oplossing werd gevonden en kon worden geïmplementeerd.

3. De financiële beheersing was gedurende de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan niet goed op orde. In combinatie met de diverse tegenvallers en vertragingen in het project moesten het college en de raad hierdoor meerdere aanvullende kredieten verstrekken.

De beperkingen in de financiële beheersing omvatten de volgende aspecten:

- / De gemeente heeft in de investeringskredieten voor de sporthal ten onrechte gerekend met verwachte SPUK-gelden. In de financiële verordening (artikel 5 lid 4) is namelijk niet opgenomen dat verwachte inkomsten van derden in vermindering van een investeringskrediet worden gebracht. Als gevolg hiervan wordt op meerdere momenten een lager krediet aan de raad gevraagd dan daadwerkelijk nodig was.
- / De rol van de financieel adviseur was in de praktijk beperkt tot het meelesen van raadsvoorstellen. De (onafhankelijke) borging van de financiële beheersing op continue basis was hiermee niet goed op orde. Dit heeft bijgedragen aan de onjuiste uitgangspunten waarmee in de raadsvoorstellen is gerekend.
- / Gedurende het project is er onvoldoende inzicht in de financiële voortgang van het project. Dit komt onder andere door het gebrek aan een geschikt financieel systeem voor projectmanagement. Hierdoor bleven budgetoverschrijdingen onder de radar. Pas eind 2023 werd bestuurlijk geïntervenieerd door de portefeuillehouder sport. Dankzij deze interventie werd de projectcontroller aangehaakt om inzicht te krijgen in de financiën. Dit heeft echter niet voorkomen dat er een verschil is tussen de daadwerkelijke kosten van het project en het daadwerkelijk door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet (zie hiervoor ook de financiële analyse in hoofdstuk 3 en bijlage 2).

De rekenkamer merkt aanvullend op dat de huidige invulling van de rol van projectcontroller nog steeds problematisch is. De projectcontroller moet immers meerdere projecten tegelijkertijd toetsen en er is geen duidelijk financieel controlesysteem vastgelegd.

Conclusies over de bestuurlijke aansturing van het project

4. De bestuurlijke betrokkenheid beperkte zich tot het oplossen van problemen wanneer deze zich voordeden. Bestuurders hebben nagelaten de aansturing van het project als geheel te verbeteren.

De bestuurlijke aansturing in het project beperkte zich tot de momenten dat zich een probleem voordeed. Gezien de groeiende complexiteit van het project en de problemen die zich in het project voordeden, was eerder en intensiever bestuurlijk ingrijpen om uitstel en budgetverhoging te beperken gerechtvaardigd geweest. De beperkte bestuurlijke aansturing bestaat uit de volgende aspecten:

- / Het initiatief voor acties in het project lag in de regel niet bij bestuurders, maar bij ambtenaren. Een uitzondering hierop vormt het initiatief van de portefeuillehouder sport in 2023 om meer



financieel inzicht in het project te genereren. Wanneer problemen kenbaar werden hebben ambtenaren bestuurders geïnformeerd en zijn de problemen vaak opgelost, maar de bestuurlijke aansturing is niet intensiever geworden nadat problemen zich opstapelden, er meer krediet moest worden verstrekt en de planning steeds werd uitgesteld.

- / Bestuurders hebben na het constateren van problemen wel tijdig geacteerd in het voorleggen van besluiten aan de gemeenteraad, bijvoorbeeld bij de problemen rond de blaashal en de te hoge aanbieder van de aannemer. De bestuurlijke aansturing beperkte zich echter grotendeels tot het benodigde van deze besluiten en de informatievoorziening aan de raad en richtte zich niet op het verbeteren van de aansturing in het project.
- / De portefeuillehouder sport hield zich bezig met de bestuurlijke aansturing (behalve de beginperiode, waarin vooral de wijkwethouder zich met het project bezighield). Inhoudelijk gezien had de realisatie van de sporthal ook relatie met de portefeuilles onderwijs, ruimtelijke ontwikkeling, financiën en vastgoed. De bestuurlijke aansturing via deze portefeuilles heeft, anders dan in collegevergaderingen, niet plaatsgevonden. Formeel was naast de portefeuillehouder sport ook de portefeuillehouder vastgoed bestuurlijk opdrachtgever, maar er is geen indicatie dat deze rol in de praktijk is ingevuld, anders dan bij de initiële planvorming voor het project als onderdeel van de bredere ontwikkeling van de Westwijk.
- / Gedurende het project zijn er vier portefeuillehouders sport geweest. In het begin van het project was er daarnaast een portefeuillehouder vastgoed voor de ontwikkeling van de Westwijk betrokken. Bij de bestuurlijke overdrachten tussen de opeenvolgende portefeuillehouders heeft dit project beperkt aandacht gehad. De complexiteit en problemen die zich vanaf 2019 in het project voordeden hadden gerechtvaardigd dat het onderwerp prominenter op de agenda van de bestuurlijke overdrachten had gestaan.

5. De navolgbaarheid van interne informatievoorziening en besluitvorming ten aanzien van het project laat te wensen over. Het ontbreken van een structurele informatievoorziening droeg eraan bij dat bestuurders zich hebben beperkt tot het oplossen van voorliggende problemen.

De portefeuillehouder sport is bij problemen in het project merendeels tijdig geïnformeerd door betrokken ambtenaren. Deze informatievoorziening was met name incident-gestuurd en vond plaats via losse e-mails, documenten en gesprekken. Er is niet op een navolgbare manier structureel over het project gerapporteerd aan portefeuillehouders. Verslagen van portefeuillehoudersoverleggen leveren geen informatie op over het project. Vanuit portefeuillehouders is geen actie ondernomen om een structurele informatievoorziening aan bestuurders via portefeuillehoudersoverleggen op gang te brengen. Hierdoor bleef de bestuurlijke aansturing beperkt tot het oplossen van problemen. Deze manier van besturen leidde tot een meer reactieve dan proactieve bestuurlijke aansturing.

6. De raad is periodiek door het college geïnformeerd over de voortgang van het project, maar de informatievoorziening was op onderdelen niet adequaat.

Het college heeft de raad op veel momenten geïnformeerd over het project, zowel ten behoeve van besluitvorming (via raadsbesluiten) alsook ten behoeve van reguliere informatievoorziening (via raadsmemo's). De informatievoorziening was op de volgende onderdelen echter niet adequaat:

- / Onnauwkeurige informatievoorziening: diverse raadsvoorstellen bevatten (cijfermatige) onnauwkeurigheden of tekstuele onduidelijkheden. Zo stelt het raadsvoorstel van 5 februari 2019 (kredietvoorstel) dat er onduidelijkheid was over financiële gegevens, maar dit is niet nader uitgelegd aan de raad (noch wat de consequenties hiervan zouden zijn).
- / Onnauwkeurige informatievoorziening over de SPUK-gelden: In 2022 en 2024 krijgt de raad voorstellen ter besluitvorming voorgelegd waarin het eerder door haar goedgekeurde krediet te hoog wordt vastgesteld. Verwachte SPUK-gelden worden ten onrechte meegerekend alsof het investeringskrediet betreft wat door de raad is verstrekt. Deze (verwachte) SPUK-gelden



konden echter niet worden aangemerkt als beschikbaar krediet. Daarnaast is er in het raadsvoorstel van 2024 een rekenfout gemaakt in een poging om eerder meegerekende verwachte SPUK-gelden te scheiden van het daadwerkelijke investeringskrediet. De raad heeft daarmee formeel voor een deel van de te besteden middelen geen krediet verstrekt (namelijk € 1.818.750). Dit bedrag betreft deels SPUK-gelden die ten onrechte zijn aangewend (€ 771.575) en deels een rekenfout in de financiële verantwoording (€ 1.047.175). De rekenkamer gaat hier in conclusie 7 nader op in.

- / Onvolledige informatievoorziening: Op 14 april 2020 informeert het college de raad dat er aanvullend vleermuizenonderzoek moet plaatsvinden. Aan de raad wordt niet vermeld dat dit een actie betreft die eerder op ambtelijk niveau uit zicht is geraakt.

De raad heeft zelf beperkt gebruik gemaakt van het instrumentarium om meer grip te krijgen of bij te sturen op het project. De raad heeft een aantal keer schriftelijke vragen gesteld en eenmalig een motie ingediend over het project. Uiteindelijk heeft de raad haar controlerende rol wel vormgegeven door via een motie de rekenkamer te verzoeken een onderzoek te starten.

7. Het college heeft ten onrechte verwachte SPUK-gelden in mindering gebracht op het krediet. Hierdoor had de raad niet de juiste informatie over het totale krediet.

Het college heeft de raad op punten van onjuiste informatie voorzien. Deels komt dit door een rekenfout van € 1.047.175 (zie conclusie 6). Deels komt dit ook omdat regels ten aanzien van financiële verantwoording door het college op een manier zijn gehanteerd die niet in lijn is met de financiële verordening van de gemeente Vlaardingen. Volgens de financiële verordening moeten alle lasten en baten immers door de raad worden geautoriseerd. Dit betekent dat het college (gerealiseerde of verwachte) inkomsten die een directe relatie hebben met investeringen niet in mindering kan brengen op het krediet dat de raad beschikbaar moet stellen om een investering mogelijk te maken. Het verkeerd toepassen van deze financiële regels leidde ertoe dat het krediet dat ter beschikking stond om de sporthal te realiseren €1.818.750 hoger was dan het bedrag dat de raad had geautoriseerd om uit te geven.

Aanbevelingen

1. Geef het college opdracht om projectmatig werken, risicomanagement, financiële beheersing en informatievoorziening bij grote projecten te verbeteren en daar de lessen uit het rekenkameronderzoek bij te betrekken.

De rekenkamer identificeert meerdere lessen over projectmatig werken, risicomanagement, financiële beheersing en informatievoorziening die de gemeente in andere grote ruimtelijke projecten kan meenemen. Veel van deze lessen zijn ook eerder naar voren gekomen in het 213a-onderzoek naar investeringen (maart 2024). De rekenkamer beveelt de raad aan om het college te vragen deze lessen in de praktijk te brengen:

- a) **Projectmatig werken:** stel bij aanvang van grote projecten een projectopdracht vast met een heldere rol- en taakomschrijving van de bestuurlijk opdrachtgever, ambtelijk opdrachtgever en de ambtelijk projectleider. Doe dit al in de voorbereidende fase en stel indien nodig een separate opdracht op voor de fase nadat de raad een investeringskrediet heeft verstrekt. Zorg dat de mandaatstructuur op de projectopdracht is aangesloten. Daarmee kan onduidelijkheid over rollen en rolvermenging worden voorkomen. Stel in de projectopdracht ook een eenduidige overlegstructuur vast en stel hierin vast wat de escalatieladder is bij problemen. Zet risicomanagement en financiële beheersing standaard op de agenda van



projectgroepoverleggen. Op die manier beperken overleggen zich niet tot de voortgang van het project in technische zin.

- b) **Risicomanagement:** zorg dat bij grote projecten al in de planvormingsfase voldoende aandacht is voor verschillende typen risico's, hoe die zich tot elkaar verhouden en wat de benodigde beheersmaatregelen zijn. Maak die beheersmaatregelen ook realistisch en compleet, voorzie ze van een financiële onderbouwing en een eigenaar. Update de risico-inventarisatie periodiek gedurende het project.
- c) **Financiële beheersing:** de financiële controle in dit project was beperkt tot de momenten waarop een raadsvoorstel moest worden voorbereid. Bij grote projecten is het juist van belang dat de financiële controle ook periodiek plaatsvindt, zodat tijdig kan worden ingegrepen bij problemen. Maak expliciet wie voor ieder project de financieel adviseur en controller is en maak duidelijk wat hun rollen en verantwoordelijkheden zijn in relatie tot het projectteam. Hanteer daarbij het principe van three lines of defence: de projectorganisatie als eerste lijn, de financieel adviseur als tweede lijn en de projectcontroller als derde lijn. Investeer daarnaast in een projectmanagementtool waarbij de financiële voortgang van een project eenduidig kan worden bijgehouden (ook zelfstandig door de medewerker in de eerste line of defense) en waarmee kan worden geanticipeerd op mogelijke knelpunten.
- d) **Informatievoorziening:** volledige en navolgbare informatievoorziening begint bij een volledige en navolgbare verslaglegging. Zorg ervoor dat de verslaglegging van projectgroepoverleggen en portefeuillehoudersoverleggen consequent en volledig is en dat de acties hierin duidelijk zijn belegd. Zorg er daarnaast voor dat er een duidelijke scheiding tussen de eerste en de tweede line of defence komt, waarbij het financiële gedeelte van het voorstel wordt opgesteld door de projectleider of ambtelijk opdrachtgever en de onafhankelijke check hierop plaatsvindt door de financieel adviseur. Zorg er verder voor dat gemaakte keuzes en besluiten worden vastgelegd, evenals de afwegingen die hieraan ten grondslag liggen.

2. Vraag het college te rapporteren over de opvolging van de lessen uit dit project bij andere grote projecten.

Vraag het college om periodiek en navolgbaar te rapporteren aan de raad over de opvolging van de lessen uit dit project. Vraag het college om de opvolging van het 213a-onderzoek naar sturing en beheersing op investeringen mee te nemen – de lessen over projectmatig werken, risicomanagement, financiële beheersing en informatievoorziening die uit het 213a-onderzoek voortkomen houden namelijk verband met de lessen uit dit rekenkameronderzoek. Indien de rapportage over de opvolging van de lessen samenvalt met de rapportage over de uitkomsten van het 213a-onderzoek wordt aanbevolen om concreet te maken op welke manier de acties een invulling geven aan de geleerde lessen uit dit project.

3. Voer bij besluitvorming over investeringskredieten bij grote projecten nadrukkelijk het gesprek over mogelijke risico's, beheersmaatregelen en informatievoorziening aan de raad bij knelpunten.

Het is binnen de context van gemeenten in brede zin niet ongebruikelijk dat grote projecten uit planning en budget lopen. Desondanks moet het uitgangspunt zijn dat een investeringskrediet genoeg is voor het gehele project. De volgende aspecten kunnen helpen om de voorbereiding van besluitvorming te verbeteren:

- / Het politieke debat over de wenselijkheid van projecten kan alleen op een goede manier worden gevoerd als alle mogelijke risico's en kosten in beeld zijn en in de afweging kunnen worden meegenomen. Op die manier kan er voldoende budget worden vrijgemaakt en kan worden geanticipeerd op mogelijke extra kosten.



- / Maak duidelijk hoe risico's worden beheerst en welke middelen hiermee gemoeid gaan. Maak ook duidelijk in welke mate een project afhankelijk is van externe partijen en externe factoren en wat de financiële gevolgen zijn als deze factoren anders uitpakken dan vooraf verwacht.
- / Maak duidelijk welke rol de beheersing van risico's heeft in het contractmanagement. De keuze voor een bepaald type aanbesteding kan invloed hebben op de planning en het budget. Deze keuze kan per project anders uitpakken en het is belangrijk dat het college verantwoordt aan de raad hoe zij dit keuzeproces heeft ingericht.
- / Als budgetoverschrijdingen zich voordoen en een nieuw budget noodzakelijk is: bekijk het project opnieuw integraal en bekijk welke andere risico's zich in de toekomst zouden kunnen voordoen en hoe hierop geanticipeerd kan worden.

4. Vraag het college de financiële kant van de besluitvorming en de verantwoording in lijn te brengen met geldende kaders, door verwachte of ontvangen subsidiegelden door de raad te laten autoriseren en niet mee te rekenen bij investeringskredieten.

Bij het project sporthal CC-laan is de financiële verantwoording richting de raad en de voorbereiding van besluitvorming niet goed ingericht. Daarom beveelt de rekenkamer aan om het college te vragen deze financiële verantwoording en voorbereiding van besluitvorming in lijn te brengen met de eigen financiële verordening. Het is in de huidige financiële verordening immers niet mogelijk om inkomsten uit bijvoorbeeld rijksmiddelen op voorhand in mindering te brengen met het investeringskrediet, ook niet als er zekerheid is dat deze middelen worden ontvangen.

In plaats daarvan moet de raad het volledige benodigde krediet voor investeringen verstrekken. Verwachte en ontvangen subsidiegelden mogen daarmee niet worden meegerekend als zijnde krediet of in mindering worden gebracht op het aan de raad te vragen krediet.



Reactie van college van B&W

Rekenkamer Vlaardingen
Lunettenbaan 51-53
3524 GA UTRECHT
t.a.v. de heer Veldman

Postbus 1002
3130 EB Vlaardingen

Bezoekadres:
Westnieuwland 6
3131 VX Vlaardingen

Telefoon:
(010) 248 4000

www.vlaardingen.nl/contact

www.vlaardingen.nl

datum
4 maart 2025

onderwerp
Brief bestuurlijke reactie
Rekenkameronderzoek
Sporthal CC-laan

pagina
1/7

briefnummer
2012860

uw kenmerk
-

bijlage(n)

Geachte heer Veldman,

Om te beginnen danken wij u voor het uitvoeren van een onderzoek naar de planvorming en realisatie van de Sporthal Claudius Civilislaan. Wij stellen de inzet en de grondige aanpak waarmee dit onderzoek door de Rekenkamer Vlaardingen is uitgevoerd op prijs. Met veel belangstelling hebben wij kennisgenomen van de hieraan verbonden bestuurlijke nota 'Onderzoek sporthal Claudius Civilislaan' van 30 januari 2025. Het college herkent zich in veel van de bevindingen en aanbevelingen. Mede dankzij het in 2023 uitgevoerde 213a onderzoek naar investeringen hadden wij veel hiervan al in beeld en hebben we er al actie op ondernomen. Over de voortgang van deze verbeteracties rapporteren wij aan de gemeenteraad via de paragraaf Bedrijfsvoering in onze P&C producten. Wij kunnen daardoor met vertrouwen zeggen dat we het afgelopen jaar de nodige vooruitgang hebben geboekt om de interne beheersing van onder andere projecten te verbeteren. We zijn er echter nog niet. Een structurele verandering doorvoeren is een kwestie van de lange adem en vraagt dat we steeds blijven leren wat beter kan. Het door u uitgevoerde onderzoek helpt ons daar zeker bij. Voor het komende jaar staan er nog meer verbeteracties gepland, waaronder de implementatie van een nieuw financieel systeem. Hiermee krijgen we nog beter grip en controle op de bedrijfsvoering van onze projecten, waardoor we vroegtijdig kunnen schakelen op eventuele risico's.

Opzet onderzoek

De Rekenkamer heeft onderzoek gedaan naar de planvorming en de realisatie van Sporthal Claudius Civilislaan naar aanleiding van de motie van de raad op 28 maart 2024 om onderzoek te doen naar de aansturing en projectbeheersing bij sportlocaties. Daarbij is de volgende hoofdvraag geformuleerd:

Welke keuzes en gebeurtenissen ten tijde van de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan hebben geleid tot de aanvullende kredieten en wijzigingen qua inhoud en planning en wat is hierin de rol geweest van het college, de raad, de ambtelijke organisatie en externe partijen?

Om de hoofdvraag te beantwoorden is door de Rekenkamer deelvragen geformuleerd in drie categorieën:

1. Feitenrelaas en context

- Wat zijn de feiten en omstandigheden ten aanzien van de planvorming en realisatie van de Sporthal CC-laan?
- Welke rollen, taken en verantwoordelijkheden hadden ambtelijke organisatie, college, raad en externe partijen in de totstandkoming en realisatie?

briefnummer
2012860

In behandeling bij
M.B. Korpel

pagina
1/7



- Welke doelstellingen zijn door de gemeenteraad en het college beoogd met de bouw van de sporthal?
 - o Hoe zijn de beoogde doelstellingen gerelateerd aan gemeentelijke beleidskaders in het kader van (huisvesting van) sport?
 - o Hoe zijn de beoogde doelstellingen gerelateerd aan landelijke beleidskaders en regelgeving in het kader van (huisvesting van) sport?
 - o Welke financiële kaders en uitgangspunten zijn aan het project gesteld in het begin en bij wijzigingen en hoe is risicobeheersing hierop vormgegeven?
- 2. Rolneming, informatievoorziening en besluitvorming
 - Hoe hebben ambtelijke organisatie, college, raad en externe partijen bij de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan daadwerkelijk invulling gegeven aan hun rollen, taken en verantwoordelijkheden? Hoe is de samenwerking met externe partijen (aannemer, gebruikers sporthal) vormgegeven en welke uitgangspunten en afspraken zijn hierin vastgesteld?
 - o Hoe is de ambtelijke en bestuurlijke aansturing van het project binnen de gemeente vormgegeven?
 - Is de aansturing van dit project en andere projecten in de periode van planvorming en realisatie gewijzigd naar aanleiding van geconstateerde problemen?
 - Is de raad in staat gesteld zijn kaderstellende en controlerende rol in te vullen via juiste, navolgbare, tijdige en volledige informatievoorziening?
 - o Hoe heeft de raad zijn kaderstellende en controlerende rol ingevuld ten aanzien van de realisatie van de Sporthal CC-laan?
- 3. Vooruitblik naar de toekomst
 - Welke lessen kan de gemeente Vlaardingen uit het project CC-laan trekken voor de beheersing van andere grote ruimtelijke projecten?
 - Wat zijn de gevolgen van de financiële en inhoudelijke wijzigingen tijdens de planvorming en realisatie voor de toekomstige (financiële) exploitatie van de sporthal door de gebruikers?

In uw mail van 30 januari 2025 verzoekt u ons in het kader van de bestuurlijke hoor en wederhoor een reactie te geven op de conclusies en aanbevelingen. Via deze brief maken wij daarvan gebruik.

Conclusies en aanbevelingen

De Rekenkamer maakt in de conclusies onderscheid tussen een hoofdconclusie (1), conclusies over de ambtelijke aansturing van het project (2 & 3) en conclusies over de bestuurlijke aansturing van het project (4 t/m 7). De Rekenkamer doet daarnaast vier aanbevelingen aan de gemeenteraad.

Hoofdconclusie Rekenkamer

1. *De sporthal is voornamelijk duurder geworden en later opgeleverd door de complexe locatie, de onduidelijkheid over de eisen voor wedstrijdssport, marktprijsstijgingen en doordat verwachte SPUK-gelden ten onrechte zijn aangemerkt als verstrekt krediet.*

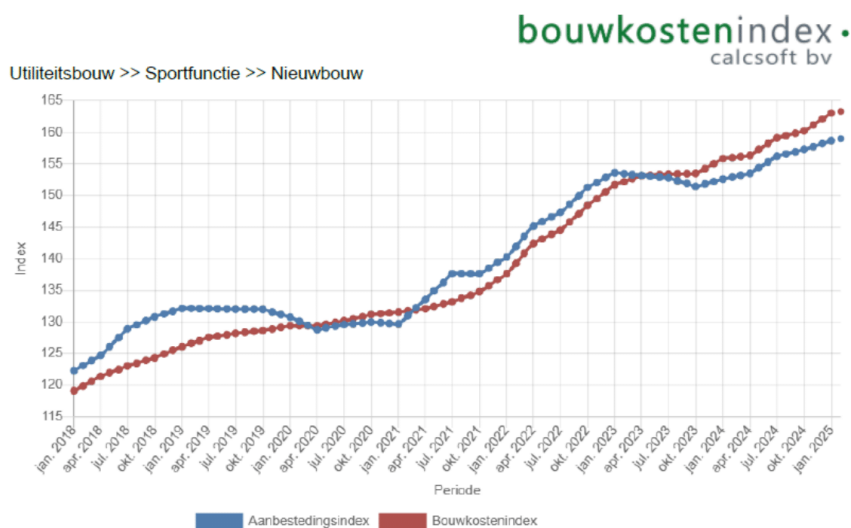
Reactie college

Deze conclusie herkennen wij grotendeels. De door u genoemde oorzaken zien wij ook als belangrijkste oorzaken van de langere doorlooptijd en het duurder uitvallen van de bouwkosten. Wel voegen we graag enkele nuances toe aan de conclusie:

- We zijn van mening dat de aard van het project ook heeft bijgedragen aan de complexiteit. De bouw van deze sporthal is geen standaardproject geweest waar 1 op 1 een vervanging heeft plaatsgevonden. De bouw van de sporthal was onderdeel van de 'Ontwikkelvisie Centrumplan Westwijk 2015' welke op 15 september 2015 aan de Raad is gepresenteerd. Daardoor ging de realisatie van de sporthal nauw samen met de aanpalende school en sportvereniging. Ook zijn er onvoorziene bouwkundige moeilijkheden geconstateerd welke in het feitenrelaas naar voren komen.



- Er was geen onduidelijkheid over de eisen voor wedstrijdssport. Het ontwerp is tot stand gekomen met gebruikmaking van de NOC*NSF eisen die in de door KIWA-ISA uitgegeven boeken waren opgenomen. We hebben de NOC*NSF daarnaast vanaf het begin actief benaderd om het ontwerp te toetsen. De eisen voor de wedstrijdssport zijn in de loop van het ontwerpproces gewijzigd. Deze wijziging werd pas laat bekend, doordat deze niet was vermeld in welke rectificatie dan ook. Pas nadat wij een externe adviseur hebben geraadpleegd over een ander ontwerpvragestuk kwamen de aangepaste eisen boven tafel.
- De SPUK-gelden zijn destijds terecht aangemerkt als krediet. Op dat moment was dit de reguliere werkwijze van de gemeente die bij meerdere projecten op die manier is toegepast. Doordat de SPUK-middelen bij dit project lager uitvielen dan verwacht, hebben wij onze werkwijze aangepast. In het raadsvoorstel van 6 februari 2024 (1972019) hebben wij de gemeenteraad geïnformeerd dat het gemeentelijke beleid t.a.v. SPUK-middelen is bijgesteld. Vanaf dat moment wordt bij de realisatie van projecten standaard een investeringskrediet opgesteld inclusief BTW en exclusief SPUK. We rekenen SPUK-middelen dus vooraf niet meer mee als krediet, maar beschouwen deze achteraf als meevaller.
- De afgelopen jaren zijn de marktprijsstijgingen exorbitant hoog geweest. Dat is mede het gevolg van geopolitieke ontwikkelingen. Door de oorlog in Oekraïne werd staal duurder en de verhoogde energieprijzen zijn ontstaan doordat gasleverantie uit Rusland werd gestopt. Dit resulteerde in een hoge inflatie waardoor ook de lonen werden geïndexeerd. Al deze ontwikkelingen hadden een invloed op de prijs van goederen en de realisatie van deze sporthal. Hier hadden wij vooraf op geen enkele manier rekening mee kunnen houden. Bij het raadsvoorstel van 6 februari 2024 (1972019) is een bijlage met een specificatie van de prijsstijgingen toegevoegd (1973984). De uiteindelijke prijsstijging bedroeg in totaal 1,1 miljoen; bijna 10,5% van de aanneemsom. Hieronder is een grafiek toegevoegd omtrent de prijsstijgingen.



Conclusies over de ambtelijke aansturing van het project

2. *De projectorganisatie was gedurende de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan onvoldoende in staat om adequaat te anticiperen op risico's en in te spelen op problemen.*

Reactie college

Mede naar aanleiding van het 213a-onderzoek naar investeringen hebben we de beheersing van onze projecten verbeterd. We werken sinds vorig jaar bij nieuwe projecten via de vaste methodiek Projectmatig creëren van Phaos. Bij de start van dit project (2015) was dat nog niet het geval. Inmiddels starten we een project met een Project Start Up (PSU) waarbij alle benodigde disciplines aan tafel zitten. We stellen een projectopdracht op met daarin de kaders waarbinnen het project gerealiseerd moet worden, zoals geld, risico's, organisatie, tijd, informatie, communicatie en kwaliteit. Hierdoor hebben we aan de voorkant een duidelijke opdracht én inzicht in mogelijke risico's. Pas nadat zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer akkoord zijn met de projectopdracht, wordt gestart met de uitvoering van het project. Over de voortgang wordt regelmatig via voortgangsrapportages gerapporteerd. De uitvoering van een project pakken we vervolgens op met integrale projectteams waarin verschillende disciplines zijn vertegenwoordigd. Dankzij de integrale projectteams is er niet alleen meer inzicht in de onderlinge samenhang van verschillende projecten en (beleids)disciplines. Ook zorgt het ervoor dat de juiste functies vanaf een vroeg stadium aan tafel zitten.

Sinds eind 2023 worden ook fysiek ruimtelijke projecten van het sociale domein, waaronder ook bouwprojecten voor sportlocaties, projectmatig uitgevoerd conform de vastgestelde methodiek. Dit is bijvoorbeeld het geval bij de bouw van de sporthal bij het Groen van Prinstererlyceum waarbij een gebiedsmanager opdrachtgever is en een projectleider uit het fysieke domein opdrachtnemer. Ook bij projecten als "Pollux", de verhuizing van de Bibliotheek of De Atletiekbaan/Zwembad wordt inmiddels zo gewerkt.

3. *De financiële beheersing was gedurende de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan niet goed op orde. In combinatie met de diverse tegenvallers en vertragingen in het project moesten het college en de raad hierdoor meerdere aanvullende kredieten verstrekken.*

Reactie college

Deze conclusie herkennen wij. Dit is ook gebleken uit het 213a-onderzoek naar investeringen. Mede naar aanleiding daarvan hebben wij onze werkwijze geprofessionaliseerd, zoals ook aangeven als reactie op conclusie 2. Sinds 2024 wordt, conform het projectmatig creëren, bij grote projecten een projectcontroller toegevoegd aan het projectteam.

Daarnaast hebben we verschillende maatregelen getroffen om meer grip en control te krijgen op de financiële beheersing van projecten en blijven we dat ook het komende jaar doen.

- Zo wordt er sinds begin 2024, zoals gemeld in het raadsvoorstel van 6 februari 2024, een post onvoorzien opgenomen van 10% van het projectbudget.
- SPUK-middelen worden niet meer meegerekend als bijdrage, maar achteraf aangemerkt als meevaller.
- Bij Voorbereiding & Realisatie (V&R) wordt sinds Q1 2024 gewerkt met een standaard projectrapportage. Deze is echter (nog) niet gemeentebreed geïmplementeerd.
- Er is in 2024 gewerkt aan het standaardiseren van het proces Projectbeheersing waarbij ook standaardproducten worden gebruikt zoals een projectopdracht en voortgangsrapportages. Op dit moment wordt gewerkt aan een opzet van de financiële projectbeheersing. Hierin worden ook de rollen, taken en verantwoordelijkheden van financiën en control vastgelegd. Dit is in lijn met de aanbevelingen.
- De aanschaf van een nieuw financieel systeem (Enterprise Resource Planning) zal de komende periode worden ingericht en is volgend jaar operationeel. Hiermee kunnen we de financiële beheersing naar een hoger niveau tillen en taken effectiever en efficiënter uitvoeren, met het inrichten van een centrale verplichtingenadministratie, projectadministratie en tijdschrijfmodule. Een dergelijk systeem is randvoorwaardelijk om meer grip op de organisatie te krijgen. Een van de doelen is dat het pakket meer en eerder inzicht geeft in de financiële uitputting van investeringskredieten en de hiermee samenhangende projectrisico's.



Conclusies over de bestuurlijke aansturing van het project

4. *De bestuurlijke betrokkenheid beperkte zich tot het oplossen van problemen wanneer deze zich voordeden. Bestuurders hebben nagelaten de aansturing van het project als geheel te verbeteren.*

Reactie college

In de loop der jaren zijn vier verschillende portefeuillehouders verantwoordelijk geweest voor dit project. Dat maakt dat elke bestuurder slechts een deel van het proces heeft meegemaakt, wat de aansturing van het project als geheel heeft bemoeilijkt. Doordat we inmiddels via de methodiek van projectmatig creëren werken en daardoor via een vaste structuur, met vroegtijdig inzicht in risico's en regelmatige voortgangsrapportages, ondervangen we de uitdagingen die komen kijken bij een wisseling van de bestuurlijke wacht. Deze methodiek hebben wij sinds begin 2024 ook bij dit project toegepast, waardoor de toen verantwoordelijke portefeuillehouder beter zijn rol kon pakken als bestuurlijk opdrachtgever en aansturing kon geven aan het project (op hoofdlijnen). We zien dat dit heeft geleid tot zichtbare verbeteringen. In 2015, bij aanvang van het project, was deze werkwijze nog niet standaard.

Daarnaast is het van belang om te onderkennen dat de samenwerking tussen het bestuur en het ambtelijk bureau gedurende het project positief, samenwerkend en welwillend was. Op sommige onderdelen, zoals de exorbitante prijsstijgingen, was sturing zo goed als onmogelijk, omdat deze niet te voorspellen was.

De Rekenkamer suggereert daarnaast dat de betrokkenheid van andere portefeuillehouders (onderwijs, ruimtelijke ontwikkeling, financiën en vastgoed) in de vorm van integrale bestuurlijke aansturing tekortschoot. Op dat gebied was verbetering zeker mogelijk. In dat licht brengen wij graag onder uw aandacht dat dit college heeft besloten om bij grote, complexe opdrachten vanaf de eerste planvorming alle in aanmerking komende portefeuillehouders direct te betrekken. Daartoe worden zgn. Bestuurlijke Afstemmingscommissies (BAC's) ingesteld, die een nadrukkelijke rol hebben in de initiële planfase.

5. *De navolgbaarheid van interne informatievoorziening en besluitvorming ten aanzien van het project laat te wensen over. Het ontbreken van een structurele informatievoorziening droeg eraan bij dat bestuurders zich hebben beperkt tot het oplossen van voorliggende problemen.*

Reactie college

De rolverdeling tussen de bestuurders en de ambtenaren was helder en verliep goed, zoals bij de vorige conclusie toegelicht. Dat de interne verslaglegging van projecten in de ambtelijke organisatie beter kan wordt erkend. Mede ingegeven door de resultaten uit het 213a-onderzoek naar investeringen zijn er wijzigingen doorgevoerd in de werkwijze rondom projectmatig werken waardoor interne informatievoorziening, onder andere via een projectopdracht en voortgangsrapportages, is geborgd. Zie ook de antwoorden bij de conclusies hierboven.

6. *De raad is periodiek door het college geïnformeerd over de voortgang van het project, maar de informatievoorziening was op onderdelen niet adequaat.*

Reactie college

De raad is continu geïnformeerd over (financiële) afwijkingen, via raadsmemo's, raadsvoorstellen of via de P&C-cyclus zoals de voortgangsrapportages. Daarnaast is het volledige beschikbare bedrag voor het project door de raad goedgekeurd, waarmee we invulling hebben gegeven aan het budgetrecht van de raad.



7. *Het college heeft ten onrechte verwachte SPUK-gelden in mindering gebracht op het krediet. Hierdoor had de raad niet de juiste informatie over het totale krediet.*

Reactie college

Het is niet onterecht dat SPUK-middelen in mindering werd gebracht op het krediet. Dit was destijds de werkwijze en werd op meerdere projecten toegepast. Het is pijnlijk dat de SPUK-middelen veel lager uitvielen. Daar is van geleerd en bij de huidige projecten worden SPUK-middelen niet meer meegenomen in het krediet. Elke bijdrage wordt achteraf aangemerkt als meevaller.

Daarbij willen we wederom aantekenen dat de verwachte SPUK-bijdrage nadelig voor de gemeente is uitgevallen. Er is hier geen rekenfout gemaakt in de financiële verantwoording. Zie ook bijlage 2 van het onderzoeksrapport. Daarin wordt onderstaand tabel getoond:

SPUK (uitgekeerd)	€ 771.575
Meegerekende SPUK-bijdrage (verwacht)	€ 1.818.750
Verschil	-/- € 1.047.175

Deze cijfers zijn correct. Het lager uitvallen van de verwachte SPUK-bijdrage is een flinke tegenvaller, maar geen rekenfout.

Aanbevelingen

1. *Geef het college opdracht om projectmatig werken, risicomanagement, financiële beheersing en informatievoorziening bij grote projecten te verbeteren en daar de lessen uit het Rekenkameronderzoek bij te betrekken.*

Reactie college

Zoals eerder aangegeven zien we dat we het afgelopen jaar, mede naar aanleiding van het 213a-onderzoek naar investeringen, vooruitgang hebben geboekt om de interne beheersing van onder andere projecten te verbeteren. Zo werken we inmiddels via een vaste methodiek waardoor de informatievoorziening is verbeterd, kan er dankzij voortgangsrapportages beter gestuurd worden op eventuele risico's en zijn integrale projectteams vanuit verschillende beleidsterreinen vroegtijdig betrokken. De toevoeging van een projectcontroller aan projectteams bij grote projecten zorgt voor een betere financiële beheersing van projecten.

Een structurele verandering doorvoeren is een kwestie van de lange adem. We blijven daarom leren wat beter kan. Het door u uitgevoerde onderzoek helpt ons daar zeker bij. Voor het komende jaar staan er nog meer verbeteracties gepland, waaronder de implementatie van een nieuw financieel systeem. Hiermee krijgen we nog beter grip en controle op de bedrijfsvoering van onze projecten, waardoor we vroegtijdig kunnen schakelen op eventuele risico's. Voor alle verbeteracties die in de planning staan, verwijzen wij u naar de paragraaf Bedrijfsvoering in onze P&C-documenten. De aanvullende punten die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen, pakken wij op en geven wij een plek in de planning van onze verbeteracties.

2. *Vraag het college te rapporteren over de opvolging van de lessen uit dit project bij andere grote projecten.*

Reactie college

De lessen uit dit project hebben er mede toe geleid dat we onze werkwijze rondom projecten hebben aangepast. Zie ook de reactie bij aanbeveling 1.



3. *Voer bij besluitvorming over investeringskredieten bij grote projecten nadrukkelijk het gesprek over mogelijke risico's, beheersmaatregelen en informatievoorziening aan de raad bij knelpunten.*

Reactie college

Deze aanbeveling is al (groten)deels geïmplementeerd. Dankzij het projectmatig creëren wordt de raad beter geïnformeerd over mogelijke risico's, beheersmaatregelen en knelpunten.

4. *Vraag het college de financiële kant van de besluitvorming en de verantwoording in lijn te brengen met geldende kaders, door verwachte of ontvangen subsidiegelden door de raad te laten autoriseren en niet mee te rekenen bij investeringskredieten.*

Reactie college

Met het actualiseren en vaststellen van de 'Financiële verordening gemeente Vlaardingen 2023' hebben deze zaken een plek gekregen voor m.n. het autoriseren van investeringen groter dan 1 miljoen.

Afsluiting

Wij wensen u veel succes bij het afronden van de rapportage. De aanvullende verbeteracties die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, pakken wij op. Over de voortgang van deze verbeteracties rapporteren wij net als met de andere verbeteracties, via de paragraaf Bedrijfsvoering in de P&C-documenten aan de gemeenteraad.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Vlaardingen,



De secretaris
drs. E. Stolk



De burgemeester
drs. B. Wijbenga – van Nieuwenhuizen

Wilt u bij beantwoording van deze brief het briefnummer 2012860 vermelden.



Nawoord rekenkamer

De rekenkamer dankt het college hartelijk voor de uitvoerige reactie op het onderzoeksrapport. De rekenkamer hoopt, conform de doelstelling van dit onderzoek, met dit rapport een bijdrage te leveren aan de verbetering van de sturing op ruimtelijke projecten. De rekenkamer is verheugd te constateren dat het college daar aanknopingspunten toe ziet. Het college benoemt in zijn reactie een aantal aandachtspunten. De rekenkamer benut dit nawoord om op een aantal opmerkingen van het college in te gaan.

Het college geeft aan zich (grotendeels) te herkennen in de conclusies die de rekenkamer trekt. Het college erkent dat er zaken beter hadden gekund. Tegelijkertijd constateert de rekenkamer dat het college niet ingaat op enkele inhoudelijke punten die de rekenkamer in de conclusies adresseert, bijvoorbeeld betreffende projectmanagement en de navolgbaarheid van informatievoorziening. De rekenkamer hecht eraan te benadrukken dat dit belangrijke factoren zijn geweest voor het verloop van dit project. Dat het college aangeeft verbeterstappen te hebben gezet (onder meer naar aanleiding van het 213a-onderzoek) neemt dit gegeven niet weg.

De rekenkamer wil op drie specifieke inhoudelijke punten in de bestuurlijke reactie nader ingaan, omdat deze bij de ambtelijke feitenverificatie van de nota van bevindingen en de financiële bijlage niet naar voren zijn gekomen. De rekenkamer wil graag benadrukken dat de ambtelijke feitenverificatie het geijkte moment is om eventuele feitelijke onjuistheden in de rapportage aan de rekenkamer te melden en te onderbouwen.

- / In zijn reactie op de hoofdconclusie schrijft het college “[dat] er [...] geen onduidelijkheid over de eisen voor wedstrijdsport [was].” De rekenkamer verwijst voor de onderbouwing van onze conclusie t.a.v. deze onduidelijkheid naar de analyse over dit punt in hoofdstuk 2.2. en hoofdstuk 3.1 van het onderzoeksrapport, waarin de rekenkamer het tijdspad hieromtrent toelicht. De onduidelijkheid omtrent de eisen voor wedstrijdsport blijkt samengevat uit de volgende drie punten:
 - De architect moest in 2017 nader uitzoekwerk verrichten (in overleg met Kiwa ISA) over de betekenis van de eisen voor wedstrijdsport voor het ontwerp, omdat dit in het functioneel ruimtelijk programma niet nader was uitgewerkt;
 - In contacten tussen de gemeente, de architect, een externe adviseur en sportbonden in december 2020 blijkt dat er discussie is over de noodzaak voor de ‘twee meter extra’ in het ontwerp in relatie tot de eisen voor wedstrijdsport;
 - Verder geven de sportbonden in december 2020 aan dat er tussen het NOC-NSF, de sportbonden en andere betrokkenen discussie is over het handboek sportaccommodaties van het NOC-NSF, waarin de eisen voor accommodaties beschreven staan.
- / In zijn reactie op conclusie 6 schrijft het college: “Daarnaast is het volledige beschikbare bedrag voor het project door de raad goedgekeurd, waarmee we invulling hebben gegeven aan het budgetrecht van de raad.” Het college licht dit niet nader toe. De rekenkamer heeft in het rapport onderbouwd dat het volledige beschikbare bedrag niet door de raad is goedgekeurd en



verwijst voor een toelichting naar hoofdstuk 3.2 en bijlage 2 van het onderzoeksrapport. De raad en het college hebben met de college- en raadsbesluiten over dit project in totaal €13.325.723 krediet verstrekt. De begrote kosten van de sporthal waren €15.144.474. Daarmee is niet het volledige beschikbare bedrag door de raad goedgekeurd.

- / In zijn reactie op conclusie 7 schrijft het college dat er *"geen rekenfout [is] gemaakt in de financiële verantwoording (...) Het lager uitvallen van de verwachte SPUK-bijdrage is een flinke tegenvaller, maar geen rekenfout"*. De rekenkamer verwijst naar hoofdstuk 3.2 en bijlage 2 van het onderzoeksrapport. De rekenfout die de rekenkamer constateert, komt inderdaad overeen met de financiële tegenvaller wat betreft de verwachte SPUK-gelden. In de financiële verantwoording van het raadsvoorstel is deze tegenvaller echter niet correct van eerdere verstrekte kredieten afgetrokken. Zo is de werkwijze van voor 2024 om verwachte SPUK-gelden mee te rekenen, niet gecorrigeerd. In het raadsvoorstel van 6 februari 2024 is zo ten onrechte € 1.047.175 (nog steeds) als verstrekt krediet meegerekend. Dit bedrag is niet door raad of college verstrekt, en ook niet ontvangen vanuit het Rijk. De door de gemeente met de rekenkamer gedeelde realisatiecijfers per november 2024 bevestigen deze constatering.

Het college geeft aan al voor een deel invulling te hebben gegeven aan de aanbevelingen van de rekenkamer aan de raad. Het college geeft daarnaast aan: *"De aanvullende punten die uit dit onderzoek naar voren zijn gekomen, pakken wij op en geven wij een plek in de planning van onze verbeteracties."* De rekenkamer benadrukt dat een integrale en gerichte aanpak van de lessen die uit dit project naar voren komen nodig is voor een daadwerkelijk effect. Daarnaast kan het de raad in zijn controlerende rol helpen indien het college een overzicht maakt van de verbeterpunten die uit dit onderzoek volgen en hoe het college hier invulling aan wil geven, in lijn met aanbeveling 2 van de rekenkamer.

Het college geeft tenslotte aan aanbeveling 4 al te hebben overgenomen door middel van het implementeren van de financiële verordening in 2023. De rekenkamer wijst erop dat de rekenfout in de financiële verantwoording over het project in 2024 onderdeel vormde van de informatie aan de raad. Het verbeteren van de financiële verantwoording vereist daarom volgens de rekenkamer meer dan een verwijzing naar de destijds geïmplementeerde financiële verordening. Het is van belang dat de financiële verantwoording ook in lijn wordt gebracht met die financiële verordening. Dit betekent dat de raad het volledige benodigde krediet voor investeringen moet verstrekken en ook inkomsten, zoals SPUK-gelden, vooraf moet autoriseren. Verwachte en ontvangen subsidiegelden mogen daarmee niet worden meegerekend als zijnde krediet of in mindering worden gebracht op het aan de raad te vragen krediet.

De rekenkamer ziet uit naar de behandeling van dit eindrapport door de gemeenteraad. De rekenkamer is graag bereid nadere vragen over dit rapport in de raadsbehandeling te beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

Namens de Rekenkamer Vlaardingen,

Hayke Veldman
Emilie Stumphius



Nota van bevindingen



1 Relevante context en kaders

De realisatie van de sporthal CC-laan heeft bijna tien jaar geduurd. De allereerste plannen werden gemaakt in 2015 en de sporthal is in 2024 opgeleverd. Om een goed beeld te kunnen vormen van het uitgebreide dossier geeft de rekenkamer in dit hoofdstuk eerst een korte toelichting op het project. Vervolgens beschrijft de rekenkamer een overzicht van de belangrijkste sleutelmomenten uit de onderzoeksperiode en de hierbij betrokken actoren. Tenslotte gaat de rekenkamer in dit hoofdstuk in op beleid dat relevant is voor de realisatie van de sporthal.

1.1 Korte toelichting project sporthal CC-laan

De realisatie van de sporthal CC-laan maakt deel uit van de bredere ontwikkeling van de Westwijk. Al sinds 1995 werkt de gemeente Vlaardingen aan de aanpak en herstructurering van de Westwijk via het Plan Westwijk 2005. In 2015 stelt het college een nieuw plan voor de ontwikkeling van de Westwijk vast: de Ontwikkelvisie Centrum Westwijk.⁴ In dit plan is uitgewerkt hoe het centrum van de Westwijk wordt ontwikkeld. De sloop van twee verouderde sporthallen, de Westwijkhallen uit respectievelijk 1968 en 1986, is hier onderdeel van. Op de locatie van de oude Westwijkhallen wordt woningbouw gerealiseerd. Daarom moet een keuze worden gemaakt voor een nieuwe locatie om vervangende sporthallen te realiseren.

Begin 2016 besluit het college om voor te stellen om zelf twee nieuwe hallen te bouwen en hiervan eigenaar te worden. Met het aannemen van de voorjaarsnota 2016 gaat de raad hiermee akkoord. Eén van deze hallen komt aan het Erasmusplein en is bedoeld voor onderwijs. De andere komt aan de CC-laan en is bedoeld voor verenigingssport en bewegingsonderwijs van de naastgelegen middelbare school, het College VOS. De sporthal verrijst op de locatie van de twee oude gymzalen en ligt tussen het schoolgebouw en het bestaande verenigingsgebouw van S.C. Twist in (zie onderstaande afbeelding).

Afbeelding 1: situering sporthal. Legenda: oranje is locatie sporthal. Bron: Stedenbouwkundig Programma van Eisen'



1.2 Overzicht van belangrijkste actoren

Bij de totstandkoming van de sporthal CC-laan is groot aantal actoren betrokken. Hieronder wordt een beknopte omschrijving gegeven van de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de belangrijkste betrokken actoren.

⁴ Gemeente Vlaardingen. (2015). Ontwikkelvisie Centrum Westwijk.



Gemeenteraad: De gemeenteraad van Vlaardingen heeft verschillende besluiten genomen ten aanzien van de realisatie van de sporthal CC-laan. Op 7 juli 2016 stelt de raad de voorjaarsnota vast met daarin een investeringsbudget en een duurzaamheidsbudget voor de sporthal CC-laan.⁵ Op 4 april 2019 stelt de raad voor het eerst een aanvullend krediet beschikbaar.⁶ Op 12 mei 2022⁷, 6 juni 2023⁸ en 28 maart 2024⁹ stelt de raad opnieuw aanvullende kredieten beschikbaar.

College: Het college is bestuurlijk verantwoordelijk voor de realisatie van de sporthal en legt daar verantwoording over af aan de raad. Ten aanzien van de betrokkenheid van het college is het onderstaande relevant.

In 2015 heeft het college laten onderzoeken of een sporthal die wordt gerealiseerd, geëxploiteerd en beheerd door S.C. Twist mogelijk is.¹⁰ Nadat Hospitality Consultants dit plan als '*suboptimaal*' beoordeelt, stelt het college in 2016 aan de raad voor deze sporthal zelf te bouwen. Vervolgens doet het college binnen de P&C-cyclus in 2016 een voorstel om krediet te verlenen voor de sporthal.¹¹ Het college doet in 2019, 2022, 2023 en 2024 aan de raad voorstellen voor aanvullende kredieten. Op 1 juni 2021 besluit het college tot het toevoegen van aanvullend krediet door het positieve resultaat van de realisatie van de Erasmushal te verrekenen met de tekorten bij de realisatie van de sporthal CC-laan.¹² Het college stelt op 7 december 2021 de raad voor een tijdelijke blaashal aan te schaffen waarin S.C. Twist trainingen en wedstrijden kan organiseren, omdat de Westwijkhallen vanwege veiligheidsaspecten niet meer gebruikt kunnen worden.¹³ Het college stelt op 1 november 2022 aan de raad voor (bij de vaststelling van de tweede voortgangsrapportage 2022) een extra krediet te verstrekken voor de blaashal.¹⁴

Het college informeert de raad op verschillende momenten over het verloop van het project. Aanvankelijk verliep de informatievoorziening voornamelijk via de rapportages in de P&C-cyclus. Vanaf 2019 wordt de raad, in aanvulling op de informatievoorziening in de P&C-cyclus, voornamelijk geïnformeerd via (de onderbouwing van) raadsvoorstellen en raadsmemo's.

Bestuurlijk portefeuillehouder: Volgens de in 2021 vastgestelde projectopdracht is het bestuurlijk opdrachtgeverschap voor de realisatie van de sporthal CC-laan formeel belegd bij de portefeuillehouder sport en bij de portefeuillehouder vastgoed.¹⁵ De bestuurlijke aansturing vindt in de praktijk plaats via de portefeuillehouder sport. Deze portefeuille is gedurende de periode van planvorming en realisatie in handen geweest van achtereenvolgens vijf personen, namelijk Hans Versluijs (in zijn functie als wijkwethouder voor de Westwijk tot juni 2018); Arnout Hoekstra (als portefeuillehouder sport tot juni 2018); Bart Bickers (sport, juni 2018 – september 2021); Ivana Somers (sport, september 2021 – mei 2022) en Arnoud Proos (sport, mei 2022 – heden).

⁵ Gemeente Vlaardingen. (2016, 7 juli). Gemeenteraad voorjaarsnota 2016.

⁶ Gemeente Vlaardingen. (2019, 4 april). Raadsbesluit sporthallen. p. 1.

⁷ Gemeente Vlaardingen. (2022, 12 mei). Besluit van de gemeenteraad van Vlaardingen.

⁸ Gemeente Vlaardingen. (2023, 30 mei). Raadsmemo toelichting stijging bouwkosten Sporthal Claudius Civilislaan.

⁹ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Raadsvoorstel Aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan. pp. 1-3.

¹⁰ Hospitality Consultants. (2015, 6 juli). Quick scan haalbaarheid verenigingsporthal.

¹¹ Gemeente Vlaardingen. (2016, 26 januari). Openbare besluitenlijst collegevergadering.

¹² Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 juni). Raadsmemo Sporthal op de Claudius Civilislaan.

¹³ Gemeente Vlaardingen. (2021, 7 december). Raadsmemo aanschaf blaashal.

¹⁴ Gemeente Vlaardingen. (2022, 1 november). Raadsvoorstel tot vaststelling van de 2^e voortgangsrapportage 2022 en bijbehorend begrotingswijziging vaststellen.

¹⁵ Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 oktober). Projectopdracht nieuwbouw Sporthal Claudius Civilislaan.



De portefeuillehouder sport wordt gedurende het project op de hoogte gehouden via de portefeuillehoudersoverleggen. De sporthal CC-laan is hierin geen vast agendapunt, maar komt aan de orde wanneer het nodig is. Uit de gevoerde interviews blijkt dat de portefeuillehouders sport direct betrokken waren bij het project op de momenten dat er sprake was van problemen die overschrijdingen van planning en budget veroorzaakten.

Ambtelijk opdrachtgever/beleidsadviseur sport: het team participatie, onderwijs en sport is verantwoordelijk voor het beleid voor bewegingsonderwijs en sport. Dit team is gedurende de hele periode van planvorming en realisatie de opdrachtgever van het project. De verantwoordelijkheid voor het opdrachtgeverschap is formeel belegd bij de teammanager van dit team. In de praktijk vervult de senior accounthouder sport deze rol. Deze functionaris vervult in de regel deze rol bij de realisatie van sportvastgoed. Deze rol is gedurende de periode van planvorming en realisatie door meerdere personen ingevuld door personeelsswisselingen in de functie van accounthouder sport. Vanaf 2021 is er een projectopdracht waarin het opdrachtgeverschap formeel wordt gedelegeerd aan de accounthouder sport.¹⁶ Voorafgaand aan 2021 werd er gewerkt zonder formele projectopdracht.

Ambtelijk opdrachtnemer en projectleider: De projectleider is de dagelijkse leidinggevende binnen het project. Hij is verantwoordelijk voor de uitvoering van een project en voor het bereiken van het beoogde projectresultaat binnen de kaders van geld, organisatie, tijd, informatie en kwaliteit (de zogenaamde GOTIK-criteria) zoals deze zijn neergelegd in de projectopdracht. De ambtelijk opdrachtnemer legt verantwoording af aan de ambtelijk opdrachtgever. De formele opdrachtnemer is de leidinggevende van de projectleider. De projectleider was vanaf de selectie van een architect en het opstellen van een programma van eisen in 2017 dezelfde persoon.

Het ambtelijk opdrachtnemerschap is in praktische zin belegd bij de projectleider, maar in formele zin ligt deze verantwoordelijkheid altijd bij een teammanager. Het team vastgoed was tot na het vaststellen van de projectopdracht in 2021 ambtelijk opdrachtnemer. Dit team is verantwoordelijk voor het beheren van gemeentelijk vastgoed. De leidinggevende van dit team was de formele ambtelijk opdrachtnemer. De projectleider was voor dit project gedetacheerd aan het team vastgoed en droeg de verantwoordelijkheid van de ambtelijke opdrachtnemer. Uit de gesprekken blijkt dat in de fase na het vaststellen van de projectopdracht het ambtelijk opdrachtnemerschap naar het team voorbereiding en realisatie gegaan. De formele opdrachtnemer werd hiermee de leidinggevende van het team voorbereiding en realisatie. De projectleider werd voor dit project vanuit het team voorbereiding en realisatie gedetacheerd aan het team vastgoed. In de projectopdracht zijn de eisen doorgelegd aan de projectleider. De projectleider legt verantwoording af aan de ambtelijk opdrachtgever die op zijn beurt weer verantwoording aflegt aan de bestuurlijk opdrachtgever, de portefeuillehouder sport.

Architectenbureau DeVilder&Zonneveld: In 2017 wordt een aanbesteding gestart voor het ontwerptraject van de sporthal CC-laan.¹⁷ Dit betreft een integrale opdracht om de nodige ontwerpen te maken, het aanbestedingstraject te begeleiden en gedurende de bouw de functie van directievoerder te vervullen.¹⁸ De opdracht hiervoor wordt door de gemeente gegund aan het Vlaardingse architectenbureau De Vilder&Zonneveld.

¹⁶ Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 oktober). Projectopdracht nieuwbouw Sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁷ DeVilder&Zonneveld architecten. (2024, 7 juli). Memo Globale tijdslijn DeVilder&Zonneveld Architecten B.V..

¹⁸ Gemeente Vlaardingen. (2017, maart). Inschrijvingsleidraad sporthal Claudius Civilislaan.



Aannemercombinatie Tempel Bouw en Van Dorp: Een partij schrijft zich tijdens de aanbesteding in voor de bouw van de sporthal. Deze partij is een combinatie van het bouwbedrijf Tempel Bouw en het installatiebedrijf Van Dorp Installaties (hierna: Tempel en Van Dorp). Na onderhandelingen gunt de gemeente de opdracht aan deze partij. Tempel en Van Dorp heeft de sporthal gerealiseerd en opgeleverd.

Financiën en projectcontrol: De afdeling financiën is bij het project betrokken op momenten dat er een overschrijding is en er extra budget aan de raad gevraagd wordt. Financiële adviseurs checken op deze momenten de voorbereidende stukken vanuit de ambtelijk opdrachtnemer en de ambtelijk opdrachtgever. De afdeling financiën is niet verantwoordelijk voor het dagelijkse beheer van financiën in het project. Deze verantwoordelijkheid ligt formeel bij de budgethouder (de leidinggevende van de projectleider)¹⁹ en in de praktijk bij de projectleider zelf.

Tot 2023 is het onderdeel projectcontrol niet betrokken bij de sporthal. Eind 2023 gebeurt dit voor het eerst, wanneer de portefeuillehouder vraagt of er een beter financieel inzicht in het project gegenereerd kan worden. De betrokken projectcontroller is op dat moment net in dienst en is aangetrokken naar aanleiding van de resultaten van een 213a-onderzoek waaruit blijkt dat er verbeteringen nodig zijn in de beheersing van investeringsprojecten. Kort nadat hij binnenkomt wordt aan deze projectcontroller gevraagd om naast deze algemene opdracht ook te ondersteunen bij de financiële beheersing van het project CC-laan.

Gebruikers van de sporthal: De belangrijkste gebruiker van de sporthal is de handbal- en korfbalvereniging S.C. Twist. Het College VOS is na S.C. Twist de belangrijkste gebruiker van de sporthal. De hal kan naast het gebruik door deze twee gebruikers worden verhuurd aan derden. De (destijds toekomstige) gebruikers van de sporthal zijn intensief betrokken bij de ontwikkeling van de sporthal CC-laan, met name door middel van ontwerpteam- en gebruikersoverleggen met de gemeente, de architect en de aannemer.

Overleggen tussen de gemeente en externe partijen: De architect, de gemeente en de gebruikers vergaderen gedurende het ontwerpproces van juni 2017 tot en met september 2019 gezamenlijk in ontwerpteamoverleggen. Vanaf september 2022 tot mei 2024 vergaderen zij in dezelfde samenstelling in zogenaamde gebruikersoverleggen.

Daarnaast voeren de architect, de gemeente en adviseurs voor specifieke technische onderwerpen overleg over de technische kant van de ontwerpen in een bouwteamoverleg. Deze vinden plaats in de periode mei 2018 – februari 2020. Vanwege vertragingen ligt het ontwerpproces een periode stil. In deze periode vinden deze overleggen niet plaats. Vanaf februari 2022, gedurende het bouwproces, worden de vergaderingen in deze samenstelling hervat.

Verder vergaderen de gemeente, de architect (die ook directievoerder is) en de aannemer in bouwvergaderingen. De architect en de aannemer overleggen gedurende de bouw daarnaast afzonderlijk van de gemeente tijdens werkvergaderingen.

1.3 Beleidsmatige context

In deze paragraaf gaat de rekenkamer in op een aantal relevante beleidsstukken rond sport, onderwijs en op eisen aan accommodaties op het gebied van onderwijs en sport.

¹⁹ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 juni). *Regeling budgethouderschap 2023*; Gemeente Vlaardingen. (2021). *Regeling budgethouderschap 2021*.



1.3.1 Eigendom en exploitatie van sportaccommodaties in Vlaardingen

De gemeente heeft een uit 2013 stammend beleidskader voor gemeentelijke sportaccommodaties en voorzieningen. Uitgangspunt hierin is dat het behoud en de realisatie van sportaccommodaties zoveel mogelijk wordt overgelaten aan particulier initiatief. Wel kan de gemeente initiatieven waar nodig ondersteunen en stimuleren.²⁰

De gemeente onderzoekt in de periode 2014 – 2018 of het eigendom, de exploitatie en het onderhoud van sportaccommodaties in een sportkoepel kan worden ondergebracht. In 2014 meldt de gemeente dat het verhuren van accommodaties tegen een lage prijs ten einde zal komen.²¹ In 2015 wordt een eerste onderzoek uitgevoerd waarbij verschillende opties worden bekeken:

- / Gemeentelijk eigendom en beheer (de tot dan toe bestaande situatie);
- / Publiek private samenwerking in een sportbedrijf (met de gemeente als enig aandeelhouder) of sportstichting waarbij het eigendom in handen van de gemeente blijft;
- / Eigendom in handen van gemeente, beheer door een commerciële exploitant;
- / Privatisering en afstoting van gemeentelijke accommodaties.

De gemeente kiest voor het verder uitwerken van de variant van een sportstichting waarbij het eigendom van de hallen in handen van de gemeente blijft.²² De gemeente onderzoekt de mogelijkheden hieromtrent in 2017.²³ De gemeente inventariseert daarbij welke maatschappelijke partijen geïnteresseerd zijn in een dergelijke rol. Uit die inventarisatie blijkt dat er op dat moment bij lokale partijen onvoldoende draagvlak is voor het onderbrengen van de exploitatie van sportaccommodaties bij een stichting. Daarom kiest het college ervoor zowel het eigendom als het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties in handen van de gemeente te houden.²⁴

Sinds 2017 wordt het beleidskader niet meer gewijzigd. In het raadsprogramma van 2018 staat de volgende doelstelling opgenomen: *"Er zijn voldoende schone, veilige, toegankelijke en duurzame sportaccommodaties."* Ook staat er in het raadsprogramma dat meervoudig gebruik van sportfaciliteiten en samenwerking tussen scholen en verenigingen wordt gestimuleerd.²⁵

1.3.2 Huisvesting van bewegingsonderwijs

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor de huisvesting van bewegingsonderwijs in het lager en voortgezet onderwijs. Voor het primair en speciaal onderwijs heeft de gemeente een zorgplicht voor de planning en financiering van voldoende geschikte ruimte voor bewegingsonderwijs. Voor het voortgezet onderwijs geldt deze verplichting ook indien de onderwijsinstelling niet over een eigen of voldoende eigen accommodaties beschikt.²⁶

Deze wettelijke verplichtingen worden in Vlaardingen uitgewerkt in Integrale Huisvestingsplannen. Voorafgaand aan de nieuwbouw van de sporthal CC-laan gold het Integraal Huisvestingsplan 2016. Hierin staat dat de kwaliteit van de gymzalen van het College VOS als onvoldoende of matig is te typeren. De ruimtelijk-functionele staat werd als voldoende beoordeeld, maar het binnenklimaat als onvoldoende. De gemeenteraad heeft in 2016 gekozen voor een scenario waarin de gemeente bovenwettelijke renovaties uitvoert, zolang deze vallen binnen de kaders van de meerjarenbegroting.²⁷

²⁰ Gemeente Vlaardingen. (2013, 18 april). *Nota Sport en Bewegen 2013*.

²¹ Gemeente Vlaardingen. (2014, 22 april). Samen aan zet. Coalitieakkoord 2014-2018 gemeente Vlaardingen, p. 5.

²² Gemeente Vlaardingen. (2015, 25 augustus). Stand van zaken sportkoepel.

²³ Gemeente Vlaardingen. (2017, 7 maart). Raadsmemo verzelfstandiging sportaccommodaties.

²⁴ Gemeente Vlaardingen. (2017, 7 maart). Raadsmemo verzelfstandiging sportaccommodaties.

²⁵ Gemeente Vlaardingen. (2018, 28 augustus). Raadsprogramma 2018 – 2022. p. 22.

²⁶ KVLO. (2019, september). Handboek huisvesting bewegingsonderwijs.

²⁷ Gemeente Vlaardingen. (2016, april). Integraal Huisvestingsplan Vlaardingen: Van kaders naar Uitvoering.



1.3.3 Eisen voor wedstrijdsport van het NOC-NSF en de KVLO

Het NOC-NSF stelt als koepelorganisatie van Nederlandse sportbonden eisen aan hallen die worden gebruikt voor wedstrijdsport. Dit geldt ook voor sporthallen waar handbal en korfbal worden gespeeld. Deze eisen zijn beschreven in het Handboek Sportaccommodaties. Na oplevering van de hal controleert de keuringsinstantie van het NOC-NSF (Kiwa ISA) of de hal aan de eisen voldoet.²⁸ Omdat de hal ook wordt gebruikt voor verenigingsonderwijs, moet deze ook voldoen aan de eisen van de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (de KVLO), de belangenvereniging van gymdocenten.²⁹ De eisen van het NOC-NSF en van de KVLO zijn meegenomen in het opstellen van het Programma van Eisen van de sporthal.

²⁸ Synarchis. (2017, 16 maart). Ruimtelijk functioneel programma van eisen.

²⁹ Synarchis. (2017, 16 maart). Ruimtelijk functioneel programma van eisen.



2 Feitenrelaas

In dit hoofdstuk beschrijft de rekenkamer relevante momenten in de planvorming en realisatie van de sporthal CC-laan. De rekenkamer onderscheidt drie fasen. De rekenkamer heeft dit onderscheid aangebracht met het oog op de leesbaarheid en navolgbaarheid van het feitenrelaas en om op een geordende manier inzicht te geven in de ondernomen acties. Het gaat om de volgende drie fasen:

1. **De initiële planvorming van het project (juni 2015 – maart 2017).** Deze fase behelst de eerste gesprekken over een sporthal op deze locatie, de verkenning van mogelijke scenario's, de eerste kredietverstrekking door de gemeenteraad en de totstandkoming van het programma van eisen.
2. **De uitwerking van het ontwerp en nadere voorbereiding van het project (maart 2017 – december 2021).** Deze fase behelst de aanbestedingsprocedure voor de architect, de nadere uitwerking van het ontwerp, de verdere (ambtelijke) voorbereiding van het project (en de diverse problemen die zich hierbij voordeden) en de aanbestedingsprocedure voor de bouw van de sporthal.
3. **Verdere aanpassingen van het ontwerp en de bouw van de sporthal (december 2021 – juni 2024).** Deze fase behelst de acties die zijn ondernomen om het plan aan te passen en de bouwfase van het project tot de oplevering en opening van de sporthal in juni 2024.

Op sommige plekken in dit feitenrelaas laat de rekenkamer de chronologie (op onderdelen) los om beter inzicht te geven in de verrichte acties, of om deze nader toe te lichten. Voor een nadere inhoudelijke toelichting op bepaalde begrippen en de informatievoorziening aan de raad maakt de rekenkamer daarbij gebruik van blauwe, respectievelijk rood omlijnde kaders.

2.1 De initiële planvorming van het project (juni 2015 – maart 2017)

Samenvatting: begin 2015 worden de eerste gesprekken gevoerd over een mogelijke sporthal aan de Claudius Civilislaan. Na een scenarioverkenning verstrekt de gemeenteraad op 24 maart 2016 een voorbereidingskrediet voor de planvorming van de sporthal aan het Erasmusplein, en in de voorjaarsnota 2016 een investering van €6.130.000 voor de sporthal CC-laan. Na verstrekking van het investeringskrediet wordt ambtelijk afgewogen welke aanbestedingsvorm het beste past. De gemeente kiest voor een traditionele aanbesteding, hoewel het advies van bureau Synarchis is om voor een geïntegreerde aanbestedingsvorm te kiezen. Tot en met maart 2017 werkt Synarchis vervolgens aan het programma van eisen voor de sporthal, in samenwerking met diverse gemeentelijke afdelingen en de toekomstige gebruikers van de sporthal.

2.1.1 2015: de gemeente verkent de mogelijkheden voor een sporthal aan de Claudius Civilislaan

In 2010 blijkt uit een haalbaarheidsonderzoek dat de Westwijkhallen aan vervanging toe zijn. Uit het onderzoek komt naar voren dat er behoefte is aan één hal voor bewegingsonderwijs en één hal voor verenigingssport.³⁰ Tussen 2010 en 2015 werkt de gemeente aan een plan om de Westwijkhallen te vervangen. De gemeente concludeert dat renovatie van de Westwijkhallen een te grote investering vergt. Daarom laat het college verschillende scenario's voor nieuwbouw onderzoeken.³¹

³⁰ Gemeente Vlaardingen. (2015, 21 april). Ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk 2015.

³¹ Gemeente Vlaardingen. (2015, 9 juni). Voorjaarsnota 2015. p. 25.



Begin 2015 benaderen de sportverenigingen aan de Claudius Civilislaan, die op 1 juli 2015 fuseren tot S.C. Twist, de portefeuillehouder sport. S.C. Twist legt het idee voor om op eigen initiatief een sporthal te realiseren aan de Claudius Civilislaan. Zij vinden het namelijk belangrijk dat er, naast de verplichte ruimte voor bewegingsonderwijs, voldoende ruimte beschikbaar blijft voor sportverenigingen om trainingen en wedstrijden te organiseren. Een eigen sporthal aan de Claudius Civilislaan kan in die behoefte voorzien.³² Het college laat de raad in de voorjaarsnota van 2015 weten dat dit idee nader wordt uitgewerkt in een concreet plan. Het college geeft echter aan dat het bouwen van een nieuw sporthal op het Erasmusplein de voorkeur heeft, waarna de vrijgekomen ruimte van de Westwijkhallen gebruikt kan worden voor woningbouw.³³

De gemeente geeft Hospitality Consultants de opdracht om een haalbaarheidsonderzoek te doen naar het plan van S.C. Twist om een eigen sporthal te bouwen op eigen initiatief. *"Gezien de vooralsnog beperkte benuttingsprognose van de verenigingshal [...]"* beoordeelt Hospitality Consultants het plan als *"suboptimaal."* Volgens Hospitality Consultants zou er *"[...] beter een gemeentelijke sporthal gerealiseerd kunnen worden die als vervangende nieuwbouw bestemd is en voldoende benut wordt voor zowel verenigingssport als locatiegebonden bewegingsonderwijs."*³⁴

De gemeente neemt de uitkomsten van het onderzoek van Hospitality Consultants mee in de ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk. Op 1 september 2015 bespreekt de gemeenteraad dit plan tijdens een oriënterende raadsavond. In de ontwikkelingsvisie komen vier scenario's voor de twee verouderde sporthallen naar voren:

1. Renovatie van beide hallen;
2. Renovatie van de nieuwe hal en sloop van de oude hal zonder vervanging;
3. Sloop van beide hallen en nieuwbouw van één grotere hal op dezelfde locatie, gecombineerd met een nieuwe sporthal aan de Claudius Civilislaan;
4. Sloop van beide hallen en nieuwbouw van één grotere hal op het Erasmusplein, gecombineerd met een nieuwe sporthal aan de Claudius Civilislaan.

Ten aanzien van scenario 3 en 4 is aangegeven dat de sportverenigingen aan de Claudius Civilislaan een voorstel gedaan hebben om op hun terrein een sportzaal te bouwen. Hierbij zijn drie opties aangedragen: een nieuwe hal op het veld, een nieuwe hal naast het bestaande clubhuis en een monumentale gevel geïntegreerd in de nieuwe hal. In elk van deze opties blijven de gymzalen van de naastgelegen school staan.³⁵ Mede gezien het kleine verschil in jaarlasten wordt er geadviseerd om te kiezen voor scenario 4. De sporthal CC-laan wordt in de ontwikkelingsvisie een 'noodzakelijke randvoorwaarde' genoemd voor de nieuwbouw van de sporthal aan het Erasmusplein.³⁶

In september 2015 overleggen S.C. Twist en het College VOS over de lopende ontwikkelingen. Zij veronderstellen dat de gemeente er op inzet om twee sporthallen te realiseren op het Erasmusplein. De gemeente heeft in een gesprek met het College VOS namelijk aangegeven dat College VOS van de sporthallen op het Erasmusplein gebruik kan gaan maken. Voor het College VOS is het verplaatsen van leerlingen naar een sporthal op het Erasmusplein echter onwenselijk en onpraktisch. College VOS en S.C. Twist spreken daarom af samen op te trekken om de gemeente te overtuigen van de nieuwe sporthal CC-laan. Deze alternatieve variant is namelijk ook door de gemeente benoemd.³⁷ Het College

³² S.C. Twist. (2015, 5 oktober). Argumentatie Sporthal op locatie CCL.

³³ Gemeente Vlaardingen. (2015, 9 juni). Voorjaarsnota 2015. p. 25.

³⁴ Hospitality Consultants. (2015, 6 juli). Quick scan haalbaarheid verenigingssporthal, p. 32.

³⁵ Gemeente Vlaardingen. (2015, 31 augustus). Sporthal varianten plaatsing.

³⁶ Gemeente Vlaardingen. (2015, 3 juni). Ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk 2015. pp. 4-5.

³⁷ S.C. Twist. (2015, 22 september). Notulen bespreking College Vos en S.C. Twist.



VOS en S.C. Twist treden hierover in contact met de gemeente. Daarna doet de gemeente onderzoek naar de mogelijkheid om de gymzalen van het College VOS te slopen en een sporthal te bouwen tussen het verenigingsgebouw van S.C. Twist en het College VOS. Zowel de sportverenigingen als het onderwijs kunnen dan gebruikmaken van deze sporthal. Uit het onderzoek blijkt dat deze locatie inderdaad een mogelijkheid biedt om een sporthal te bouwen.³⁸

Informatievoorziening aan de raad

Aan het eind van 2015 is het nog niet duidelijk welke financiële consequenties de plannen voor de gemeente zullen hebben. Wel houdt de gemeente in de meerjarenbegroting reeds rekening met een investering in de vervanging van gymzalen en sportzalen van €5.300.000 voor het begrotingsjaar 2017.³⁹ De raad stelt over de meerjarenbegroting technische vragen of dit bedrag toereikend zal zijn. Het college antwoordt dat zij de financiële consequenties van de plannen met de gemeenteraad zal delen wanneer die volledig uitgewerkt zijn.⁴⁰

2.1.2 Januari – maart 2016: de raad stelt een voorbereidingskrediet beschikbaar

Op 26 januari 2016 besluit het college van burgemeester en wethouders om de raad te vragen een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor de realisatie van een sporthal aan het Erasmusplein.⁴¹ Hoewel het raadsvoorstel primair betrekking heeft op een sporthal aan het Erasmusplein, wordt er in de onderbouwing ook ingegaan op de financiering van de (mogelijke) tweede sporthal voor het College Vos en S.C. Twist. De eventuele bouw van deze tweede sporthal is van belang om het middelbaar onderwijs en S.C. Twist een goede, eigentijdse plek te bieden. De afweging daarbij is dat de gemeente een zorgplicht heeft om bewegingsonderwijs voor middelbare scholen en ruimte voor sportverenigingen te faciliteren.

De raad besluit op 24 maart 2016 kennis te nemen van de ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk en in te stemmen met beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet van € 200.000 voor de bouw van een nieuwe sporthal aan het Erasmusplein.⁴² In het raadsvoorstel staat dat het totaal geraamde bedrag in de meerjarenbegroting 2016-2019 niet voldoende is voor de bouw van twee nieuwe sporthallen. De bouw van sporthal CC-laan zal daarom betrokken worden bij de voorjaarsnota 2016. Hierin krijgt de raad een investeringsvoorstel voorgelegd.

2.1.3 Mei – juli 2016: het investeringsbudget voor de sporthal wordt € 6.130.000 euro

Bij het vaststellen van de voorjaarsnota 2016 zijn de resultaten naar het onderzoek naar optimale locatie van de sporthallen gereed. Het college concludeert dat het niet haalbaar is om twee gekoppelde gemeentelijke sporthallen op het Erasmusplein te bouwen in verband met de verwachte parkeerdruk en de financiële gevolgen. Daarmee blijft als onderzochte mogelijkheid de bouw de sporthal CC-laan over. Redenen om voor deze locatie te kiezen zijn de hanteerbare verkeersstromen, de geleidelijke parkeerdruk en de overzichtelijke financiële lasten. De bouwkosten van deze sporthal worden geraamd op € 2.600.000.

In januari 2016 besluit het college dat de gemeente niet één, maar twee sporthallen zal bouwen. Voor de bouw van de sporthal CC-laan wordt een nieuwe kostenraming gemaakt. Volgens de raming kost de

³⁸ S.C. Twist. (2016, 26 januari). Ontwikkelingen Sporthal.

³⁹ Gemeente Vlaardingen. (2015, 29 oktober). Meerjarenbegroting 2016 – 2019.

⁴⁰ Gemeente Vlaardingen. (2015, 27 oktober). Beantwoording technische vragen meerjarenbegroting 2016 – 2019.

⁴¹ Gemeente Vlaardingen. (2016, 26 januari). Openbare besluitenlijst collegevergadering.

⁴² Gemeente Vlaardingen. (2016, 24 maart). Raadsbesluit voorbereidingskrediet.



tweede sporthal de gemeente in totaal € 5.800.000. De investeringskosten voor de gemeente voor het totaal van de twee sporthallen komt uit op € 11.100.000 inclusief btw. In de voorjaarsnota wordt benoemd dat dit bedrag € 5.800.000 hoger is dan het gereserveerde bedrag voor de vervanging van de sportzalen dat tot dan toe is opgenomen in het investeringsprogramma.⁴³

De investeringskosten stijgen verder vanwege de voorbeeldfunctie die de gemeente wil vervullen op het gebied van duurzaam vastgoed. Daarom wordt in de voorjaarsnota een extra duurzaamheidsinvestering van € 660.000 opgenomen die gelijkelijk wordt verdeeld over beide sporthallen. Doel van deze investering is om de nieuwe sporthallen energieneutraal te maken. Het totaal aan investeringskosten voor beide hallen wordt daarmee € 11.760.000. Het gedeelte dat bedoeld is voor de sporthal CC-laan bedraagt in totaal € 6.130.000.⁴⁴ De raad verstrekt dit krediet met het vaststellen van de voorjaarsnota op 7 juli 2016.⁴⁵

2.1.4 Juni - september 2016: de gemeente weegt af welke contractvorm past bij het project

In de periode juni – september 2016 wegen betrokken ambtenaren af welke contractvorm passend is voor het project. De gemeente vraagt adviesbureau Synarchis hierover te adviseren.⁴⁶ In het advies van Synarchis is er een vergelijking gemaakt tussen een traditionele vorm van aanbesteding en een geïntegreerde aanbesteding:

Een traditionele aanbesteding of een geïntegreerde aanbesteding

Bij een traditionele aanbesteding wordt eerst een ontwerp gemaakt (waarvoor doorgaans extern een architect wordt ingehuurd). Dit ontwerp wordt uitgewerkt tot een technisch ontwerp (waarin alle details van het te realiseren bouwwerk zijn uitgewerkt). Vervolgens wordt via een aanbesteding de bouw van de sporthal in de markt gezet. Na oplevering is de gemeente als eigenaar verantwoordelijk voor exploitatie en onderhoud.

Bij een geïntegreerde aanbesteding worden een of meerdere type werkzaamheden gezamenlijk in de markt gezet. Het is bijvoorbeeld mogelijk om het ontwerp en de realisatie (Design & Build) of het ontwerp, de realisatie en het onderhoud (Design, Build, Maintain) gezamenlijk aan te besteden. Er zijn ook nog varianten mogelijk waarbij de inschrijvende partij ook verantwoordelijk is voor de exploitatie en de financiering van sporthal.

Synarchis adviseert een geïntegreerde aanbesteding. Door een vroege aanbesteding zal een eventuele bouwkostenstijging niet voor rekening van de gemeente zijn en heeft de gemeente prijszekerheid. Verder is er maar één groot besluitvormingsmoment. Nadelen van de geïntegreerde aanbesteding zijn de beperktere regie van de gemeente, minder mogelijkheden om wijzigingen door te voeren tijdens het proces en een kwaliteitsrisico: het risico dat partijen winst willen optimaliseren door kwaliteitsvermindering door te voeren. Synarchis adviseert op basis van deze afwegingen om een Design & Build (hierna: D&B) aanbesteding uit te schrijven. Synarchis adviseert daarnaast om in een geïntegreerde aanbesteding een programma van eisen (hierna PvE) op te stellen gelijktijdig met de selectiefase.⁴⁷

⁴³ Gemeente Vlaardingen. (2016, 24 mei). Voorjaarsnota 2016. p. 16.

⁴⁴ Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Korte notitie i.v.m. problematiek Westwijkhallen. p. 1.

⁴⁵ Gemeente Vlaardingen. (2016, 7 juli). Gemeenteraad voorjaarsnota 2016.

⁴⁶ Synarchis Adviesgroep. (2016, 13 juni). Notitie Aanbestedingsadvies sporthal Vlaardingen.

⁴⁷ Synarchis Adviesgroep. (2016, 13 juni). Notitie Aanbestedingsadvies sporthal Vlaardingen. p. 6.



In deze periode lopen in de organisatie de voorkeuren uiteen over welke vorm van aanbesteding het beste zou passen, zo blijkt uit de gevoerde interviews en ambtelijke notities. De betrokken ambtelijk opdrachtgever is voorstander van een D&B-aanbesteding, mede omdat de verantwoordelijkheid om het project op tijd af te ronden dan bij de bouwer ligt. De betrokken projectleider is juist voorstander van een traditionele aanbesteding omdat de wensen van de toekomstige gebruikers volgens hem niet voldoende gedetailleerd zijn en de gemeente bij een D&B-aanbesteding haar grip op het realisatieproces kwijtraakt.⁴⁸ Uit de feitenverificatie blijkt dat de keuze voor een traditionele aanbesteding is gemaakt in overleg met de teams inkoop en vastgoed. Tijdens dit overleg is de conclusie getrokken dat een traditionele aanbesteding het meest passend was. In gesprekken is naar voren gekomen dat er geen betrokkenheid is geweest van de portefeuillehouder bij de keuze voor een aanbestedingsvorm.

Uiteindelijk kiest de gemeente ervoor om het project traditioneel aan te besteden. Daarmee wordt het advies van Synarchis niet opgevolgd. Synarchis krijgt wel de opdracht om het programma van eisen verder uit te werken.

2.1.5 September 2016 – maart 2017: het PvE komt tot stand

In de periode september 2016 tot maart 2017 werkt Synarchis in samenwerking met betrokken ambtenaren aan het PvE voor de sporthal CC-laan. In deze periode zijn er verschillende scenario's en inpassingsvarianten voor de uitwerking van het ontwerp van de sporthal verkend.⁴⁹ De investering voor beide sporthallen wordt in september 2016 geraamd op € 11.860.000.⁵⁰ In november 2016 raamt Multical de totale investeringskosten voor de bouw van de sporthal CC-laan op € 6.350.000.⁵¹ In december 2016 raamt Klein Gunnewiek Bouwkosten advies de totale investeringskosten op € 6.250.000, waarbij de raming uitgaat van twaalf maanden voorbereidingstijd en zeven maanden bouwtijd. De raming houdt geen rekening met een mogelijk grotere prijsstijging als gevolg van te verwachten marktontwikkelingen.⁵²

In deze periode overleggen Synarchis en betrokken ambtenaren met de toekomstige gebruikers van de sporthal (S.C. Twist en het College Vos) over de plaats en inpassing van het toekomstige gebouw. De partijen bespreken verschillende inpassingsmodellen en kiezen uiteindelijk voor een model waarin de sporthal tussen de bestaande school en het clubgebouw van S.C. Twist geplaatst wordt. Bij de totstandkoming van het programma van eisen voert Synarchis diverse gesprekken met de toekomstige gebruikers en geven de afdelingen sport en stedenbouw nadere input voor de stedenbouwkundige en sporttechnische eisen, zo blijkt uit de gevoerde interviews.

Synarchis levert op 16 maart 2017 PvE op. Onderdelen hiervan zijn het stedenbouwkundig PvE⁵³, het functioneel-ruimtelijk PvE⁵⁴ en het technisch PvE (dat reeds op 27 februari 2017 was afgerond)⁵⁵:

- / Het stedenbouwkundig PvE bevat stedenbouwkundige aspecten en voorwaarden waar het gebouw aan moet voldoen. Het gebouw moet aansluiten op de ruimtelijke uitgangspunten

⁴⁸ Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Notitie D-en-B nadelen Projectsamenwerking; Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Afweging contractvorm.

⁴⁹ Gemeente Vlaardingen. (2016, 27 september). Raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2017 en kennisname van de meerjarenbegroting 2017-2020. p. 42.

⁵⁰ Gemeente Vlaardingen. (2016, 27 september). Raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2017 en kennisname van de meerjarenbegroting 2017-2020. p. 105.

⁵¹ Ingenieursbureau Multical. (2016, 18 november). Investeringsraming sporthal Claudius Civilislaan.

⁵² Kg Bouwkosten Advies. (2016, 15 december). Investeringsraming Sporthal Claudius Civilislaan.

⁵³ Synarchis. (2017, maart). Concept Stedenbouwkundig Programma van Eisen Sporthal Claudius Civilislaan.

⁵⁴ Synarchis. (2017, 16 maart). Ruimtelijk-functioneel Programma van Eisen.

⁵⁵ Synarchis. (2017, 27 februari). Technisch Programma van Eisen.



(beeldkwaliteitseisen) in de Westwijk en qua stijl ook aansluiten op de bestaande bebouwing van het college VOS.

- / Verder is er een functioneel ruimtelijk PvE waarin de activiteiten van alle gebruikers zijn beschreven. Overdag wordt het gebouw gebruikt door het College VOS en 's avonds en in de weekenden door S.C. Twist. Verder staat in het functioneel ruimtelijk PvE welke ruimtes gewenst zijn en aan welke functionele eisen qua capaciteit en gebruik deze moeten voldoen. Ook staat er in dat de sporthal moet voldoen aan de eisen van het NOC NSF die staan in het handboek sportaccommodaties en de eisen van de KVLO.
- / Ten slotte is er een technisch PvE waarin de technische en bouwfysische eisen aan het gebouw worden omschreven.

2.2 De uitwerking van het ontwerp en nadere voorbereiding van het project (maart 2017 – december 2021)

Samenvatting: Op 19 mei 2017 gunt de gemeente de opdracht om de sporthal te ontwerpen aan De Vilder&Zonneveld Architecten. Gedurende de tweede helft van 2017 en de eerste helft van 2018 werkt de architect in samenwerking met het ontwerpteam het ontwerp voor de sporthal nader uit. Tijdens de ontwerpfase doen zich de eerste knelpunten in het project voor: geraamde bouwkosten overschrijden het budget, de eisen voor sport en bewegingsonderwijs blijken op onderdelen tegenstrijdig en het terrein blijkt te smal voor het te realiseren gebouw. Voor een alternatieve oplossing is extra budget nodig, dat de raad op 4 april 2019 verstrekt. Het ontwerp wordt vervolgens aangepast. Hierna zijn er opnieuw knelpunten: het vleermuizenonderzoek is niet tijdig gestart, de nabijgelegen gasleiding bij de Marathonweg lijkt een mogelijk veiligheidsprobleem en de afmetingen van het ontwerp blijken niet aan de eisen voor verenigingssport te voldoen. Opnieuw past de architect het ontwerp aan. Het college besluit in juni 2021 aanvullend krediet beschikbaar te stellen om een kostenstijging te dekken. Dit krediet wordt gedekt uit het positieve saldo en de verlaging van het krediet van de Erasmushal. Het college informeert de raad hierover in een raadsmemo. Eind 2021 blijkt dat de oude Westwijkhallen vanwege veiligheidsaspecten niet meer gebruikt kunnen worden. De raad verstrekt daarom krediet voor de aanschaf van een blaashal, zodat er toch gesport kan worden gedurende het winterseizoen.

2.2.1 Maart – juni 2017: de gemeente besteedt het ontwerp aan en start met het project

In maart 2017 schrijft de gemeente een meervoudige onderhandse aanbesteding uit voor het ontwerp van de sporthal. Dit betreft een integrale opdracht om de nodige ontwerpen te maken, het aanbestedingstraject voor de bouw te begeleiden en gedurende de bouw de functie van directievoerder te vervullen. Op 19 mei 2017 gunt de gemeente de opdracht aan De Vilder&Zonneveld Architecten (vanaf hier: de architect).⁵⁶ Uit de in het kader van dit onderzoek gevoerde interviews komt naar voren dat de architect twee uitgangspunten in de uitvraag niet reëel acht: de verwachte bouwkosten van € 3.700.000 ex. btw en de geplande doorlooptijd van 1,5 jaar voor het gehele project (ontwerp, vergunning en bouw). Diverse gesprekspartners geven aan dat ook andere betrokken partijen, inclusief de gemeente, de verwachte doorlooptijd in deze periode krap achtten.

Op 20 juni 2017 start het daadwerkelijke project met een kennismakingsgesprek tussen gemeente Vlaardingen en de architect en de eerste vergadering van het ontwerpteam (de projectleider en betrokken medewerkers van de gemeente, de architect en vertegenwoordigers van S.C. Twist en het College VOS). Tijdens de eerste ontwerpteamvergadering geeft de gemeente aan in maart 2018 de bouwopdracht te willen verlenen, waarna oplevering rond september 2018 moet plaatsvinden.⁵⁷ In het tweede ontwerpteamoverleg komt aan de orde dat de sloop van de bestaande gymzaal van het College

⁵⁶ De Vilder&Zonneveld architecten. (2017, 20 juni). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. p. 1.

⁵⁷ De Vilder&Zonneveld architecten. (2017, 20 juni). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. p. 2.



Vos na de kerstvakantie van 2017 moet plaatsvinden, zodat tijdig kan worden begonnen met de bouw.⁵⁸ Bij het volgende ontwerpteamoverleg constateert de vertegenwoordiger van S.C. Twist dat de planning verder naar achteren is geschoven. Als reactie daarop geeft de architect aan "[...] dat dit misschien zo lijkt, maar [dat de planning] alsnog heel krap is".⁵⁹ Door diverse knelpunten gedurende deze fase moet de planning echter steeds worden opgeschoven. Deze knelpunten komen verderop in dit feitenrelaas terug. De aanbestedingsprocedure voor de bouw vindt uiteindelijk pas medio 2021 – februari 2022 plaats, waarbij het uitgangspunt is dat de sporthal uiterlijk in september 2022 wordt gerealiseerd.⁶⁰

Het ontwerpteam bespreekt in de eerste ontwerpteamvergadering op 20 juni 2017 de noodzaak dat de sporthal aan de eisen van NOC-NSF moet voldoen.⁶¹ In het eerder in 2017 opgestelde functioneel ruimtelijk programma is benoemd dat de bouw van de sporthal aan het handboek sportaccommodaties van NOC-NSF, waarin de eisen zijn vermeld, moet voldoen.⁶² Het ontwerpteam besluit dat de architect ter controle het PvE vergelijkt met de normen van het NOC-NSF.⁶³ De ambtelijk opdrachtgever, tevens beleidsmedewerker sport, geeft aan de precieze eisen na te gaan, zodat de architect nader kan uitzoeken wat dit betekent voor het ontwerp. De architect zoekt dit uit door het PvE te vergelijken met de normen van het NOC-NSF.⁶⁴ Op 20 juli 2017 voert de architect hierover een eerste gesprek met de keuringsinstantie van het NOC-NSF, Kiwa ISA.⁶⁵ Kiwa ISA geeft in dit gesprek aan dat de afmetingen en indeling van het ontwerp in lijn met de normen aangepast moeten worden. De architect meldt dit op 16 augustus 2017 in het ontwerpteamoverleg. Het ontwerpteam spreekt af dat de architect na afronding van het voorontwerp nogmaals Kiwa ISA zal raadplegen.⁶⁶

2.2.2 Juli 2017 – augustus 2018: het ontwerpteam werkt het ontwerp van de sporthal uit

Gedurende de tweede helft van 2017 en de eerste helft van 2018 werkt de architect aan het ontwerp, in samenspraak met het ontwerpteam. Al vroeg constateert de architect problemen met de beschikbare ruimte en de inpassing van het ontwerp.⁶⁷ Op 28 juli 2017 levert de architect hierover een 'rapportage beschikbare ruimte problematiek' op. Gedurende deze periode werkt de architect verschillende alternatieven uit voor een goede inpassing van de sporthal. De problematiek rond de inpassing heeft onder meer te maken met het bestaande verenigingsgebouw van S.C. Twist. Volgens de gevoerde interviews heeft dit gebouw op dat moment nog een boekwaarde en mag het niet worden gesloopt, tenzij het afschrijven ten laste zou komen van het projectbudget. Het slopen en opnieuw bouwen van het clubgebouw van S.C. Twist is niet als alternatief onderzocht, omdat dit zou leiden tot een te groot eenmalig verlies voor de gemeente als gevolg van de versnelde afschrijving van het gebouw. Op dat moment schat het ontwerpteam volgens de gevoerde interviews in dat deze variant duurder zou zijn dan de wel onderzochte varianten.

⁵⁸ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 5 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. pp. 2-3.

⁵⁹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 19 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. pp. 2-3.

⁶⁰ Gemeente Vlaardingen. (2021, 28 juli). Aankondiging van een opdracht: werken.

⁶¹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 20 juni). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. p. 1.

⁶² Synarchis. (2017, 16 maart). Ruimtelijk-functioneel Programma van Eisen, p. 6.

⁶³ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 5 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. pp. 2-3.

⁶⁴ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 5 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. pp. 2-3.

⁶⁵ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 19 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. pp. 2-3.

⁶⁶ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 16 augustus). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. p. 1.

⁶⁷ DeVilder&Zonneveld architecten. (2024, 11 juli). Globale tijdslijn Sporthal Claudius Civilislaan.



Informatievoorziening aan de raad

In de tussentijd wordt de gemeenteraad via de P&C-cyclus op de hoogte gehouden over de voortgang van de bouw van de sporthallen in de Westwijk. In de voorjaarsnota 2017 (23 mei 2017)⁶⁸ en de meerjarenbegroting 2018-2021 (door de raad vastgesteld op 9 november 2017) wordt uitgegaan van een totaalinvestering van € 6.460.000 voor de sporthal aan de CC-laan. Tevens wordt er opgemerkt dat om de huidige Westwijkhallen tot 2019 bruikbaar te houden, tijdelijk extra onderhoud noodzakelijk is. De kosten hiervan worden geraamd op € 100.000 per jaar.⁶⁹ Het bedrag in het investeringsoverzicht voor de sporthal CC-laan is inclusief verduurzamingsmaatregelen € 6.460.000 voor de periode 2018.⁷⁰ Bij het vastgestelde budget van de sporthal CC-laan van € 6.130.000 wordt zodoende ook de verduurzamingskosten van de Erasmushal (€ 330.000) meegerekend.

In februari 2018 concluderen de architect en de projectleider dat de realisatie van de sporthal niet mogelijk is zonder overschrijding van het beschikbare budget.⁷¹ Dit komt onder meer door prijsstijgingen in de utiliteitsbouw. Verder is gebleken dat er een tegenstelling is tussen de eisen van het NOC-NSF en de KVLO. Ook blijkt het terrein te smal te zijn om het gebouw dat volgens het PvE gebouwd moet worden te realiseren.⁷² Daarom onderzoekt het ontwerpteam vier alternatieven:⁷³

1. **Verplaatsen van het clubhuis van S.C. Twist.** De bouwkosten bedragen € 6.000.000 en de stichtingskosten € 7.600.000. Het ontwerpteam concludeert dat dit alternatief niet wenselijk is, omdat het bouwen van de sporthal dan langer duurt en er onvoldoende wordt bespaard.
2. **Wijziging van het ontwerp binnen de beschikbare ruimte.** De bouwkosten bedragen € 5.700.000 en de stichtingskosten € 7.200.000. Het ontwerpteam concludeert dat dit alternatief niet wenselijk is, omdat dit een "onduidelijke en onveilige plattegrond" oplevert. Ook levert dit alternatief onvoldoende besparingen op.
3. **Het optillen en verplaatsen van het clubhuis van S.C. Twist.** De bouwkosten bedragen € 5.800.000 en de stichtingskosten € 7.400.000. Het ontwerpteam concludeert dat dit alternatief wenselijk zou zijn omdat dit een duidelijke plattegrond oplevert en "de architectonische visie het best wordt benaderd." Vanwege de technische complexiteit is dit alternatief echter duur.
4. **De sporthal integreren in het bestaande clubhuis van S.C. Twist.** De bouwkosten bedragen € 5.400.000 en de stichtingskosten € 7.000.000. Dit alternatief is daarmee het goedkoopst. Het onderliggende memo benoemt dit alternatief als 'gewenst'.

Voor elk van de alternatieven is aanvullend budget vereist. Het door de raad vastgestelde budget is op dat moment namelijk € 6.130.000, terwijl de investeringskosten in het goedkoopste alternatief € 7.000.000 bedragen.

⁶⁸ Gemeente Vlaardingen. (2017, 23 mei). Voorjaarsnota 2017. p. 31.

⁶⁹ Gemeente Vlaardingen. (2017, 26 september). Raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2018 en kennisname van de meerjarenbegroting 2018-2021. p. 45; Gemeenteraad Vlaardingen (2017, 9 november). Vergadering gemeenteraad 9 november 2017.

⁷⁰ Gemeente Vlaardingen. (2017, 26 september). Raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2018 en kennisname van de meerjarenbegroting 2018-2021. p. 108.

⁷¹ De Vilder&Zonneveld architecten. (2018, 28 maart 2018). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg 8. p. 1.

⁷² Gemeente Vlaardingen. (2018, z.d.). Ambtelijk memo prijsverhogende elementen.

⁷³ Gemeente Vlaardingen. (2018, 20 februari). Memo Realisatie Sporthal Claudius Civilislaan.



Informatievoorziening aan de raad

Op 15 mei 2018 ontvangt de raad de jaarstukken over het jaar 2017. Hierin staat dat de voorbereidingen van de bouw van de sporthal medio 2017 zijn gestart en dat de uitvoering en oplevering naar verwachting zal plaatsvinden in 2018.⁷⁴ Een tiental pagina's later staat een afwijkende streefdatum opgenomen, namelijk de verwachte oplevering van de sporthal in het eerste kwartaal van 2019.⁷⁵ Tot slot meldt het college in de jaarstukken dat het ontwerp van de sporthal aan een lokale architect is uitbesteed.⁷⁶

Op 26 juni 2018 is het eerste voorontwerp voor de sporthal gereed.⁷⁷ In deze periode starten ook de vergaderingen van het bouwteam. In het bouwteamoverleg van 15 augustus 2018 geeft de architect aan dat een bouwfase inclusief bouwvoorbereiding van acht maanden kort is. De projectleider geeft daarop aan dat deze acht maanden alleen de bouwfase betreffen en dat de bouwfase zal worden verlengd.⁷⁸

Op 2 oktober 2018 vraagt de projectleider de omgevingsvergunning voor de realisatie van de sporthal aan.⁷⁹ Er is ook een bestemmingsplanwijziging nodig voor het wijzigen van de situatie op de kaart. De architect adviseert de gemeente om vroegtijdig een bestemmingsplanwijziging aan te vragen met een ruim bouwvlak en bouwhoogte, zodat er meer ontwerpvrijheid is en minder risico op vertraging in het project. In de gevoerde interviews wordt aangegeven dat de gemeente ervoor heeft gekozen om het ontwerp, de omgevingsvergunning en de aanvraag bestemmingsplan aan elkaar te koppelen, om de doorlooptijd van het project te beperken.

2.2.3 November 2018 - april 2019: de raad verstrekt aanvullende kredieten

Op 8 november 2018 stelt de gemeenteraad de meerjarenbegroting voor de periode 2019-2022 vast. In de begroting staat dat de bouwkosten voor sportaccommodaties zijn gestegen door het aantrekken van de economie in de afgelopen periode. Bij het opstellen van de ramingen van de sportaccommodaties, waaronder de sporthallen in de Westwijk, is hiermee geen rekening gehouden. Om deze reden reserveert de gemeente in de begroting voor de sporthallen een investeringsbedrag van € 2.100.000. In de begroting meldt het college dit nog met de raad te zullen bespreken. Verder is in de begroting vermeld dat beide nieuwe sporthallen in 2019 energieneutraal opgeleverd worden.⁸⁰

Op 4 april 2019 besluit de raad een aanvullend krediet van € 2.130.000 beschikbaar te stellen voor de realisatie van de sporthal aan het Erasmusplein en de sporthal CC-laan. Van dit krediet is € 1.350.000 bestemd voor de sporthal CC-laan. Dit bedrag is een aanvulling op het al verstrekte budget van € 6.130.000.⁸¹

Het college informeert de raad in het bijbehorende raadsvoorstel over de *"noodzakelijke, maar complexe aanpak van [...] de Westwijk."* Het college stelt het volgende: *"Door diverse ontwikkelingen [...] is de uitwerking van de plannen vertraagd. Hierdoor moesten in een aantal processen meermalen herberekeningen worden gemaakt. Zoals eerder indicatief aangegeven was er onduidelijkheid over de financiële gegevens, waardoor uw gemeenteraad niet tussentijds kon worden geïnformeerd. Op dit*

⁷⁴ Gemeente Vlaardingen. (2018, 15 mei). Jaarstukken 2017. p. 49.

⁷⁵ Gemeente Vlaardingen. (2018, 15 mei). Jaarstukken 2017. pp. 64-65.

⁷⁶ Gemeente Vlaardingen. (2018, 15 mei). Jaarstukken 2017. p. 65.

⁷⁷ DeVilder&Zonneveld architecten. (2024, 11 juli). Globale tijdslijn Sporthal Claudius Civilislaan.

⁷⁸ DeVilder&Zonneveld architecten. (2018, 15 augustus). Gespreksnotitie Bouwteam overleg 04. p. 2.

⁷⁹ Gemeente Vlaardingen. (2022, 20 juli). Begeleidende brief bij besluit verlenen omgevingsvergunning.

⁸⁰ Gemeente Vlaardingen. (2018, 25 september). Raadsvoorstel tot vaststelling van de begroting 2019. p. 45.

⁸¹ Gemeente Vlaardingen. (2019, 4 april). Raadsbesluit sporthallen. p. 1.



moment is die duidelijkheid er wel. Voor de voortgang van de projecten is een spoedige besluitvorming gewenst.”

Het aanvullende budget voor de sporthal CC-laan is nodig vanwege:

- 1. Prijsstijgingen:** het geraamde bedrag voldoet niet langer. De bouwkosten zijn “autonoom” gestegen.
- 2. Stedenbouwkundige inpassing:** er zijn aanvullende voorwaarden voor de stedenbouwkundige inpassing van de sporthal. De nieuwbouw moet namelijk aansluiten bij het vroeg monumentale schoolgebouw van College Vos ontworpen door architect Maaskant.
- 3. Integratie clubgebouw S.C. Twist:** de ruimte om te bouwen is te smal. De sporthal moet daarom geïntegreerd worden met het clubgebouw van S.C. Twist.

Het college schrijft aan de raad dat er subsidie vanuit het rijk kan worden aangevraagd, de zogeheten SPUK Sport. Voor de investering in de sporthal CC-laan kan een subsidie aangevraagd worden van maximaal 17% van de kosten. De verwachting is op voorhand wel dat de subsidieaanvragen het beschikbare budget vanuit het rijk overstijgen. Daarom gaat de gemeente uit van een uitkering van de subsidie van 14% in plaats van 17%. Dit betekent een verwacht “voordeel” van € 1.050.000.⁸² In het raadsvoorstel staat dat in de berekening van de sporthal CC-laan rekening is gehouden met de te verkrijgen subsidie. Een financiële berekening van het benodigde budget ontbreekt echter. Het is daarmee niet duidelijk op welke manier er met de verwachte subsidie rekening is gehouden.

Specifieke uitkering stimulering sport (SPUK Sport)

Gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen konden tot 2019 de btw over investeringen in sportaccommodaties en sportmaterialen in aftrek brengen. Vanaf 2019 verviel deze mogelijkheid vanwege een uitspraak van het Hof van Justitie van de EU. Vanaf 1 maart 2019 ging daarom de Regeling specifieke uitkering stimulering sport van kracht.

De SPUK Sport is een regeling van het ministerie van VWS waarmee gemeenten gecompenseerd worden. Gemeenten kunnen voor gerealiseerde bestedingen in verband met sportaccommodaties en sportmaterialen een subsidie aanvragen. De subsidie bedraagt 17,5% van de kosten. Het landelijke plafond van deze regeling was in 2019 € 152.000.000. Dit is later opgehoogd naar € 185.000.000. In 2019 werd door gemeenten € 228.000.000 SPUK-bijdrage aangevraagd.⁸³

2.2.4 Februari 2019 – december 2020: diverse knelpunten rondom het project

Gedurende 2019 komen meerdere knelpunten rond het project in beeld, waaronder het verplichte vleermuizenonderzoek, de veiligheid in verband met een gasleiding aan de nabijgelegen Marathonweg, indicaties dat de SPUK-gelden niet volledig worden uitgekeerd en indicaties dat het ontwerp van de sporthal uitgaat van te kleine afmetingen. Omdat deze knelpunten zich gedeeltelijk parallel aan elkaar voordeden, wordt in deze passage op onderdelen de chronologie losgelaten.

⁸² Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.

⁸³ Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen, Ministerie van VWS. (z.d.). Specifieke uitkering stimulering sport.



2.2.5 Februari – oktober 2019: Knelpunten rondom de gasleiding bij de Marathonweg

De bouw van de sporthal leidt tot een mogelijk hoger veiligheidsrisico in relatie tot de nabijgelegen aardgasleiding, omdat het aantal gebruikers van het omliggende gebied toeneemt. Om het veiligheidsrisico te bepalen hanteert de gemeente een zogeheten oriëntatiewaarde. Deze oriëntatiewaarde mag niet worden overschreden. DMCR Milieudienst Rijnmond (de omgevingsdienst) doet in november 2018 onderzoek naar de externe veiligheid⁸⁴ rond de zone waar ook de sporthal CC-laan komt te staan. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de gemeente maatregelen moet nemen om het risico te verlagen.⁸⁵ Dit aandachtspunt komt voor het eerst aan de orde tijdens het bouwteamoverleg op 12 februari 2019. De projectleider geeft in het bouwteamoverleg op 9 mei 2019 aan dat de externe veiligheid rond de aardgasleiding moet verbeteren voordat de gemeente een omgevingsvergunning kan verlenen. Hierover treedt hij in nader overleg met de betrokken medewerkers van de gemeente, de omgevingsdienst en de Gasunie (de beheerder van de gasleiding). De gemeente geeft verder opdracht nader onderzoek te doen naar de externe veiligheid rondom de gasleiding.⁸⁶

Tijdens het ontwerpteamoverleg van 1 juli 2019 komt aan de orde dat het nadere uitzoekwerk in combinatie met de daarna nog uit te voeren aanbesteding betekent dat de sloop- en bouwwerkzaamheden niet vóór 1 januari 2020 kunnen starten.⁸⁷ De gemeente spreekt vervolgens met de Gasunie om nadere werkafspraken te maken en toezichthouders in te zetten tijdens de bouw van de sporthal.⁸⁸ In de bouwteamvergadering van 24 oktober 2019 vertelt de projectleider dat er positief advies is van de omgevingsdienst en de Gasunie over de risico's omtrent de gasleiding langs de Marathonweg. Dit kan volgens hem betekenen dat de omgevingsvergunning "binnen afzienbare tijd" wordt afgegeven.⁸⁹

Informatievoorziening aan de raad

Op 9 december 2019 meldt het college in de tweede voortgangsrapportage 2019 aan de raad dat het totaal van de SPUK-aanvragen van alle gemeenten het budget van het rijk overtreffen. Daarom kan maar 81,7% van het aangevraagde budget worden uitgekeerd. Bij de raming van de sporthal CC-laan is hier volgens de voortgangsrapportage deels al rekening mee gehouden door niet van het maximale percentage uit te gaan. Uit de voortgangsrapportage wordt niet duidelijk of en hoeveel subsidie er in 2019 daadwerkelijk is uitgekeerd wat betreft de sporthal CC-laan.⁹⁰

2.2.6 Februari 2019 – september 2020: Knelpunten rond het vleermuizenonderzoek

Conform de wet natuurbescherming moet de gemeente voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen op locaties waar vleermuizen voorkomen nader onderzoek laten doen. Op 11 februari 2019 geeft een externe adviseur per e-mail aan dat er een aanvullend vleermuizenonderzoek uitgevoerd moet worden. Om vertraging te voorkomen, moet dit snel worden opgepakt. Op 27 maart 2019 stuurt de adviseur op verzoek van de gemeente Vlaardingen nogmaals de vergunningsstukken op. Hierbij vraagt hij nogmaals aandacht voor het advies om een aanvullend vleermuisonderzoek uit te voeren.⁹¹

⁸⁴ Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2022, 21 juni). Ruimtelijke onderbouwing 'Vlaardingen, Claudius Civilislaan'.

⁸⁵ Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2022, 21 juni). Ruimtelijke onderbouwing 'Vlaardingen, Claudius Civilislaan'.

⁸⁶ DeVilder&Zonneveld architecten. (2019, 9 mei). Gespreksnotitie bouwteam overleg 06. p. 1; DeVilder&Zonneveld architecten. (2019, 1 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg 11. pp. 1-2.

⁸⁷ DeVilder&Zonneveld architecten. (2019, 1 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg 11. pp. 1-2.

⁸⁸ Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2022, 21 juni). Ruimtelijke onderbouwing 'Vlaardingen, Claudius Civilislaan'. p. 38.

⁸⁹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2019, 24 oktober). Gespreksnotitie Overleg Gemeente / de Heer. p. 6.

⁹⁰ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 november). Tweede Voortgangsrapportage.

⁹¹ Gemeente Vlaardingen en Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2020, 9-21 januari). Mailcontacten externe adviseur en projectleider aanvullend vleermuisonderzoek Claudius Civilislaan Vlaardingen.



Op 7 januari 2020 dient de externe adviseur de definitieve vergunningsstukken in bij de gemeente. Nogmaals vraagt hij in de begeleidende mail expliciet aandacht voor het advies een aanvullend vleermuisonderzoek te doen, om vertraging te voorkomen.⁹² Hierbij geeft hij ook aan dat dit een advies betreft en dat de gemeente een bevoegdheid heeft om hiervan af te wijken. Hiervoor moet wel overlegd worden met de toezichthouder: de omgevingsdienst DCMR. De toezichthouder is weliswaar geen bevoegd gezag, maar kan als handhaver en toezichthouder wel bepalen dat er te veel risico is op overtreding van de Wet natuurbescherming indien geen extra scan wordt uitgevoerd. Hierover gaat de gemeente samen met de adviseur in gesprek met de omgevingsdienst. Op 20 januari 2020 geeft de externe adviseur bij de gemeente aan dat er volgens de omgevingsdienst geen reden is om geen aanvullend vleermuisonderzoek uit te voeren en dat dit dus zal moeten worden uitgevoerd.⁹³

De ambtelijk opdrachtgever informeert het college in april 2020 over de stand van zaken van de bouw van de sporthal CC-laan. Om de aanwezigheid van vleermuizen uit te sluiten is vervolgonderzoek noodzakelijk. Deze actie is eerder *"uit zicht [...] geraakt, nadat er ook enige vertragingen ontstonden langs de Marathonweg door aanwezigheid van een gasleiding."* Hierdoor kan de bouw van de sporthal pas op zijn vroegst in oktober 2020 starten. Indien vleermuizen aanwezig zijn loopt de bouw een extra zes maanden vertraging op.⁹⁴ Voor de sloop van de Westwijkhallen betekent dit een vertraging van circa drie maanden, aangezien deze pas gesloopt kunnen worden als beide nieuwe sporthallen gerealiseerd zijn.

Informatievoorziening aan de raad

Op 14 april 2020 deelt het college een raadsmemo met de raad over de stand van zaken van de bouw van de sporthal. Hierin is te lezen dat er in 2019 een snelle scan is uitgevoerd op de locatie van de twee gymzalen naast het College VOS. Deze gymzalen moeten gesloopt worden waarna op deze locatie de nieuwe sporthal ingepast kan worden tussen het College VOS en het clubgebouw van S.C. Twist. Ten tijde van het memo loopt er een onderzoek naar vleermuizen en kunnen de gymzalen nog niet gesloopt worden. De gemeente wacht het vervolgonderzoek af waarvan het rapport in oktober 2020 klaar is. Aan de raad wordt niet vermeld dat het vervolgonderzoek een actie betreft die eerder uit zicht is geraakt. Naast de informatie aan de raad stuurt de portefeuillehouder ook een brief aan de leden van S.C. Twist met daarin de boodschap dat de bouw van de sporthal verplaatst wordt naar 2021.⁹⁵

Tegelijkertijd wordt de aanvraag voor de omgevingsvergunning voor de bouw van de sporthal voorbereid en gestart in het tweede kwartaal van 2020, zodat in oktober 2020 gelijk actie ondernomen kan worden.⁹⁶ In het memo aan de raad wordt inzicht gegeven in de verschillende mogelijke uitkomsten. In het geval dat er geen vleermuizen geconstateerd worden, kan de nieuwe sporthal medio 2021 klaar zijn. In het geval dat er wel vleermuizen geconstateerd worden, betekent dit voor zowel de bouw van de nieuwe sporthal, als de sloop van de twee oude Westwijkhallen, een vertraging van een jaar. De sporthal kan dan pas eind 2021 gerealiseerd worden. Verschillende oplossingen zijn overwogen, maar besloten is dat de beste oplossing is om de huidige Westwijkhallen nog een half jaar te laten staan. Deze oplossing is "onvermijdelijk" en betekent

⁹² Gemeente Vlaardingen en Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2020, 9-21 januari). Mailcontacten externe adviseur en projectleider aanvullend vleermuisonderzoek Claudius Civilislaan Vlaardingen.

⁹³ Gemeente Vlaardingen en Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2020, 9-21 januari). Mailcontacten externe adviseur en projectleider aanvullend vleermuisonderzoek Claudius Civilislaan Vlaardingen.

⁹⁴ Gemeente Vlaardingen. (2020 14 april). Agendapost B&W Vergadering 14 april 2020. Raadsmemo over de stand van zaken bouw sporthal Claudius Civilislaan.

⁹⁵ Gemeente Vlaardingen. (2020, 5 mei). Bericht van portefeuillehouder aan leden S.C. Twist

⁹⁶ Gemeente Vlaardingen. (2020, 14 april). Raadsmemo over de stand van zaken bouw sporthal Claudius Civilislaan. pp. 1-2.



volgens het memo dat de Westwijkhallen “in het meest ongunstige geval” pas eind 2021 gesloopt kunnen worden. Het langer in stand houden van de Westwijkhallen brengt een overschrijding van de exploitatiekosten van 2020 van € 50.000 met zich mee. Tegelijkertijd kan de gemeente een deel van deze lasten via een SPUK-aanvraag en huuropbrengsten terugverdienen.⁹⁷

Tussen mei 2020 en september 2020 voert Blom Ecologie B.V. aanvullend vleermuizenonderzoek uit in de vorm van diverse veldbezoeken.⁹⁸ De conclusie van het onderzoeksrapport luidt dat er geen vleermuizen aanwezig zijn. De projectleider stuurt het rapport door naar een externe adviseur om het te laten toetsen op de juistheid en volledigheid conform de wet natuurbescherming. De externe adviseur reageert op 22 oktober 2020. Hij geeft aan dat het onderzoeksrapport in hoofdlijnen voldoet maar dat over enkele elementen bij een controle door het bevoegd gezag vragen en opmerkingen zijn te verwachten.⁹⁹ De gemeente reageert hier niet meer op. Uit de ruimtelijke onderbouwing bij de omgevingsvergunning uit 2022 blijkt dat het rapport niet is aangepast naar aanleiding van de opmerkingen van de adviseur.¹⁰⁰ Er is geen indicatie dat er hierna nog een nadere controle is geweest of nadere vragen zijn gesteld door het bevoegd gezag over het vleermuizenonderzoek.

2.2.7 Knelpunten rond de afmetingen van het ontwerp

Op 20 februari 2020 geeft de gemeente Vlaardingen een rondleiding in de nieuwe Erasmushal waarbij ook de architect van de sporthal CC-laan aanwezig is.¹⁰¹ Tijdens deze rondleiding oordeelt de architect dat een aantal zaken niet in lijn is met het handboek van het NOC-NSF. Dit levert problemen op voor de sporthal CC-laan, omdat het ontwerp hiervoor op onderdelen vergelijkbaar is met dat van de Erasmushal. Op 25 maart 2020 verschijnt een keuringsrapport van Kiwa ISA Sport, waarin de Erasmushal ongeschikt wordt verklaard voor wedstrijden voor korfbal, handbal en basketbal. In één van de zaaldelen hangt namelijk een verrijdbare werkbalk boven de uitloopruimte, die te laag hangt voor het houden van wedstrijden. Dit is relevant voor de sporthal CC-laan, aangezien ook in die sporthal een werkbalk boven de uitloopruimte is gepositioneerd.¹⁰²

Informatievoorziening aan de raad

Op 2 juni 2020 wordt de gemeenteraad via de jaarstukken van 2019 geïnformeerd dat de Erasmushal eind 2019 is opgeleverd en vanaf januari 2020 beschikbaar is voor gebruik. De bouw van de sporthal CC-laan is echter nog niet gestart door onder andere de aanvullende onderzoeken naar de externe veiligheid omtrent de gasleiding.¹⁰³ Omdat de sporthal CC-laan nog niet is gerealiseerd, moet de gemeente de Westwijkhallen nog steeds in stand houden. Dit vraagt onderhoud aan de sportvloeren en de aanwezigheid van beheerders en leidt tot een overschrijding op van € 97.000 op het betreffende taakveld.¹⁰⁴ De jaarstukken bevatten geen vermelding van mogelijke knelpunten rond de afmetingen van het ontwerp in relatie tot de eisen voor hand- en korfbalwedstrijden.

Onder het thema ‘sport en recreatie’ is in de meerjarenbegroting 2021-2024 (22 september 2020) vermeld dat de nieuwe sporthal CC-laan in 2021 wordt opgeleverd.¹⁰⁵

⁹⁷ Gemeente Vlaardingen. (2020, 14 april). B&W Besluitenlijst.

⁹⁸ Blom Ecologie B.V. (2020, 15 september). Vleermuisonderzoek Claudius Civilislaan 33 en 39 te Vlaardingen. p. 12.

⁹⁹ Gemeente Vlaardingen en Buijs Ecoconsult. (2022, 22 september - 26 oktober). E-mailwisseling Toetsing rapport Vleermuisonderzoek.

¹⁰⁰ Van den Heuvel Ontwikkeling & Beheer BV. (2022, 21 juni). Ruimtelijke onderbouwing ‘Vlaardingen Claudius Civilislaan’.

¹⁰¹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2020, 10 december). Rapport Afwijkingen en aanpassingen sporthal.

¹⁰² DeVilder&Zonneveld Architecten. (2020, 10 december). Rapport Afwijkingen en aanpassingen sporthal.

¹⁰³ Gemeente Vlaardingen. (2020, 2 juni). Jaarstukken. p. 69.

¹⁰⁴ Gemeente Vlaardingen. (2020, 2 juni). Jaarstukken. p. 72.

¹⁰⁵ Gemeente Vlaardingen. (2020, 22 september). Meerjarenbegroting 2021-2024. p. 47.



In november 2020 neemt de architect contact op met Kiwa ISA Sport, met de vraag om het ontwerp te beoordelen. Op dat moment blijkt dat deze instantie voorafgaand aan de realisatie van sporthallen geen advies (meer) geeft, maar alleen na realisatie keuringen uitvoert. Hierna neemt de architect op 16 november 2020 contact op met een externe adviseur om het ontwerp te beoordelen.¹⁰⁶

De externe adviseur antwoordt op 17 november 2020 en is kritisch op een groot aantal onderdelen van het ontwerp, waaronder de inrichting van de bergingen, de tribune en de indeling van de badmintonvelden. Zijn belangrijkste opmerking is dat de wedstrijdruimte twee meter te smal is, iets wat de sportbonden volgens hem niet zullen accepteren. Dit betekent dat de hal niet gebruikt kan worden voor wedstrijden. Ook de plaatsing van de werkbalk raadt de adviseur ten zeerste af. Hij geeft aan dat er geen reden is hiervoor dispensatie te verlenen. De architect stuurt deze e-mail door aan de gemeente. Hij geeft aan geschrokken te zijn van het advies en wil snel met de gemeente in overleg.¹⁰⁷ Op 25 november 2020 brengt de adviseur zijn advies uit over het ontwerp. De maatvoering van de zalen door de architect komt volgens de adviseur overeen met het analoge handboek sportaccommodaties van NOC-NSF. Dit handboek is volgens de adviseur echter niet meer actueel. Daarom moet de gemeente volgens hem de voorschriften van de sportbonden volgen. De adviseur geeft aan dat de bonden geen dispensatie zullen verlenen voor nieuwe accommodaties.¹⁰⁸

In december 2020 vinden verschillende overleggen en emailcontacten plaats tussen de gemeente, de architect, de externe adviseur en de sportbonden van korfbal en handbal. Het initiatief voor deze contacten ligt volgens de gevoerde interviews voornamelijk bij de ambtelijk opdrachtgever, de afdeling sport. Volgens de architect is uit de schriftelijke eisen niet op te maken dat twee meter extra noodzakelijk is. De externe adviseur geeft aan dat twee meter extra wel noodzakelijk is. In overleg geven de sportbonden aan dat twee meter extra noodzakelijk is, maar dat er mogelijk voor één meter dispensatie gegeven kan worden. Ook blijkt dat de plaatsing van de werkbalk geen probleem hoeft te zijn voor goedkeuring van de hal voor wedstrijden door de sportbonden.¹⁰⁹ Verder geven de sportbonden aan dat er tussen het NOC-NSF, de sportbonden en andere betrokkenen discussie is over het handboek sportaccommodaties van het NOC-NSF, waarin de eisen voor accommodaties beschreven staan.

2.2.8 Januari – juli 2021: het bouwteam past het ontwerp opnieuw aan en het college stelt aanvullend krediet beschikbaar

Op 13 januari 2021 bespreekt het bouwteam de gevolgen van de eisen vanuit de handbal- en korfbalbond voor het ontwerp van de sporthal. Vanwege de hernieuwde eisen moet de architect het ontwerp opnieuw aanpassen.¹¹⁰ De projectleider zal informeren naar de status van de lopende vergunningsaanvraag en naar de wijze waarop de constructiewijzigingen het beste ingediend kunnen worden.¹¹¹

¹⁰⁶ DeVilder&Zonneveld architecten en Kiwa ISA Sport B.V.. (2020, 11 – 16 november). Emailcontacten Sporthal aan de Claudius Civilislaan te Vlaardingen.

¹⁰⁷ DeVilder&Zonneveld architecten en Odin Wenting Bouwadvies B.V.. (2020, 11 – 16 november). Emailcontacten Sporthal aan de Claudius Civilislaan te Vlaardingen.

¹⁰⁸ Odin Wenting Bouwadvies B.V.. (2020, 25 november). Advies Sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁰⁹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2020, 10 december). Rapport afwijkingen en aanpassingen sporthal.

¹¹⁰ S.C. Twist. (2021, 13 januari). Overleg status sporthal Claudius.

¹¹¹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2021, 2 februari). Gespreksnotitie Overleg Gemeente / De Heer. pp. 1-2.



Informatievoorziening aan de raad

Op 26 januari 2021 informeert het college de raad over de uitkomsten van het vleermuizenonderzoek. De uitkomst hiervan is dat er geen vleermuizen zijn geconstateerd, wat betekent dat de voorbereidingen voor de bouw voortgezet worden. Het college wacht het vaststellen van de omgevingsvergunning af.

Daarnaast informeert het college de raad dat er aanpassingen aan de sportvloer gedaan moeten worden. De doorlooptijd is inmiddels drie jaar. Dit komt onder andere door de knelpunten omtrent de gasleiding, het vleermuizenonderzoek en de aanpassingen in het ontwerp vanwege de gewijzigde eisen van de handbal- en korfbalbonden: "In de tussentijd zijn de eisen vanuit de handbal- en korfbalbond voor het kunnen spelen van officiële sportwedstrijden gewijzigd (ten opzichte van het programma van eisen opgesteld in 2016)." De organisatie onderzoekt nog wat de financiële en andere consequenties zijn. Daarbij merkt het college op dat er alles aan gedaan wordt om de wijziging zo goedkoop en minst tijdrovend mogelijk op te lossen. Wanneer hier meer zicht op is, zal het college de raad hierover informeren.¹¹²

Als gevolg van de extra meter sportvloer zijn extra kosten te verwachten. Daarom wordt tussen januari en mei een nieuwe raming van de bouwkosten opgesteld. De raming valt vanwege diverse oorzaken hoger uit:

- / indexering van bouwkosten vanaf 2019;
- / extra voorbereidingskosten voor de extra inzet van adviseurs naar aanleiding van de wijziging van het ontwerp;
- / extra budget om het tijdelijk onderkomen van S.C. Twist aan te passen.¹¹³

In mei worden de ambtelijke voorbereidingen getroffen voor besluitvorming over het extra benodigd krediet. Zowel in de portefeuillehoudersoverleggen van onderwijshuisvesting en sport als in het Centraal Management Teamoverleg wordt de kostenstijging besproken. In een van de portefeuillehoudersoverleggen wordt volgens een ambtelijk memo de vraag gesteld waarom meer dan 10% van de totale investering nodig is als extra budget. In het memo is niet benoemd welk portefeuillehoudersoverleg dit betreft. In het memo wordt naderhand toegelicht dat het bouwoppervlak al sinds het begin van het project krap was.¹¹⁴ Ook gaat het memo in op de eisen voor wedstrijdsport waar de hal aan moet voldoen: "Gezien [het Programma van Eisen] al is opgesteld in 2016, zijn de kwaliteitsnormen vanuit NOC-NSF gewijzigd. [...] De afgelopen jaren is een terugtrekkende beweging vanuit losse sportbonden ontstaan. Zij namen afstand van het fysieke [handboek] en hebben in de tussentijds kwaliteitsnormen en eisen vastgesteld welke nooit op zijn genomen in het handboek. Ook tussentijdse controles bij het NOC-NSF hebben nooit geleid tot aanpassing. Uiteindelijk kwam de architect begin dit jaar erachter [...] dat het plan voor de nieuwe sporthal op de CC-laan niet meer voldeed aan de huidige kwaliteitsnormen van de sportbonden." Ten slotte wordt in het memo uitgelegd dat het niet wenselijk is om de extra meter niet te realiseren. Daardoor zouden er namelijk geen wedstrijden kunnen worden gespeeld.

Op 19 mei 2021 bespreekt het centraal managementteam van de gemeente Vlaardingen een ambtelijk memo over de sporthal. In het memo wordt als argument voor de bouw van de sporthal genoemd dat

¹¹² Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 januari). Raadsmemo stand van zaken sporthal Claudius Civilislaan. pp. 1-2.

¹¹³ Gemeente Vlaardingen. (2021, 13 mei). Agendapost Centraal Managementteam Overleg stand van zaken sporthal Claudius Civilislaan

¹¹⁴ Gemeente Vlaardingen. (2021, 19 mei). Bijlage bij APO CMT over stand van zaken sporthal Claudius Civilislaan.



de gemeente een wettelijke taak heeft op het gebied van bewegingsonderwijs en dat er al financiële investeringen zijn gedaan die niet kunnen worden teruggedraaid. Als tegenargument wordt benoemd dat de opdracht voor de bouw niet is gegund. In het memo worden ook twee risico's van het project genoemd: namelijk de mogelijkheid op bezwaar en beroep op de omgevingsvergunning en de onzekerheid over prijsstijgingen bij de aanbesteding. Eventuele gevolgen hiervan voor de planning en het budget worden niet in kaart gebracht.¹¹⁵

Volgens het memo gaat het om een totaal van € 1.380.000 extra kosten. Van deze kosten wordt € 294.000 opgevangen door een verwachte extra SPUK-bijdrage. Bij de berekening van deze SPUK-bijdrage wordt uitgegaan van een uitkering van 15%. Voorgesteld wordt om een raadsvoorstel voor de bereiden om het overige benodigde bedrag van € 1.086.000 ter beschikking te stellen.¹¹⁶ In het Centraal Management Teamoverleg wordt ingestemd met het vragen van aanvullende middelen aan de raad ter hoogte van € 433.000.

Informatievoorziening aan de raad

Op 1 juni 2021 ontvangt de raad (na het collegebesluit op 30 mei¹¹⁷) een memo waarin wordt gemeld dat het college € 1.086.000 beschikbaar stelt voor de sporthal. Dit bedrag wordt gedekt uit het positieve saldo bij de realisatie van de Erasmushal (€ 653.000) en de verlaging van het krediet voor de commerciële plint bij de Erasmushal (€ 433.000). Hierdoor kan de kostenstijging worden gedekt.¹¹⁸

Aanvankelijk was het college geadviseerd om het bedrag van € 433.000 als extra krediet aan de raad te vragen. In de voorbereidende collegevergadering is besloten een check uit te voeren op de bevoegdheid van de raad en het raadsvoorstel van de agenda af te voeren indien de besluitvorming een collegebevoegdheid betreft.¹¹⁹ Hierna is het onderwerp in de vorm van een raadsvoorstel van de agenda gehaald en is de kredietverhoging via een memo aan de raad gemeld.¹²⁰ Uit interviews blijkt dat de dekking van het extra krediet uit het positieve saldo en de verlaging van het krediet van de Erasmushal voor het college reden is om zelfstandig een besluit te nemen. Aangezien de twee sporthallen aanvankelijk één budget hadden, wordt de kredietverhoging niet gezien als een budgetoverschrijding, maar als een overheveling van kredieten binnen een project.

Het benodigde krediet van € 1.380.000 wordt volgens het memo bereikt omdat met de stijging van de kosten ook de SPUK-bijdrage van het Rijk stijgt, namelijk met € 294.000.

Vanaf juli 2021 bereidt het projectteam de aanbesteding voor en wordt intern een projectopdracht geformuleerd. Uit interne emailcontacten blijkt dat de projectleider intern al in 2018 had gevraagd of er een projectopdracht verstrekt kon worden.¹²¹ Uit de gevoerde interviews blijkt dat het programma van eisen en de door de raad vastgestelde budgetten tot de vaststelling van de projectopdracht functioneerden als de uitgangspunten waarbinnen het project uit werd gevoerd. De projectleider ontvangt op 26 oktober 2021 de projectopdracht voor het realiseren van de sporthal.¹²² Hierin staat dat

¹¹⁵ Gemeente Vlaardingen. (2021, 19 mei). Stand van zaken Sporthal Claudius Civilislaan.

¹¹⁶ Gemeente Vlaardingen. (2021, 19 mei). Stand van zaken Sporthal Claudius Civilislaan.

¹¹⁷ Gemeente Vlaardingen. (2021, 30 mei). Agendapost College van B&W Raadsmemo toelichting stijging bouwkosten Sporthal Claudius Civilislaan.

¹¹⁸ Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 juni). Raadsmemo Sporthal op de Claudius Civilislaan.

¹¹⁹ Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 juni). Besluitenlijst College van B&W agendapunt Raadsvoorstel over de sporthal op de Claudius Civilislaan vaststellen.

¹²⁰ Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 juni). Raadsmemo Sporthal op de Claudius Civilislaan.

¹²¹ Gemeente Vlaardingen. (2018, 23 oktober). Emailcontacten projectopdracht CC-laan.

¹²² Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 oktober). Projectopdracht Nieuwbouw sporthal Claudius Civilislaan.



de in de projectopdracht opgenomen eisen direct doorgelegd zijn aan de projectleider. Hiermee is de projectleider integraal verantwoordelijk voor de realisatie van de sporthal en de besteding van de hiermee samenhangende middelen.¹²³ De leidinggevende van het team vastgoed is formeel verantwoordelijk voor de uitvoering en geeft de opdracht door aan de leidinggevende van het team voorbereiding en realisatie die op zijn beurt weer de leidinggevende is van de projectleider.¹²⁴

Uit de projectopdracht blijkt dat voor het project sporthal CC-laan geen ondermandaat is verstrekt. Hiermee is niet de projectleider, maar zijn leidinggevende de budgethouder die formeel verantwoordelijk voor de budgetbewaking.

Op 28 juli 2021 publiceert de gemeente een opdrachtaankondiging voor de bouw van de sporthal CC-laan op TenderNed. Volgens de opdrachtaankondiging is het de bedoeling dat de opdracht start op 17 januari 2022 en eindigt op uiterlijk 15 september 2022.¹²⁵

2.2.9 November – december 2021: de raad verstrekt krediet voor een tijdelijke blaashal

Totdat de nieuwe sporthal wordt opgeleverd maakt S.C. Twist gebruik van de oude Westwijkhallen. In november 2021 ontstaan er bij deze hallen problemen met de verlichting. Hierdoor kan de veiligheid van de hallen niet meer gegarandeerd worden. Het college neemt op 26 november 2021 het besluit om deze hallen te sluiten. Hier wordt de raad dezelfde dag via een dagmail over geïnformeerd.¹²⁶ Hierdoor heeft S.C. Twist per direct geen overdekte locatie meer voor trainingen en wedstrijden. Daarom moet S.C. Twist hiervoor tijdelijk uitwijken naar andere locaties in (grotendeels) andere gemeenten. Ook trainen de teams minder uren per week.¹²⁷ Omdat dit een onwenselijke situatie is, stelt het college op 7 december 2021 de raad voor een tijdelijke blaashal aan te schaffen waarin S.C. Twist trainingen en wedstrijden kan organiseren. Het college anticipeert hiermee ook op mogelijke vertragingen in de bouw van de sporthal.

De aanschaf van een blaashal kost de gemeente €250.000 euro. Het college vraagt aan de raad een investeringskrediet van € 206.250.¹²⁸ Het college gaat ervan uit dat er voor het resterende bedrag een beroep kan worden gedaan op de SPUK-regeling. Op dat moment is er nog geen duidelijkheid over de vraag of een aanvraag op de SPUK-regeling wordt gehonoreerd. Het college benoemt dit als risico en gaat ervan uit dat 75% van de aanvraag op de SPUK-regeling gehonoreerd zal worden. Op 16 december 2021 besluit de raad om het krediet beschikbaar te stellen en een daarop volgende begrotingswijziging vast te stellen.¹²⁹

2.3 Verdere aanpassingen van het ontwerp en de bouw van de sporthal (december 2021 – februari 2024)

Samenvatting: in december 2021 doet Tempel Bouw en Van Dorp de enige inschrijving op de aanbesteding voor de bouw van de sporthal. Omdat de aanbieder van de aannemer hoger blijkt dan het verstrekte budget, is opnieuw aanvullend krediet nodig. De raad besluit op 12 mei 2022 dit aanvullend krediet te verstrekken. Gedurende de tweede helft van 2022 en het grootste deel van 2023 vinden voorbereidende werkzaamheden plaats voor de bouw van de sporthal. Tijdens deze periode doen zich diverse nieuwe knelpunten voor. De daadwerkelijke bouw start in 2023, hoewel ook tijdens de bouw verdere vertraging

¹²³ Gemeente Vlaardingen. (2021). Regeling budgethouderschap 2021

¹²⁴ Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 oktober). Projectopdracht Nieuwbouw sporthal Claudius Civilislaan.

¹²⁵ Gemeente Vlaardingen. (2021, 28 juli). Aankondiging van een opdracht: werken.

¹²⁶ Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 november). Dagmail sluiten sporthallen Westwijk.

¹²⁷ S.C. Twist. (2022, 4 april). Memo Twist en het ontbreken van binnensportfaciliteiten.

¹²⁸ Gemeente Vlaardingen. (2021, 7 december). Raadsmemo aanschaf blaashal.

¹²⁹ Gemeente Vlaardingen. (2021, 16 december). Raadsbesluit blaashal.



optreedt. Op 28 maart 2024 verleent de raad een laatste keer aanvullend krediet voor de sporthal. Dit aanvullend krediet is nodig vanwege verdere prijsstijgingen, meerwerk en een lagere SPUK-bijdrage dan verwacht.

2.3.1 December 2021 – februari 2022: de gemeente besteedt de bouw van de sporthal aan

In december 2021 doet Tempel Bouw en Van Dorp een inschrijving op de aanbesteding voor de bouw van de sporthal. Omdat dit de enige inschrijver op de aanbesteding blijkt, besluit de gemeente om met deze partij in onderhandeling te treden. De gemeente treedt in februari 2022 met Tempel Bouw en Van Dorp (hierna: de aannemer) in onderhandeling over hun aanbieding en verzoekt een aantal bezuinigingen en optimalisaties in het ontwerp voor te stellen.¹³⁰ Hierna geeft de gemeente aan welke bezuinigingen akkoord zijn. Op 28 februari 2022 doet de aannemer haar definitieve inschrijving. De bijbehorende planning gaat uit van gunning medio april 2022. Oplevering is volgens de planning bij de inschrijving uiterlijk eind april 2023 voorzien.

Begin 2022 blijkt dat de blaashal die de gemeente wil aankopen niet geschikt is voor het terrein van S.C. Twist waar deze moet worden geplaatst. Hierdoor loopt de plaatsing van de hal vertraging op.¹³¹ S.C. Twist is ontevreden over de vertraging van de bouw van de sporthal en het moeizame traject van de plaatsing van de blaashal. Verenigingsleden die bijdragen aan de voorbereiding van de bouw ervaren volgens S.C. Twist daarnaast een te hoge belasting.¹³² Op 6 april 2022 is de portefeuillehouder te gast bij de vereniging. Zij licht de problemen rond de plaatsing van de blaashal toe en verzekert de leden ervan dat de plaatsing van de blaashal doorgaat.

Voorafgaand aan de definitieve aanbesteding wordt gezocht naar de mogelijkheden om de kostenstijgingen in de perken te houden. Een mogelijkheid is het verplaatsen van het gebouw. Op de locatie tussen het college en het verenigingsgebouw van S.C. Twist dient de sporthal namelijk geïntegreerd te worden in het verenigingsgebouw van S.C. Twist. Dit is een technisch complexe operatie die kan worden voorkomen door de sporthal op een andere plek te realiseren. Daarom voert de gemeente ter oriëntatie een zogenaamde schuifstudie uit naar welke opties er zijn om de sporthal te realiseren op een andere plek van het terrein.¹³³

2.3.2 Mei 2022: de raad besluit opnieuw aanvullend krediet te verstrekken

Op 12 mei 2022 verstrekt de raad een aanvullend krediet van € 1.599.270 dat nodig is om in te kunnen gaan op de aanbieding die door de aannemer is gedaan. De raad neemt daarnaast met 29 stemmen voor en 2 stemmen tegen een motie aan met het verzoek om de extra kosten op geen enkele manier door te berekenen aan de sportclubs die gebruik maken van de nieuwe hal.¹³⁴ De gemeente gunt het project op dezelfde dag definitief aan de aannemerscombinatie Tempel Bouw en Van Dorp.¹³⁵

In het raadsvoorstel benoemt het college dat het beschikbare budget van €8.860.000 onvoldoende is. Een bedrag van € 11.990.019 is benodigd. Als reden wordt in de aanbieding benoemd dat de inschrijving van de aannemer aanzienlijk hoger is dan verwacht.¹³⁶ Uit de geheime bijlage bij het raadsvoorstel blijkt dat er naast de kosten als gevolg van de hogere aanbieding ook aanvullende kosten

¹³⁰ Gemeente Vlaardingen en Tempel Bouw en Van Dorp. (2022, 17 februari – 23 februari). Emailwisseling Bijgewerkt optimalisatie overzicht.

¹³¹ S.C. Twist. (2022, 10 februari). Samenvatting bespreking sporthal.

¹³² S.C. Twist. (2022, 1 maart). Memo besprekpunten wethouder.

¹³³ Gemeente Vlaardingen. (2022, 9 maart). Schuifstudie sporthal.

¹³⁴ HEEL DE STAD. (2022, 12 mei). Motie: Dure sporthal.

¹³⁵ Gemeente Vlaardingen. (2022, 12 mei). Brief Definitieve gunningsbeslissing aanbesteding project nieuwbouw sporthal Claudius Civilislaan.

¹³⁶ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 april). Raadsvoorstel over de sporthal op de Claudius Civilislaan.



zijn ter hoogte van €350.000. Deze worden niet gespecificeerd. De hogere investering leidt volgens het voorstel ook tot een hogere SPUK-bijdrage. De gemeente verwacht een SPUK-bijdrage van € 1.524.750. Dit verwachte bedrag wordt afgetrokken van het verschil tussen de benodigde investering en het beschikbare krediet. Het resterende gat in de dekking (€ 1.599.270) wordt als extra krediet aan de raad gevraagd.¹³⁷

De al gemaakte kosten en de doorlopen vergunningsprocedure worden benoemd als argumenten om voor het voorstel te stemmen. Daarnaast benoemt het voorstel dat verder uitstel leidt tot hogere kosten vanwege de snelle prijsstijgingen in de bouwsector door de situatie in Oekraïne. In het raadsvoorstel staat dat in de gevraagde extra investering rekening is gehouden met de verwachte extra prijsstijgingen. Het bouwen van een hal op een alternatieve locatie met minder stedenbouwkundige uitdagingen wordt als alternatief benoemd, maar dit leidt tot het verloren gaan van het al geïnvesteerde budget en tot twee jaar extra uitloop.¹³⁸

In de interviews is aangegeven dat de gemeente heeft onderhandeld met de aannemer over de aanbidding. Dit resulteerde in een aantal inhoudelijke versoeringen. De belangrijkste daarvan zijn het installeren van een goedkoper plafond, een alternatief wandpaneel en het laten vervallen van een aantal sierkolommen in de gevel. Bij de aanbesteding had de gemeente twee keuzes:

1. Uitgaan van het prijspeil op dat moment en eventuele prijsstijgingen achteraf vergoeden op basis van nacalculatie.
2. Het risico op prijsstijgingen afkopen bij de aannemer wat zou leiden tot een hoger bedrag.

De gemeente kiest voor optie 1. Dit resulteert in een contract met een lagere prijs dan de inschrijfprijs, waarbij risico's en onvoorziene prijsstijgingen bij de gemeente liggen.

Informatievoorziening aan de raad

Het college informeert de raad over de afspraak die met de aannemer is gemaakt in een addendum op het raadsvoorstel dat zes dagen na het raadsvoorstel met de raad gedeeld wordt. Het college geeft hierin aan dat er sprake is van een onzekere markt waardoor prijsontwikkelingen van materialen niet in zijn te schatten. Daarom kan er volgens de gemeente geen sprake zijn van 'fixed prices'. De gemeente draagt daarom het financiële risico voor onvoorziene prijsstijgingen. Na de aanbesteding zal de aannemer onvoorziene prijsstijgingen alsnog in rekening brengen bij de gemeente. De conclusie van het addendum luidt daarom als volgt: "in welke mate het benodigde krediet toereikend zal blijken te zijn is en blijft onzeker, zoals in het raadsvoorstel is opgenomen.". Het college zegt toe de raad hierover via de reguliere P&C-cyclus op de hoogte te houden en waar nodig informatie eerder met de raad te delen.¹³⁹

Omdat het voorstel in verband met de gestanddoeningstermijn van de aanbieder met spoed moet worden behandeld, licht het college de gang van zaken en de communicatie hierover verder toe in een brief aan de agendacommissie. Het college benadrukt dat zij de agendacommissie, binnen de bestuurlijke termijnen, op de kortst mogelijke termijn heeft geïnformeerd. Na nieuwe informatie over recente prijsstijgingen op 8 april 2024 is dit in het college besproken en middels een addendum met de raad gedeeld op 12 april 2024. Omdat de aannemer niet bereid is na 28 mei 2022 de huidige

¹³⁷ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 april). Bijlage II: Uitgewerkte berekening over ruimtevraag aanbidding aanbesteding sporthal cc-laan.

¹³⁸ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 april). Raadsvoorstel over de sporthal op de Claudius Civilislaan. pp. 1-3.

¹³⁹ Gemeente Vlaardingen. (2022, 12 april). Addendum: bijlage 5 bij raadsvoorstel van d.d. 6 april 2022.



aanbieding in stand te houden in verband met de “exorbitante prijsstijgingen” moet het raadsvoorstel met spoed behandeld worden.¹⁴⁰

2.3.3 Juni 2022 – november 2023: tijdens de voorbereiding op de bouw doen zich opnieuw knelpunten voor

In een bouwvergadering op 13 juni 2022 bespreekt het team de verkeerssituatie rond de bouwplaats. Om de bouwweg veilig te kunnen kruisen, zo staat er, is het noodzakelijk dat het fietspad langs de Marathonweg verlegd wordt.¹⁴¹ In een werkoverleg op 28 juni 2022 komt als onvoorzien punt naar voren dat vanaf het moment dat er hekken geplaatst worden rond het bouwterrein een loopbrug vereist is om een continue stroom kinderen te kunnen voorkomen. De kinderen moeten namelijk gedurende het schooljaar toegang behouden tot de sportvelden.¹⁴²

Informatievoorziening aan de raad

Het college informeert de raad op 5 juli 2022 in een raadsmemo over een overschrijding van de investeringsraming voor de blaashal met “naar verwachting” 25%. In het memo is te lezen dat de raad begin april 2022 geïnformeerd is dat het niet gelukt is de blaashal in het voorjaar neer te zetten. Dit kwam doordat de schroefankers niet toereikend waren. Om een veilige blaashal conform de gevraagde eisen te leveren is er daarom contact met een andere leverancier die een blaashal met staalconstructie kan leveren. De snelle ontwikkelingen van de marktprijzen voor met name staal resulteren in een verwachte overschrijding van de huidige raming. Het college moet vanwege haar wettelijke verplichting op het gebied van bewegingsonderwijs voorzien in een binnensportaccommodatie en geeft bij de raad aan dat zij een verhoging van het krediet niet kan uitstellen. Daarom wordt de raad via een memo geïnformeerd en zal een dekkingsvoorstel voor de verhoogde kapitaallasten in de tweede voortgangsrapportage 2022 volgen.¹⁴³

Het bouwteam bespreekt op 11 juni 2022 het asbestonderzoek in de te slopen gymzaal. Uit het asbestonderzoek blijkt dat er meer asbest dan verwacht is aangetroffen.¹⁴⁴ Daarnaast bespreekt het bouwteam de prijsstijgingen en -dalingen van materiaalkosten. Het bouwteam besluit om de hoofdstaalconstructie zo snel mogelijk in te kopen, vanwege de onzekerheid in de markt en de te verwachten prijsstijgingen.¹⁴⁵

Op 20 juli 2022 verleent de gemeente de omgevingsvergunning voor de bouw van de sporthal. Er is een uitgebreide procedure geweest voor de activiteit ‘afwijken van het bestemmingsplan’ om te kunnen meewerken aan de realisatie van de sporthal. De meest relevante thema’s die zijn onderzocht voor dit plan zijn: bereikbaarheid en parkeren, milieuzonering, externe veiligheid, ecologie en archeologie. De conclusie luidt dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en dat het plan past binnen de verschillende geldende beleidskaders.

In juli 2022 tekenen de gemeente en het College VOS een huurovereenkomst. Hierin komen beide partijen overeen dat het College vanaf de oplevering minimaal voor een periode van 10 jaar onder

¹⁴⁰ College van B&W, gemeente Vlaardingen. (2022, 22 april). Brief 187919: antwoordbrief planning.

¹⁴¹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2022, 13 juni). Verslag 1^e bouwvergadering sporthal CC-laan te Vlaardingen. p. 3.

¹⁴² Tempel Bouw. (2022, 28 juni). Verslag 1^e werkvergadering. p. 4.

¹⁴³ College van B&W, gemeente Vlaardingen. (2022, 5 juli). Raadsmemo: stand van zaken blaashal.

¹⁴⁴ DeVilder&Zonneveld architecten. (2022, 11 juli). Verslag 2^e bouwvergadering sporthal CC-laan te Vlaardingen. p. 4.

¹⁴⁵ DeVilder&Zonneveld architecten. (2022, 11 juli). Verslag 2^e bouwvergadering sporthal CC-laan te Vlaardingen. p. 6.



schooltijden twee zaaldelen huurt. Het College betaalt per lesuur dat zij de zaal gebruikt. De tarieven worden jaarlijks geïndexeerd in lijn met VNG-normen.¹⁴⁶

Informatievoorziening aan de raad

Tijdens de raadscommissie van 25 augustus 2022 zegt de portefeuillehouder toe de raad te informeren over de voortgang van de sporthal. Zij geeft op 6 september 2022 aan dat in oktober een blaashal wordt geleverd en dat eind 2023 de sporthal wordt opgeleverd.¹⁴⁷ Op 25 oktober 2022 verschijnt er een persbericht waarin de gemeente aankondigt de volgende dag een blaashal op het terrein van S.C. Twist te zullen plaatsen.¹⁴⁸

In juli en augustus 2022 wordt gestart met de sloop van de oude gymzalen van het College VOS. Bij de voorsloop wordt meer asbest dan verwacht aangetroffen. Daarnaast blijkt er op de staalconstructie Chrom 6 aanwezig te zijn. Dit leidt tot vertraging op de planning van de sloop.¹⁴⁹ Het bouwteam bespreekt op 20 september 2022 de werkplanning. De planning eindigt in januari 2024. Het bouwteam bespreekt dat deze niet snel zal worden ingelopen, omdat er geen rekening is gehouden met onwerkbaar weer en ook niet met de nutsbedrijven waarvan het proces erg afhankelijk is.¹⁵⁰ In november 2022 spreken de uitvoerende partijen hun zorgen uit over de planning en het verloop van het bouwproces.¹⁵¹ De planning is namelijk onduidelijk omdat er geen vastgelegde startdatum is en geen vastgelegde opleverdatum. De ontstane vertraging is ontstaan door een moeizame samenwerking met de gebruikers, extra aangetroffen asbest en de doorlooptijd van de aanvragen voor nutsvoorzieningen.¹⁵²

Bij S.C. Twist bestaat in diezelfde periode ook ontevredenheid over hoe ze bij het proces betrokken worden. In een memo gericht aan de portefeuillehouder Sport geeft S.C. Twist aan geen verslagen van gebruikersoverleggen te ontvangen. Daarnaast wordt niet aan hun verzoek om informatie over de werkzaamheden voldaan. Ook zijn er nog geen afspraken over de huurovereenkomst en is er geen planning bekend.¹⁵³ De uitvoerende partijen geven in de bouwvergaderingen juist aan ontevreden te zijn over de participatie van S.C. Twist omdat de benodigde gegevens van S.C. Twist niet snel genoeg verstrekt worden.¹⁵⁴

Gedurende het bouwproces start ook het traject om met de gebruikers tot afspraken te komen over de huur van de hal. Met het College VOS wordt een huurovereenkomst gesloten in juli 2022.¹⁵⁵ S.C. Twist en de gemeente overleggen vanaf medio 2021 en er word een aantal keer opmerkingen over de conceptovereenkomsten¹⁵⁶ naar de gemeente gestuurd en overleg gevoerd.¹⁵⁷ De gemeente en S.C. Twist bereiken in deze periode nog geen overeenstemming over de huurovereenkomst

¹⁴⁶ Openbare Scholengroep Vlaardingen Schiedam. (2022, 8 september). Huurovereenkomst bewegingsonderwijs – het College VOS – juli 2022.

¹⁴⁷ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 september). Afhandeling toezeggingen aan de gemeenteraad.

¹⁴⁸ Gemeente Vlaardingen. (2022, 25 oktober). Met blaashal sportief de winter in.

¹⁴⁹ DeVilder&Zonneveld architecten. (2022, 5 september). Gespreksnotitie gebruikersoverleg. p. 1.

¹⁵⁰ Tempel Bouw. (2022, 20 september). Verslag 4^e werkvergadering. p. 2.

¹⁵¹ Tempel Bouw. (2022, 1 november). Verslag 7^e werkvergadering. p. 1.

¹⁵² DeVilder&Zonneveld architecten. (2022, 28 november). Verslag 7^e bouwvergadering sporthal CC-laan te Vlaardingen. p. 2.

¹⁵³ S.C. Twist. (2022, 29 november). Memo besprekpunten wethouder

¹⁵⁴ Tempel Bouw. (2022, 19 december). Verslag 8^e bouwvergadering. p. 3.

¹⁵⁵ Gemeente Vlaardingen en College Vos. (2022, juli). Huurovereenkomst bewegingsonderwijs - Het College Vos -juli 2022.

¹⁵⁶ S.C. Twist. (2022, 7 januari). Opmerkingen m.b.t. de laatste versie van de overeenkomst ter beschikking stelling clubgebouw 33A tijdens bouw sporthal Claudius Civilislaan; S.C. Twist. (2021, 7 mei). Concept huurovereenkomst sporthal opmerkingen verzameld.

¹⁵⁷ S.C. Twist. (2022, 10 augustus). Samenvatting bespreking overeenkomsten 33A en 33B op 10 augustus 2022.



Het college stelt de raad op 1 november 2022 voor (bij de vaststelling van de tweede voortgangsrapportage 2022) een extra krediet van € 65.000 te verstrekken voor de blaashal in de Westwijk.¹⁵⁸ In de voortgangsrapportage staat als toelichting dat de raad hier al in juli 2022 over geïnformeerd is. Bovenop het al verstrekte krediet van € 250.000 is een extra investeringskrediet van € 191.000 nodig. Voor € 77.000 wordt dit gedekt uit de SPUK sport.¹⁵⁹ Op 15 december 2022 volgt hierop het raadsbesluit.¹⁶⁰

Op 22 december 2022 stelt de raad vragen over de vertraging van de start van het heien. Het college antwoordt dat de vertraging is veroorzaakt doordat de gemeente voor het verleggen van kabels en leidingen afhankelijk is van Stedin en dat deze partij niet op korte termijn de werkzaamheden kon uitvoeren.¹⁶¹

Op 7 februari 2023 zijn de voorbereidingen om te kunnen starten met heien voltooid. De start van het heiwerk wordt echter twee weken verplaatst, omdat een aantal leslokalen van het College VOS binnen het valbereik van de palen staan bij een mogelijk incident.¹⁶² De oplevering van de sporthal is inmiddels opgeschoven en staat gepland voor het eerste kwartaal van 2024.¹⁶³

Informatievoorziening aan de raad

In een raadsmemo op 30 mei 2023 licht het college de raad in over de stijging van de bouwkosten van de Sporthal. Naar aanleiding van recente bouwkostenstijgingen heeft de aannemer voor substantieel hogere bedragen de materialen voor de sporthal moeten inkopen. Volgens het college betreft dit prijsstijgingen die vooraf niet in te calculeren waren. Het gevolg hiervan is dat het toegekende krediet inmiddels niet meer toereikend is.

In het memo verwijst het college naar het raadsvoorstel van 12 mei 2022 waarin in een addendum staat dat onvoorziene prijsstijgingen in rekening zullen worden gebracht bij de gemeente. Volgens het college liggen de prijsstijgingen in lijn met prijsstijgingen in de markt.

Omdat het krediet niet meer toereikend is stelt het college via de eerste voortgangsrapportage op 16 mei 2023 aan de raad voor om het krediet uit te breiden met € 422.000,-. Het college meldt daarbij dat de marge onvoorzien van 10% binnen het project al volledig benut is. Tot slot benadrukt het college dat via dit memo de raad actief geïnformeerd is over de stand van zaken. Het college schrijft dat ze het project kritisch volgt "en een vinger aan de pols" houden. In de collegevergadering is besloten om aan de conceptraadsmemo een zin toe te voegen waarin staat dat het college blijvende aandacht heeft voor de projectbeheersing van dit project en voor gemeentelijke projecten in het algemeen. Op 6 juni 2023 stemt de raad in met de uitbreiding van het krediet voor de Sporthal CC-laan.

In juni 2023 bespreekt het bouwteam opnieuw de geplande opleveringsdatum. Volgens de oorspronkelijke planning van september 2023 zou dit in de derde week van januari 2024 zijn. Het bouwteam komt overeen dat er een bouwtijdvertraging is van 13 weken. De nieuwe oplevering staat daarmee gepland in week 16 van 2024.¹⁶⁴

¹⁵⁸ Gemeente Vlaardingen. (2022, 1 november). Raadsvoorstel tot vaststelling van de 2^e voortgangsrapportage 2022 en bijbehorend begrotingswijziging vaststellen.

¹⁵⁹ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 november). 2^e Voortgangsrapportage 2022. p. 37.

¹⁶⁰ Gemeenteraad Vlaardingen. (2022, 15 december). Raadsbesluit: 1919543.

¹⁶¹ Gemeente Vlaardingen. (2022, 27 december). Beantwoording schriftelijke vragen.

¹⁶² Tempel Bouw. (2023, 7 februari). Verslag 11^e werkvergadering. p. 2.

¹⁶³ DeVilder&Zonneveld architecten. (2023, 27 maart). Verslag 11^e bouwvergadering sporthal CC-laan te Vlaardingen. p. 2.

¹⁶⁴ DeVilder&Zonneveld architecten. (2023, 20 juni). Verslag 14^e bouwvergadering sporthal CC-laan te Vlaardingen. p. 2.



Op 19 oktober 2023 kaart S.C. Twist diverse problemen in de uitvoering schriftelijk aan bij de wethouder. S.C. Twist noemt de bouw van de sporthal een zeer complex geheel door de hoeveelheid acties en betrokkenen. Het ontbreekt volgens S.C. Twist aan een gezamenlijk overzicht van open en afgehandelde acties. S.C. Twist geeft aan dat het volgens hen ontbreekt aan een "sluitende informatiecirkel", omdat zij geen onderdeel is van het bouwoverleg met de aannemer.¹⁶⁵ De architect geeft in het gebruikersoverleg van 30 november 2023 aan dat er gevraagd is om een actielijst en dat deze aan de verslagen wordt toegevoegd.¹⁶⁶ Dit gebeurt vanaf januari 2024.¹⁶⁷

Informatievoorziening aan de raad

In een raadsinformatiebrief op 20 november 2023 informeert het college de raad over de voortgang van de bouw van de sporthal. In oktober 2022 is gestart met de nieuwbouw. De aanvang van de bouwfase verliep stroef door vertragingen vanuit diverse nutsbedrijven, maar inmiddels is de bouw vergevorderd. De blaashal is in oktober 2022 geplaatst en in april 2023 weer verwijderd. Deze functioneerde naar tevredenheid van de gebruikers. Het college meldt dat de oplevering in het eerste kwartaal van 2024 gepland stond, maar dat dat niet meer lukt door de eerdergenoemde vertraging. De oplevering staat, "ondanks de inzet op het inlopen van deze vertragingen", daarom gepland voor april 2024.¹⁶⁸

2.3.4 Najaar 2023 – februari 2024: de organisatie poogt meer financieel inzicht te krijgen

In de gevoerde interviews komt naar voren dat de portefeuillehouder sport in het najaar van 2023 vraagt om meer financieel inzicht in het project. Na wat onderzoekwerk vertelt de projectleider de portefeuillehouder dat de software van de gemeente het niet toelaat om een goed financieel inzicht te krijgen. Hierdoor kan niet met zekerheid worden gezegd of het project binnen budget kan blijven. Uit de interviews blijkt dat tot januari 2023 een financieel adviseur betrokken is bij de voorbereiding van raadsvoorstellen om het financieel overzicht te borgen. Deze financieel adviseur is nadien vertrokken bij de gemeente. Ook de ambtelijk opdrachtgever speelt hierin in de voorgaande periode een rol. Eind 2023 wordt echter een andere persoon ambtelijk opdrachtgever.

Om toch meer inzicht te krijgen in de financiële voortgang van het project, wordt in november 2023 een projectcontroller aangehaakt. Deze projectcontroller is door de gemeente aangetrokken naar aanleiding van de uitkomsten van het 213a-onderzoek naar investeringen in de gemeente Vlaardingen.¹⁶⁹ Samen met de ambtelijk opdrachtgever en de projectleider loopt de projectcontroller het gehele financiële verloop van het project door sinds de start in 2017. Hierbij wordt volgens de gevoerde interviews teruggegrepen op raadsbesluiten, facturen en Excel-overzichten die zijn bijgehouden door de projectleider. Daarbij wordt ook gekeken naar de hoeveelheid meerwerk en de verwachte SPUK-gelden. De berekeningen die uitgaan van verwachte SPUK-gelden bevatten een inherente onzekerheid, omdat niet van tevoren duidelijk is welk bedrag daadwerkelijk wordt uitgekeerd. Er is een risico dat circa €800.000 aan SPUK-gelden over 2023 niet volledig worden uitgekeerd.¹⁷⁰

¹⁶⁵ S.C. Twist. (2023, 19 oktober). Besprekpunten wethouder.

¹⁶⁶ Devilder&Zonneveld. (2023, 30 november). Gespreksnotitie gebruikersoverleg.

¹⁶⁷ DeVilder&Zonneveld architecten. (2024, 11 januari). Actiepuntenlijst gebruikersoverleg.

¹⁶⁸ Wethouder Sport Vlaardingen. (2023, 20 november). Raadsinformatiebrief: stand van zaken nieuwbouw Sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁶⁹ Gemeente Vlaardingen. (2024, 5 maart). Raadsmemo uitkomsten 213a onderzoek Investerings Vlaardingen.

¹⁷⁰ Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Memo projectleider onderbouwing tekort; Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Ambtelijk memo onderbouwing overschrijding Sporthal Claudius Civilislaan.



In januari 2024 komen de ambtelijk opdrachtgever, projectleider en projectcontroller tot de conclusie dat er opnieuw een extra investeringskrediet nodig is, ditmaal zo'n €2.700.000.¹⁷¹ De bestuurlijk portefeuillehouder geeft vervolgens opdracht aan de ambtelijk opdrachtgever om hiertoe een raadsvoorstel uit te werken. In de loop van januari en februari 2024 wordt, op basis van het geconstateerde tekort, een raadsvoorstel voorbereid. Het college bespreekt dit raadsvoorstel op 6 februari 2024 en legt dit vervolgens voor aan de raad.¹⁷²

2.3.5 Februari – april 2024: de raad verleent opnieuw aanvullend krediet voor de sporthal

Op 28 maart 2024 besluit de raad tot het verstrekken van een aanvullend krediet van € 2.732.455. De realisatie van de sporthal zit in de afrondende fase met een verwachte oplevering in april 2024. Extra budget is echter nodig vanwege prijsstijgingen, meerwerk en een lagere SPUK-bijdrage dan verwacht:

1. **Prijsstijgingen:** na de aanbesteding zijn de kosten voor bouwmaterialen en personele inzet verder toegenomen met circa € 1.100.000. De gemeente gunde de opdracht voor de bouw van de sporthal bij het uitbreken van de oorlog in Oekraïne en onder ongunstige marktomstandigheden. De gemeente sprak daarom bij de gunning van de opdracht met de aannemer af dat prijsstijgingen aan de gemeente worden doorbelast. Het college informeerde de raad toentertijd al over deze afspraak.¹⁷³
2. **Meerwerk:** onvoorziene en onvermijdelijke werkzaamheden leiden tot meerkosten van circa € 950.000. Meerwerk betreft onder meer het verleggen van een fietspad, het aanpassen van de bouwweg, extra asbestsanering, een vertraagde aanvang van de bouw en extra engineering van de staalconstructie.
3. **Lagere SPUK-bijdrage:** de gemeente verwacht dat € 830.000 van de in totaal €1.600.000 aan aangevraagde SPUK-gelden niet wordt uitgekeerd. De gemeente maakt gebruik van de landelijke SPUK Sport. Deze regeling stamt uit 2019 en subsidieerde 17,5% van bestedingen in sportaccommodaties. De gemeente had volgens het raadsvoorstel eerder geen aanleiding om uit te gaan van een ander subsidiepercentage. Inmiddels is dit veranderd. Het landelijk beschikbare SPUK-budget is overvraagd, waardoor gemiddeld maar 12,5% uitgekeerd werd in 2019-2022. De gemeente Vlaardingen heeft het beleid ten aanzien van de SPUK Sport om deze reden bijgesteld. Een verwachte SPUK-bijdrage wordt niet langer meegenomen bij het opstellen van investeringskredieten.

De al gemaakte kosten en het feit dat de opdracht reeds is verstrekt zijn argumenten voor kredietverstrekking. Argumenten tegen kredietverstrekking zijn een hogere leenschuld en het risico dat de verwachte SPUK-bijdrage over 2023 niet verstrekt wordt. Het totale investeringskrediet komt volgens het raadsvoorstel daarmee op € 14.372.899. De verhoging van het krediet leidt verder tot een verhoging van de kapitaallasten.¹⁷⁴

De raad stelt diverse technische vragen bij het raadsvoorstel over een eerder verstrekt krediet,¹⁷⁵ het percentage aan extra besteed geld ten opzichte van het initiële vastgestelde budget, nog te

¹⁷¹ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Agendapost B&W-vergadering, raadsvoorstel verruiming investeringskrediet sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁷² Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Agendapost B&W-vergadering, raadsvoorstel verruiming investeringskrediet sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁷³ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Raadsvoorstel Aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan. pp. 1-3.

¹⁷⁴ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Raadsvoorstel Aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan. pp. 1-3.

¹⁷⁵ In de analyse wordt hier nader op in gegaan.



verwachten overschrijdingen en de getrokken lessen voor projectmanagement op soortgelijke projecten. De portefeuillehouder sport geeft in de beantwoording aan dat er naar verwachting geen overschrijdingen meer volgen. Daarnaast antwoordt hij dat het gemeentelijk beleid ten aanzien van projectmanagement is bijgesteld. Zo is er bij realisatieprojecten nu een post onvoorzien van 10% over het projectbudget en is er directe betrokkenheid van een projectcontroller in het projectteam. Verder had het project Sporthal CC-laan volgens de portefeuillehouder ook te maken met onvoorzien en onvermijdbaar meerwerk en prijsstijgingen. Deze kosten hebben volgens de portefeuillehouder geen relatie met de kwaliteit van het projectmanagement.¹⁷⁶ Tijdens de raadsbehandeling neemt de raad de motie aan waarin de rekenkamer is verzocht onderzoek te doen naar de aansturing en projectbeheersing bij sportlocaties, specifiek bij de sporthal CC-laan.¹⁷⁷

Informatievoorziening aan de raad

Op 16 april 2024 informeert de wethouder de raad over de geldende kaders voor de invulling van de post onvoorzien. Tijdens de behandeling van het raadsvoorstel op 28 maart 2024 had hij dit aan de raad toegezegd. De post onvoorzien is bedoeld om eventuele tegenvallers en risico's in het project op te kunnen vangen. De post is niet bestemd voor de opvang van geraamde prijsstijgingen en evenmin voor aanvullend wenselijk geachte zaken.¹⁷⁸

2.3.6 April – juni 2024: de sporthal wordt geopend en in gebruik genomen

Op 10 juni wordt de sporthal opgeleverd.¹⁷⁹ Op diezelfde dag treedt een huurovereenkomst in werking voor het clubgebouw en de velden tot 1 juli 2029. S.C. Twist betaalt jaarlijks €20.406 aan de gemeente, waarbij het bedrag jaarlijks stijgt conform het gemeentelijke tarievenbeleid. Het vastgestelde bedrag omvat een huurverhoging van 22,8% ten opzichte van de huur die S.C. Twist tot dan toe aan de gemeente betaalde voor de accommodatie.¹⁸⁰ De sportzaal zelf valt niet onder de overeenkomst. De gemeente geeft deze om niet in gebruik, waarbij S.C. Twist het eerste recht van gebruik heeft.¹⁸¹ De sporthal wordt op 19 juni 2024 officieel geopend en in gebruik genomen.¹⁸² Uit de gevoerde interviews blijkt dat in het najaar van 2024 nog gewerkt wordt aan restpunten. Dit zijn zaken die bij ingebruikname van de hal nog niet volledig blijken te zijn en die nog opgelost moeten worden, voorbeelden zijn ontbrekende buitenverlichting en de aanleg van een warmwaterleiding. Na het raadsbesluit van 28 maart 2024 is het krediet voor de bouw van de sporthal niet overschreden. Op basis van een door de gemeente aan de rekenkamer verstrekt financieel overzicht blijkt dat per 1 november 2024 circa € 40.000 aan krediet resteert. Dit positieve saldo is het resultaat van lager uitgevallen realisatiekosten en hoger uitgevallen SPUK-bijdragen over 2023 en 2024.¹⁸³

¹⁷⁶ Gemeente Vlaardingen. (2024, 7 maart). Beantwoording technische vragen: aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan; Gemeente Vlaardingen. (2024, 20 februari). Beantwoording technische vragen: verhoging investeringskrediet sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁷⁷ Gemeenteraad Vlaardingen. (28 maart 2024). Motie instellen onderzoek rekenkamer.

¹⁷⁸ Gemeente Vlaardingen. (2024, 16 april). Afdoening Toezegging nr. 361. Invulling post onvoorzien.

¹⁷⁹ Tempel bouw. (2024, 10 juni). Oplevering Claudius Civilislaan.

¹⁸⁰ S.C. Twist. (2024, 5 mei). Overgang van oud naar nieuw.

¹⁸¹ S.C. Twist en gemeente Vlaardingen. (2024, 4 juni). Huurovereenkomst S.C. Twist.

¹⁸² Vlaardingen24 (2024, 19 juni). Nieuwe sporthal Westwijk geopend: de Westhal.

¹⁸³ Gemeente Vlaardingen. (2024, 14 november). Emailcontacten met Rekenkamer gedurende onderzoek.



3 Analyse en nadere duiding

In deze analyse geeft de rekenkamer een nadere duiding van de feiten in het feitenrelaas op een aantal deelonderwerpen. Zo wil de rekenkamer inzicht bieden in de verschillende facetten die het verloop van dit project verklaren. Hierbij maakt de rekenkamer ook gebruik van de informatie die in de gehouden interviews is gedeeld. Het gaat om de volgende vier deelonderwerpen: rolneming, samenwerking en aansturing; (financiële) risicobeheersing en controle; kaderstelling en controle door de raad; zicht op exploitatie. Per deelonderwerp worden elementen of sleutelmomenten uitgelicht. Met deze nadere duiding geeft de rekenkamer een nadere beantwoording van deelvragen 3 tot en met 6 en deelvraag 8.

3.1 Rolneming, samenwerking en aansturing

3.1.1 De bestuurlijke aansturing vindt met name plaats bij geconstateerde problemen en intensiveert in de loop van het project

De sporthal CC-laan is bedoeld voor zowel verenigingssport als onderwijs. Formeel zijn de portefeuillehouders voor vastgoed en sport beiden bestuurlijk opdrachtgevers. De bestuurlijke aansturing vond in de praktijk alleen plaats vanuit de portefeuillehouder sport. Deze werd via de ambtelijk opdrachtgever geïnformeerd over de voortgang van het project. Eventuele problemen werden ook door de ambtelijk opdrachtgever met de wethouder gedeeld. Het project werd daarnaast periodiek geagendeerd tijdens portefeuillehoudersoverleggen van de portefeuillehouder sport en in enkele gevallen ook tijdens portefeuillehoudersoverleggen van de portefeuillehouder onderwijs. Vanwege het ontbreken van verslaglegging van deze portefeuillehoudersoverleggen kunnen de wijze van bespreking en de resultaten hiervan niet worden vastgesteld.

Gedurende het project zijn er vier portefeuillehouders sport geweest. In het begin van het project was er daarnaast een portefeuillehouder voor de ontwikkeling van de Westwijk betrokken. Uit de gevoerde interviews blijkt dat tijdens de overdracht van het dossier bij wethouderswisselingen beperkt aandacht is geweest voor het project sporthal CC-laan: het project was één van de vele lopende projecten die in de overdracht aan de orde kwamen. Op de momenten van de wisselingen van wethouders waren er geen besluiten over kredietverhoging in voorbereiding.

Uit interviews blijkt dat de bestuurlijke betrokkenheid bij het project op enkele momenten werd geïntensiveerd en dat de betrokkenheid gedurende het project toenam. Doorgaans was de aanleiding voor deze geïntensiveerde bestuurlijke betrokkenheid een bepaald probleem in de voortgang van het project, zoals het vleermuizenonderzoek of de versnelde sluiting van de Westwijkhallen. Een belangrijk moment waarop de portefeuillehouder op eigen initiatief bij het project betrokken was, was de zoektocht naar financieel overzicht die eind 2023 – begin 2024 plaatsvond naar aanleiding van een vraag van de portefeuillehouder.

3.1.2 Portefeuillehouders hadden naast de interne aansturing een rol in de communicatie met de gebruikers

Naast interne aansturing hadden de portefeuillehouders op enkele momenten ook een rol in de communicatie naar de gebruikers. Het initiatief hiervoor ligt voornamelijk bij S.C. Twist. S.C. Twist neemt op enkele momenten contact op met de portefeuillehouder om haar ideeën of door haar geconstateerde problemen te bespreken (in 2015, 2022 en 2023). De portefeuillehouders kiezen er op enkele momenten voor om te communiceren met de verenigingsleden van S.C. Twist (in 2020 bij de vertraging als gevolg van het vleermuizenonderzoek en in 2022 bij de problemen rond de blaashal).



De precieze impact van de contactmomenten tussen de gebruikers en de portefeuillehouders op het project is niet in het onderzoek vastgesteld. Wel is na een vraag van S.C. Twist aan een portefeuillehouder eind 2023 gekozen voor het bijhouden van actielijsten in de overleggen tussen de gemeente en de gebruikers.

3.1.3 Er waren onduidelijkheden in de samenwerking met en tussen betrokken partijen

Gedurende het project was er onderling contact tussen de gemeente, de architect, de aannemer en de gebruikers. Ook speelden op de achtergrond de KVLO en het NOC-NSF een rol.

De contacten met externe partijen verliep op sommige momenten in het proces stroef. Een voorbeeld hiervan is het contact met de sportbonden en het NOC-NSF ten aanzien van de eisen aan de sporthal. De rekenkamer stelt vast dat hierdoor vertraging is ontstaan als gevolg van onduidelijkheid over de eisen van de sportbonden en het NOC-NSF ten aanzien van de te realiseren hal. Dit verliep als volgt. Het ontwerpteam sprak in augustus 2017 af dat de architect na afronding van het voorontwerp nogmaals Kiwa ISA Sport zal raadplegen.¹⁸⁴ Het voorontwerp is op 26 juni 2018 door de architect aan de gemeente verstrekt, maar het duurde tot november 2020 voor de architect opnieuw contact opnam met Kiwa ISA. In het voorjaar van 2020 kwam naar voren dat de Erasmushal op onderdelen niet voldeed aan de eisen voor wedstrijdsport. Dit is problematisch voor de sporthal CC-laan, omdat het ontwerp hiervoor op onderdelen vergelijkbaar is met dat van de Erasmushal.¹⁸⁵

In een vergevorderd punt in het ontwerpproces (november 2020) liet de architect een check doen of de hal zou voldoen aan de eisen.¹⁸⁶ Tijdens deze check werd de architect er door een andere adviseur op gewezen dat de hal niet voldeed aan de meest recente eisen, dit terwijl in het voortraject contact was geweest met het NOC-NSF. Het resultaat was dat de bouw van de hal circa zes maanden vertraging opliep. Tijdens dit onderzoek is vastgesteld dat de eisen voor de architect onduidelijk waren. Niet is vastgesteld in hoeverre de gemeente en/of de architect op een eerder moment op de hoogte had kunnen zijn van de gestelde eisen en of de verantwoordelijkheid hiervoor is gelegen bij de architect of bij de opsteller van het PvE.

Gedurende het bouwproces waren de contacten tussen de verschillende partijen georganiseerd in een aantal overleggen waarin men in verschillende samenstellingen periodiek elkaar op de hoogte hield van de gang van zaken. Hierin bestond er op diverse momenten ontevredenheid over de onderlinge samenwerking en communicatie, met name tussen de gebruikers en de uitvoerende partijen.¹⁸⁷ Het is niet vast te stellen in hoeverre de soms moeizame samenwerking direct heeft geresulteerd in vertraging in de bouw of overschrijding van de beschikbaar gestelde budgetten.

3.1.4 Aandachtspunten bij de ambtelijke aansturing en het intern opdrachtgeverschap

Aandachtspunten bij het opdrachtgeverschap

Gedurende het hele project is het formele ambtelijk opdrachtgeverschap ambtelijk belegd bij de leidinggevende van het team sport. De dagelijkse taken als opdrachtgever werden uitgevoerd door de senior accounthouder van het team sport. Vanaf oktober 2021 wordt het opdrachtgeverschap formeel gedelegeerd aan de senior accounthouder sport.

¹⁸⁴ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 16 augustus). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. p. 1.

¹⁸⁵ DeVilder&Zonneveld Architecten. (2020, 10 december). Rapport Afwijkingen en aanpassingen sporthal; DeVilder&Zonneveld architecten en Kiwa ISA Sport B.V.. (2020, 11 – 16 november). Emailcontacten Sporthal aan de Claudius Civilislaan te Vlaardingen.

¹⁸⁶ DeVilder&Zonneveld Architecten. (2020, 10 december). Rapport Afwijkingen en aanpassingen sporthal; DeVilder&Zonneveld architecten en Kiwa ISA Sport B.V.. (2020, 11 – 16 november). Emailcontacten Sporthal aan de Claudius Civilislaan te Vlaardingen.

¹⁸⁷ Tempel Bouw. (2022, 19 december). Verslag 8^e bouwvergadering. p. 3; S.C. Twist. (2022, 29 november). Memo besprekpunten wethouder.



Uit interviews blijkt dat de rol van ambtelijk opdrachtgever in de praktijk volledig werd ingevuld door de accounthouder sport en dat deze doorgaans direct contact onderhield met de bestuurlijk opdrachtgever.¹⁸⁸ Daarnaast blijkt dat de accounthouder in het project een uitvoerende rol had, onder andere in het overleg met externe partijen. Specifieke momenten waarop dit gebeurde waren de overleggen met het NOC-NSF en de contacten met sportverenigingen.

Aandachtspunten bij het opdrachtnemerschap

Het team vastgoed was in de beginfase van het project ambtelijk opdrachtnemer. Dit team is verantwoordelijk voor het beheren van gemeentelijk vastgoed. In de fase van planvorming was dit team binnen Vlaardingen ook verantwoordelijk voor de coördinatie van de bouw van nieuw gemeentelijk vastgoed. De leidinggevende van dit team was formeel de ambtelijk opdrachtnemer. De rol van opdrachtnemer was in de praktijk belegd bij de projectleider die vanuit het team voorbereiding en realisatie gedetacheerd was aan het team vastgoed.

De projectleider was vanaf de selectie van een architect en het opstellen van een programma van eisen in 2017 dezelfde persoon. De projectleider is gedurende de hele periode werkzaam geweest bij team voorbereiding en realisatie. Dit team is met name verantwoordelijk voor het uitvoeren van projecten in de openbare ruimte.⁶ Hij is voor de realisatie van de sporthal intern gedetacheerd aan het team vastgoed. In interviews is naar voren gekomen dat het opdrachtnemerschap in de fase na vaststellen van de projectopdracht is verschoven van het team vastgoed naar het team voorbereiding en realisatie. Dit is niet schriftelijk vastgelegd en kan dus ook niet geverifieerd worden. De formele opdrachtnemer werd hiermee de leidinggevende van het team voorbereiding en realisatie. De projectleider kwam vanuit het team voorbereiding en realisatie. Na deze periode had het team vastgoed een adviesrol. Team vastgoed heeft deel uitgemaakt van het inkoop-team gedurende de aanbesteding.

Uit interviews blijkt dat het in de praktijk niet altijd duidelijk was hoe de rollen en verantwoordelijkheden in het projectteam geïnterpreteerd moest worden. Een van de oorzaken hiervoor was dat er tot 2021 geen officiële projectopdracht was vastgesteld waarin de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk werden gemaakt. De inhoudelijke eisen aan het project waren opgenomen in het PvE en het budget, maar de organisatorische rolverdeling was niet op papier vastgesteld. Dit had tot gevolg dat er geen centraal overzicht was van alle aan de sporthal te stellen kaders en de financiële gevolgen daarvan. De verschillende belangen en de afwegingen en keuzes hiertussen zijn niet op een centraal punt op een overzichtelijke wijze op tafel gebracht. Dit komt mede omdat er geen gedocumenteerd intern overleg was met alle bij het project betrokken ambtenaren. Dit had een aantal gevolgen:

- / Uit de stukken blijkt dat de inzichten vanuit sommige beleidsdisciplines pas later in het project een rol begonnen te spelen. Een voorbeeld hiervan is de stedenbouwkundige inpassing waarvan de financiële gevolgen pas laat in kaart werden gebracht. Vroeg in het traject wordt gekozen voor een locatie tussen de bestaande gebouwen in. De hieraan gekoppelde stedenbouwkundige eisen zijn gecommuniceerd vanuit het team ruimtelijke ontwikkeling en zijn al bekend vanaf het opstellen van het PvE in 2017. De financiële gevolgen hiervan worden echter pas in april 2019 verwerkt in het krediet waarbij wordt gesproken van 'aanvullende voorwaarden'.¹⁸⁹
- / Uit interviews blijkt daarnaast dat de opdrachtgever de voorkeur had voor een D&B-aanbesteding. De opdrachtnemer had een sterke voorkeur voor een traditionele aanbesteding.

¹⁸⁸ Gemeente Vlaardingen. (2021, 20 december). Emailcontacten CC-laan; Gemeente Vlaardingen. (2021, 20 november). Emailcontacten raadsvoorstel sluiting Westwijkhallen.

¹⁸⁹ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.



Ook de externe adviseur die het PvE zal opstellen adviseert een D&B-aanbesteding. Uiteindelijk is op basis van de voorkeur en argumentatie van de opdrachtnemer gekozen voor een traditionele aanbesteding. Geïnterviewden gaven als argument tegen een D&B-aanbesteding aan dat de wensen van de gebruikers hiervoor niet gedetailleerd genoeg waren. Op het moment van de keuze voor een aanbestedingsvorm waren de wensen van de gebruikers nog niet gedetailleerd vastgelegd in een PvE. Synarchis heeft de wensen van de gebruikers na de keuze voor een aanbestedingsvorm in een PvE uitgewerkt.

- / Er was daarnaast lange tijd onduidelijkheid over de eisen voor wedstrijd sport waaraan de sporthal moest voldoen. In de contacten met keuringsinstantie Kiwa ISA van NOC-NSF en de sportbonden hebben zowel de ambtelijk opdrachtgever als de architect een rol gehad. Het ontwerp team spreekt in augustus 2017 af dat de architect na afronding van het voorontwerp nogmaals Kiwa ISA zal raadplegen. Dit gebeurt uiteindelijk ruim drie jaar later in november 2020, waarna duidelijk wordt dat Kiwa ISA alleen na realisatie keuringen uitvoert. De architect raadpleegt vervolgens een externe adviseur. Na overleg tussen de ambtelijk opdrachtgever, de architect, de externe adviseur en de sportbonden concludeert het bouwteam in januari 2021 dat het ontwerp opnieuw aangepast moet worden.

3.1.5 Aandachtspunten bij het budgethouderschap en mandaat

Volgens de budgethoudersregeling van de gemeente Vlaardingen draagt de budgethouder de integrale verantwoordelijkheid voor de organisatie van wat nodig is voor het realiseren van het project.¹⁹⁰ De budgethouder bewaakt de budgetten, levert de onderbouwing hiervan en verdere gegevens hierover aan bij het team financiën, licht bijbehorende activiteiten toe, gaat financiële rechten en verplichtingen aan en ondertekent facturen. De budgethouder kan de uitvoering van de aan zijn budget verbonden verantwoordelijkheden doorgeven aan budgetbeheerders. De integrale verantwoordelijkheid blijft hiermee bij de budgethouder liggen.

De budgetbeheerder in het project CC-laan was de teammanager van het team voorbereiding en realisatie. Op het moment van het verstrekken van de projectopdracht had de projectleider een mandaat dat vergelijkbaar was met dat van zijn teammanager.¹⁹¹ Wanneer een projectleider binnen het team voorbereiding en realisatie ambtelijk opdrachtnemer is, blijft de teammanager voorbereiding en realisatie wel budgetbeheerder.

In 2023 is er een wijziging in het mandaatbesluit opgetreden en heeft de projectleider niet meer hetzelfde mandaat als de teammanager voorbereiding en realisatie. De mogelijkheid om facturen te tekenen tot €100.000 kan wel bij de projectleider belegd worden. De directeur moet hier toestemming voor verlenen.¹⁹² In het geval van het project sporthal CC-laan is er na deze wijziging echter geen ondermandaat verstrekt aan de projectleider.¹⁹³ In de praktijk vervulde de projectleider wel de rol van budgetbeheerder. Dit betekent dat de dagelijkse leiding van het project door de projectleider niet samenviel met het officiële mandaat dat aan zijn leidinggevende als ambtelijk opdrachtnemer is verstrekt.

¹⁹⁰ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 juni). Regeling budgethouderschap 2023; Gemeente Vlaardingen. (2021). Regeling budgethouderschap 2021.

¹⁹¹ Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 september). Aanwijzingen ondermandaat 2021.

¹⁹² Gemeente Vlaardingen (2023, 1 juni). Regeling budgethouderschap 2023; Gemeente Vlaardingen (2021). Regeling budgethouderschap 2021; Gemeente Vlaardingen (2021). Stedelijk beheer ondermandaat.

¹⁹³ Gemeente Vlaardingen. (2021, 14 oktober). Projectopdracht nieuwbouw Sporthal Claudius Civilislaan.



3.2 (Financiële) risicobeheersing en controle

3.2.1 Analyse van de verstrekte/beschikbaar gestelde kredieten en verwachte SPUK-gelden

In het feitenrelaas staan de verschillende momenten waarop de raad of het college krediet heeft verstrekt dan wel beschikbaar gesteld voor de sporthal CC-laan. In deze paragraaf staat een overzicht van de verstrekte dan wel beschikbaar gestelde kredieten en gaan we nader in op de verwachtingen ten aanzien van de SPUK-gelden bij de berekening van de verschillende (aanvullende) kredieten.

Uit interviews en raadsinformatie blijkt dat er op verschillende momenten in het project aangevraagde SPUK-gelden bij het projectbudget gerekend werden als zijnde door raad of college verstrekt dan wel beschikbaar gesteld krediet. Met het aanwenden van verwachte SPUK-bijdragen bij ramingen en dekkingen werd er een lager krediet gevraagd aan de raad ten opzichte van het voor de sporthal benodigde budget.

Doordat een SPUK-bijdrage pas uitgekeerd wordt bij gerealiseerde bestedingen heeft dit door vertragingen in het project ook geleid tot tegenvallende SPUK-uitkeringen. Daarnaast bestond er een inherente onzekerheid over het bedrag en percentage wat uitgekeerd zou worden omdat het landelijke budget voor de SPUK sport werd overvraagd en de aanvragen daardoor niet volledig konden worden gehonoreerd. Dit samen leidde op diverse momenten tot een tekort en vormt ten dele een verklaring voor de aanvullende financiële ruimtevragen aan de raad.

Hieronder staat een overzicht van alle kredieten en de bijbehorende verwachte SPUK-bijdragen. In het overzicht is aangegeven wat de aanleiding voor het krediet was, op welke manier erover besloten is, wie het krediet heeft verstrekt of beschikbaar heeft gesteld en welk bedrag dit betreft. In de laatste kolom is per besluit de cumulatieve som van het verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet opgenomen. Dit is het door de raad en het college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet zonder de verwachte SPUK-bijdragen. Hoewel de verwachte SPUK-bijdragen in het project sporthal CC-laan door het college op verschillende momenten bij het budget van de sporthal betrokken worden, zijn deze bedragen niet via college- of raadsbesluit verstrekt dan wel beschikbaar gesteld. De Financiële verordening (art. 5 lid 4) gaat in op uitbreidingsinvesteringen. Hierin is niet opgenomen dat verwachte inkomsten van derden in mindering van een krediet voor realisatie worden gebracht.¹⁹⁴

Tabel 2 - Overzicht kredieten en verwachte SPUK-bijdragen sporthal CC-laan

Aanleiding:	Vorm:	Datum besluit:	Actor:	Krediet:	SPUK-bijdrage (verwacht):	krediet (cumulatief):
Initiële investering	Voorjaarsnota 2016	2016/07/07	Raad	€ 5.800.000		€ 5.800.000
Duurzaamheidsinvestering	Voorjaarsnota 2016	2016/07/07	Raad	€ 330.000		€ 6.130.000
Stedenbouwkundige inpassing / integratie clubgebouw S.C. Twist / bouwkostenstijgingen	Raadsvoorstel	2019/04/04	Raad	€ 1.350.000	€ 1.050.000	€ 7.480.000
Aanpassing ontwerp / indexering bouwkosten	Collegebesluit	2021/06/01	College	€ 1.092.000	€ 294.000	€ 8.572.000

¹⁹⁴ Gemeente Vlaardingen. (2023, 2 februari). Financiële verordening gemeente Vlaardingen 2023.



/ stijging VAT-kosten /
herstelkosten tijdelijke
huisvesting S.C. Twist

Hogere aanbidding aannemer	Raadsvoorstel	2022/05/12	Raad	€ 1.599.269	€ 1.524.750	€ 10.171.269
Bouwkostenstijgingen	1 ^e voortgangs- rapportage 2023	2023/06/06	Raad	€ 422.000		€ 10.593.269
Prijsstijgingen bouw en personele inzet / meerwerk / lagere SPUK-bijdrage	Raadsvoorstel	2024/03/28	Raad	€ 2.732.455		€ 13.325.724

Op 4 april 2019 besluit de raad tot het toevoegen van een extra krediet aan de Sporthal CC-laan (€ 1.350.000).¹⁹⁵ In het raadsvoorstel staat dat er een subsidie kan worden verkregen vanuit het rijk, een zogenoemde SPUK-bijdrage (€ 1.050.000). Deze subsidie wordt in het voorstel niet betrokken op het budget van de sporthal. Wel staat er dat er in de berekening van het benodigde budget voor de sporthal rekening is gehouden met de te verkrijgen subsidie. Omdat de financiële berekening van het gevraagde budget ontbreekt, is het niet duidelijk op welke manier er met de verwachte subsidie rekening is gehouden. In de berekening van het budget op latere momenten komt deze aangevraagde subsidie verder niet meer terug.¹⁹⁶

Op 1 juni 2021 besluit het college tot het beschikbaar stellen van extra krediet voor de Sporthal CC-laan (€ 1.092.000). Naast dit bedrag wordt voor het eerst een verwachte SPUK-bijdrage van 15% betrokken bij de financiële dekking van de sporthal CC-laan. Deze SPUK-bijdrage (€ 294.000) is niet door het college beschikbaar gesteld, maar is gebaseerd op de verwachte extra bijdrage van het rijk.¹⁹⁷ Deze extra SPUK-bijdrage is berekend op basis van het nieuwe benodigde krediet (€ 8.960.000). De verwachting is dat hierover een SPUK-bijdrage van 15% uitgekeerd wordt (€ 1.344.000). Van deze verwachte subsidie wordt de eerder verwachte SPUK-bijdrage (€ 1.050.000) afgetrokken, wat leidt tot de in het collegebesluit genoemde extra verwachte subsidie (€ 294.000).¹⁹⁸ Deze extra verwachte SPUK-bedrag (€ 294.000) wordt in tegenstelling tot de al eerder verwachte SPUK-bijdrage (€ 1.050.000) meegenomen in de dekking van de sporthal CC-laan. Vanaf dit moment wordt er in de financiële verantwoording geen onderscheid meer gemaakt tussen het door raad en college per besluit verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet en de verwachte SPUK-bijdrage. De verwachte SPUK-bijdrage wordt zo, hoewel deze bedragen niet door de raad zijn geautoriseerd, aangewend als krediet.

In het raadsvoorstel voor een aanvullend krediet van 6 april 2022 wordt er geen onderscheid meer gemaakt tussen het door het college beschikbaar gestelde bedrag in 2021 (€ 1.092.000) en de toen verwachte extra SPUK-bijdrage (€ 294.000). In het voorstel staat dat het positieve krediet van de Erasmusplein (€ 1.386.000) is toegevoegd aan het budget van de sporthal.¹⁹⁹ Beide bedragen zijn zo onder één noemer opgenomen als zijnde beschikbaar gesteld budget. Voor de berekening van het benodigde extra krediet per 6 april 2022 wordt daarmee niet uitgegaan van het daadwerkelijk verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet, zoals weergegeven in bovenstaande tabel (€

¹⁹⁵ Gemeente Vlaardingen. (2019, 4 april). Raadsbesluit sporthallen. p. 1.

¹⁹⁶ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.

¹⁹⁷ Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 juni). Raadsmemo: sporthal op de Claudius Civilislaan. p. 1.

¹⁹⁸ Gemeente Vlaardingen. (2021, 19 mei). Stand van zaken Sporthal Claudius Civilislaan.

¹⁹⁹ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 april). Raadsvoorstel over de sporthal op de Claudius Civilislaan. p. 1.



8.572.000), maar van de som van het verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet én de verwachte extra SPUK-bijdrage (€ 8.866.000). Het college benoemt dit richting de raad als het begrote bedrag.²⁰⁰

Ook in het raadsvoorstel van 6 april 2022 wordt gesproken over een verwachte SPUK-bijdrage. Door de hogere bouwkosten wordt een hogere SPUK-bijdrage verwacht. Van het benodigde extra budget voor de sporthal wordt daarom eerst de verwachte SPUK-bijdrage (€1.524.750) afgetrokken. In het voorstel wordt de eerdere verwachte SPUK-bijdrage (€ 294.000) niet meer genoemd. De overgebleven ruimtevraag wordt na aftrek van de verwachte SPUK-bijdrage bepaald op € 1.599.269. De raad besluit op 12 mei 2022 om dit extra krediet (€ 1.599.269) te verstrekken.²⁰¹

Op 6 februari 2024 wordt er opnieuw een aanvullend krediet aan de raad gevraagd. Het raadsvoorstel spreekt over € 1.600.000 aan aangevraagde SPUK-gelden waarvan slechts € 770.000 is verstrekt of nog wordt verwacht. De hier genoemde aangevraagde SPUK-bijdrage (€1.600.000) correspondeert niet met de som van de eerdergenoemde verwachte SPUK-bijdragen die meegerekend worden als krediet (€1.818.750).²⁰² In het raadsvoorstel staat verder dat het gemeentelijke beleid ten aanzien van de SPUK-gelden is bijgesteld. De gemeente vraagt SPUK-gelden wel aan, maar rekent dit niet meer tot het investeringskrediet. In bijlage II van het raadsvoorstel staat de specifieke berekening en onderbouwing van de benodigde kredietverhoging per 6 februari 2024. Hoewel in het raadsvoorstel staat dat de SPUK-gelden niet meer tot het investeringskrediet gerekend worden, worden ze wel meegenomen aan de prognosezijde van de financiële verantwoording. Het gaat hierbij deels om ontvangen en deels om verwachte SPUK-bijdragen. Het door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet correspondeert daardoor ook na het raadsbesluit van 28 maart 2024 niet met het totaal benodigde budget voor de sporthal.

Daarnaast wordt aan de kredietzijde de eerder meegerekende SPUK-bijdragen incorrect gescheiden van het door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet. In plaats van de eerder verwachte en meegerekende SPUK-bijdrage (€1.818.750) is de prognose SPUK (€ 771.575) van het krediet afgetrokken. Het totale netto krediet zoals vermeld in het raadsvoorstel van 6 februari 2024 bestaat daarmee nog steeds ten dele uit verwachte SPUK-bijdragen. Het gaat hierbij om een bedrag van € 1.047.175.²⁰³ Door deze verwisseling staat in de berekening van het raadsvoorstel een totaal netto krediet vermeld van € 11.640.444. Het totale door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet is op dat moment feitelijk echter € 10.593.269 (zie tabel 2). Hierdoor ontstaat na het raadsbesluit van 28 maart 2024 een verschil van € 1.047.175 tussen het (geautoriseerde) krediet en de kredietzijde van de financiële verantwoording. Een verdere onderbouwing en uitwerking van deze constatering staat in bijlage 2.

Met het raadsbesluit van 28 maart 2024 is het totale benodigde bedrag voor de sporthal vastgesteld op € 15.144.474. Het totale door de raad en het college per besluit verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet is echter € 13.325.724 (zie tabel 2). Zo ontstaat een verschil tussen de prognose einde werk en het verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet van € 1.818.750. De raad is hierbij niet gevraagd om voor deze te besteden middelen krediet te verlenen. Dit verschil is te verklaren door het enerzijds ten onrechte aanwenden van SPUK-gelden (€ 771.575) als zijnde beschikbaar gesteld krediet en een rekenfout in de financiële verantwoording (€ 1.047.175).

²⁰⁰ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 april). Raadsvoorstel over de sporthal op de Claudius Civilislaan. p. 1.

²⁰¹ Gemeente Vlaardingen. (2022, 6 april). Raadsvoorstel over de sporthal op de Claudius Civilislaan: bijlage II.

²⁰² € 294.000 + € 1.524.750 = € 1.818.750

²⁰³ € 1.818.750 – € 771.575 = € 1.047.175



3.2.2 In een aantal raadsdocumenten staan diverse onnauwkeurigheden

In interviews wordt aangegeven dat het in de voorbereiding van raadsvoorstellen op verschillende momenten ontbrak aan een helder financieel overzicht. In een aantal raadsdocumenten is daarnaast sprake van (cijfermatige) onnauwkeurigheden. Hieronder benoemt de rekenkamer enkele voorbeelden.

In zowel de voorjaarsnota van 2017²⁰⁴ als de meerjarenbegroting 2018-2021 wordt het budget van de sporthal CC-laan weergegeven als € 6.460.000. Dit budget is op dat moment echter € 6.130.000.²⁰⁵ Bij het vastgestelde budget van de sporthal CC-laan van € 6.130.000 worden zodoende ook de verduurzamingskosten van de Erasmushal (€ 330.000) meegerekend.

In het raadsvoorstel van 5 februari 2019 staan diverse tekstuele onduidelijkheden. In het raadsvoorstel staat ten aanzien van de aanpak van de Westwijk het volgende: *"Door diverse ontwikkelingen [...] is de uitwerking van de plannen vertraagd. Hierdoor moesten in een aantal processen meermalen herberekeningen worden gemaakt. Zoals eerder indicatief aangegeven was er onduidelijkheid over de financiële gegevens, waardoor uw gemeenteraad niet tussentijds kon worden geïnformeerd."*²⁰⁶ Onduidelijk is (1) om welke reden er meermalen herberekeningen moesten worden gemaakt, door de diverse ontwikkelingen of door de vertraagde uitwerking van de plannen, (2) op welk(e) project(en) de onduidelijkheid over de financiële gegevens betrekking had en (3) wat deze onduidelijkheid precies was.²⁰⁷

In de beantwoording van een technische vraag over bijlage II van het raadsvoorstel van 6 februari 2024 wordt gesteld dat het positieve krediet van het Erasmusplein € 1.386.000 bedraagt en in 2022 aan het budget van de sporthal CC-laan is toegevoegd. Verder staat er dat dit op 6 april 2022 is voorgelegd aan de raad. Zoals eerder vermeld bedraagt dit positieve krediet € 1.092.000 en is dit toegevoegd aan het budget bij collegebesluit op 1 juni 2021. Dit is dit niet op 6 april 2022 voorgelegd aan de raad maar per raadsmemo op 1 juni 2021.^{208,209}

Het raadsvoorstel van 6 februari 2024 gaat in op de SPUK-bijdrage die lager is dan verwacht. De regeling uit 2019 subsidieerde 17,5% van de gemaakte bestedingen in sportaccommodaties. In het voorstel staat dat er geen aanleiding was om uit te gaan van een ander percentage dan 17,5%.²¹⁰ Dit is echter in tegenspraak met andere raadsvoorstellen waarin een verwachte SPUK-bijdrage meegenomen wordt. In het raadsvoorstel van 5 februari 2019 staat dat de gemeente er op voorhand vanuit gaat dat de subsidieaanvragen voor de SPUK-bijdrage het beschikbare budget vanuit het rijk te boven gaan. Daarom gaat de gemeente niet van de volledige subsidie (van 17,5%) uit, maar van een percentage van 14%.²¹¹ In de tweede voortgangsrapportage 2019 staat vermeld dat de aanvragen het beschikbare budget vanuit het rijk inderdaad overtreffen. Over 2019 is slechts 81,7% van het aangevraagde budget uitgekeerd. Dit is iets meer dan een bijdrage van 14% van de voorziene besteding.²¹² Ook in het

²⁰⁴ Gemeente Vlaardingen. (2016, 23 mei). Voorjaarsnota 2017. p. 31.

²⁰⁵ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.

²⁰⁶ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.

²⁰⁷ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.

²⁰⁸ Gemeente Vlaardingen. (2024, 20 februari). Beantwoording technische vragen: verhoging investeringskrediet sporthal Claudius Civilislaan.

²⁰⁹ Gemeente Vlaardingen. (2021, 1 juni). Raadsmemo: sporthal op de Claudius Civilislaan. p. 1.

²¹⁰ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Raadsvoorstel Aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan. pp. 1-3.

²¹¹ Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 februari). Raadsvoorstel tot verhoging van de kredieten voor sporthal Claudius Civilislaan en de commerciële plint in de sporthal Erasmusplein en gewijzigde raming kapitaallasten.

²¹² Gemeente Vlaardingen. (2019, 5 november). Tweede Voortgangsrapportage.



collegebesluit van 1 juni 2021 wordt niet gerekend met 17,5%. In de berekening van de verwachte SPUK-bijdrage wordt uitgegaan van een uitkering van 15%.²¹³ Bij de subsidieaanvraag voor de blaashal op 7 december 2021 gaat de gemeente wel uit van een SPUK-bijdrage van 17,5%.²¹⁴

3.2.3 Vlaardingen kent geen vaste methode voor risicomanagement: in het project is geen standaardmethode voor risicomanagement gebruikt

De nota risicomanagement van de gemeente Vlaardingen richt zich op het vaststellen van risico's in het kader van de jaarrekening en de begroting. Voorafgaand aan de samenstelling van deze P&C-documenten worden risicogesprekken gevoerd om integraal risico's te analyseren.²¹⁵ Uit de gevoerde interviews en documentatie blijkt dat deze sessies niet plaatsvinden in relatie tot projecten en dat (financiële) risico's binnen projecten geen of een beperkte rol spelen bij het opstellen van de weerstandsparagraaf in de jaarrekening en de begroting. Bij projectleiders wordt ook niet geïnformeerd naar eventuele risico's ter onderbouwing voor de risicoparagraaf in de jaarrekening.

Dit gold ook voor het project sporthal CC-laan. In de praktijk betekent dit dat financiële risico's op budgetoverschrijdingen geen onderdeel uitmaken van de financiële vooruitzichten in de meerjarenbegroting en dat financiële tegenvallers ten aanzien van projecten binnen het financieel systeem dus altijd onverwachts zijn. Een voorbeeld hiervan komt terug in de meerjarenbegroting voor de periode 2019-2022. Hierin is vermeld dat bij het opstellen van de ramingen van de sportaccommodaties, waaronder de sporthallen in de Westwijk, geen rekening is gehouden met bouwkostenstijgingen.

Bovenstaande betekent niet per se dat de gemeente geen geld heeft om deze financiële tegenvallers op te vangen. De gemeente heeft namelijk weerstandsvermogen met als bedoeling diverse financiële risico's af te dekken. Dit betekent wel dat het project sporthal CC-laan geen rol speelt in het vaststellen van het benodigde totale weerstandsvermogen. Dit kan leiden tot een te lage inschatting van het benodigde weerstandsvermogen.

De gemeente Vlaardingen kent geen structurele methodiek voor risicomanagement. Bij de start van projecten worden geen risico-inventarisatiesessies gehouden. Dit gold ook voor het project sporthal CC-laan. Er zijn standaard risicoposten opgenomen in de kostenramingen²¹⁶, maar er zijn geen sessies gehouden om de specifieke risico's van het bouwen van de sporthal te analyseren en hierop te anticiperen.

Het ontbreken van gestructureerd risicomanagement betekent niet dat het risicomanagement in het project volledig ontbrak. Er werd op twee manieren aan risicomanagement gedaan:

- / Op sommige momenten in het project zijn de risico's van bepaalde keuzes tegen het licht gehouden. Een voorbeeld hiervan is de keuze voor aanbesteding, waarbij zowel een externe adviseur als de projectleider een document hebben opgesteld ten behoeve van de weging van de risico's van beide opties.²¹⁷

²¹³ Gemeente Vlaardingen. (2021, 19 mei). Stand van zaken Sporthal Claudius Civilislaan.

²¹⁴ Gemeente Vlaardingen. (2021, 7 december). Raadsmemo aanschaf blaashal.

²¹⁵ Gemeente Vlaardingen. (2013, 14 januari). Nota Risicomanagement Gemeente Vlaardingen 2013.

²¹⁶ Ingenieursbureau Multical. (2016, 18 november). Investeringsraming sporthal Claudius Civilislaan; Kg Bouwkosten Advies. (2016, 15 december). Investeringsraming Sporthal Claudius Civilislaan.

²¹⁷ Synarchis Adviesgroep. (2016, 13 juni). Notitie Aanbestedingsadvies sporthal Vlaardingen. p. 6; Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Notitie D-en-B nadelen Projectspectief; Gemeente Vlaardingen. (z.d.). Afweging contractvorm.



- / Wanneer problemen dreigden of zich voordeden werden deze door ambtelijk betrokkenen onderling gedeeld en werd er naar oplossingen gezocht. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek naar aanvullende maatregelen om het risico van de gasleiding te verminderen.²¹⁸

3.2.4 Financiële beheersing en controle kende diverse knelpunten

De afdeling financiën van de gemeente Vlaardingen is verantwoordelijk voor financieel advies aan andere organisatieonderdelen, aan de directie en aan het bestuur.²¹⁹ Uit de documenten ter voorbereiding voor besluitvorming blijkt dat de afdeling financiën altijd meeleeft op de financiële onderbouwing in documenten die ten grondslag liggen aan de besluitvorming.²²⁰ De projectleider is verantwoordelijk voor het dagelijkse financiële beheer van het project en daarmee voor het realiseren van het projectresultaat binnen de financiële kaders.²²¹ In het project CC-laan was de financiële verantwoordelijkheid verdeeld tussen de projectleider en de ambtelijk opdrachtgever.

In interviews wordt aangegeven dat op verschillende momenten het financiële overzicht ontbrak. In interviews wordt aangegeven dat een verklaring hiervoor is gelegen in het financiële systeem waarmee de gemeente Vlaardingen werkt. Het systeem leent zich volgens gesprekspartners slecht voor projectmatig werken. Het systeem is gericht op de verantwoording van budgetten binnen één begrotingsjaar in functie van de P&C-cyclus. Het is in dit systeem niet mogelijk om efficiënt kredieten bij te houden die over meerdere jaren lopen. Het systeem is volgens meerdere gesprekspartners daarnaast niet geschikt voor het bijhouden van een verplichtingenadministratie. Het gevolg hiervan is dat het niet mogelijk is om op continue basis de financiële stand van zaken in een project te monitoren. Gesprekspartners geven aan dat er zowel bij de sporthal CC-laan als bij andere projecten separate administraties in Excel ontstonden om de tekortkomingen van het financiële systeem te ondervangen. Naar aanleiding van de uitkomsten van het 213a-onderzoek naar investeringen in de gemeente Vlaardingen, werkt de gemeente inmiddels aan de vervanging van het financiële systeem.²²²

In het project CC-laan was lange tijd geen projectcontroller aangesloten. De betrokkenheid van het team financiën was volgens gesprekspartners daarnaast klein. Financieel adviseurs keken mee op het moment dat een raadsvoorstel moest worden voorbereid. Het verloop onder financieel adviseurs en leden van het projectteam leidde volgens gesprekspartners ook tot een verlies aan kennis en ervaring. In november 2023 is er naar aanleiding van het 213a-onderzoek een projectcontroller aangesteld om financieel inzicht in het project te krijgen. Dit heeft geleid tot het raadsvoorstel van februari 2024.

3.3 Kaderstelling en controle door de raad

3.3.1 De raad heeft via de P&C-cyclus en raadsvoorstellen krediet verstrekt, het college heeft eenmaal zelf aanvullend krediet beschikbaar gesteld en de raad hier nadien over geïnformeerd

De raad heeft verschillende inhoudelijke en financiële kaders gesteld voor het project sporthal CC-laan. Een overzicht van de door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde kredieten is in paragraaf 3.2. reeds weergegeven. Daarnaast heeft de raad kennisgenomen over de inhoud van de ontwikkelingsvisie Centrumplan Westwijk, maar deze niet (zoals het college) vastgesteld.

²¹⁸ DeVilder&Zonneveld architecten. (2019, 9 mei). Gespreksnotitie bouwteam overleg 06. p. 1; DeVilder&Zonneveld architecten. (2019, 1 juli). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg 11. pp. 1-2.

²¹⁹ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 juni). Organisatiebesluit gemeente Vlaardingen.

²²⁰ Gemeente Vlaardingen. (2021, 19 mei). Stand van zaken Sporthal Claudius Civilislaan; Gemeente Vlaardingen. (2020, 14 april). Agendapost B&W Vergadering 14 april 2020. Raadsmemo over de stand van zaken bouw sporthal Claudius Civilislaan.

²²¹ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 juni). Organisatiebesluit gemeente Vlaardingen

²²² Gemeente Vlaardingen. (2024, 5 maart). Raadsmemo uitkomsten 213a onderzoek Investerings Vlaardingen.



De budgethoudersregeling van de gemeente Vlaardingen bevat verschillende bepalingen over de (financiële) kaderstelling door de raad. De raad kan volgens de budgethoudersregeling een investeringsbudget vaststellen bij de begroting van een bepaald jaar, maar ook bij een afzonderlijk besluit in de loop van het jaar.²²³ Beide vormen hebben zich in dit project voorgedaan. De budgethoudersregeling bevat daarnaast verschillende bepalingen over afwijkingen van het budget en budgetoverhevelingen.²²⁴ In het geval van afwijkingen ten aanzien van een budget is het college bevoegd om te besluiten over compensatie met een ander taakveld binnen het programma en is de raad beslissingsbevoegd wanneer gecompenseerd wordt vanuit een ander programma. Budgetoverhevelingen zijn mogelijk na afstemming met het team financiën (en sinds 2023 na goedkeuring van de raad), mits het een incidenteel budget betreft, het doel van het budget hetzelfde blijft en de financiële positie van de gemeente toereikend is.

Het college heeft eenmaal zelf krediet beschikbaar gesteld voor het project en dit niet door middel van een raadsvoorstel aan de raad gevraagd, namelijk bij de overdracht van budget van de Erasmushal naar de sporthal CC-laan in 2021. Het college heeft de raad hierover achteraf geïnformeerd. Het college heeft daarbij de afweging gemaakt dat het college bevoegd was om in dit geval zelfstandig een besluit te nemen, omdat het een overheveling van kredieten binnen een project betrof. In de toen vigerende budgethoudersregeling is vermeld dat het college bevoegd is om afwijkingen te compenseren binnen hetzelfde taakveld of met een ander taakveld binnen hetzelfde programma. Omdat de realisatie van beide sporthallen binnen hetzelfde programma viel, kan dit inderdaad worden aangemerkt als collegebevoegdheid.

3.3.2 Het college heeft de raad periodiek geïnformeerd over de voortgang van het project, de raad heeft naar aanleiding van raadsvoorstellen nadere informatie opgevraagd

De gemeente Vlaardingen kent geen structurele en integrale rapportage over de voortgang van projecten. Gedurende 2015 is de raad door het college geïnformeerd over de vervangingsopgave voor de Westwijkhallen en de afwegingen om een sporthal aan de CC-laan te realiseren. In de jaren hierna is de raad periodiek geïnformeerd over de voortgang van het project. Aanvankelijk werd de raad voornamelijk geïnformeerd via de P&C-cyclus. Nadat er in 2019 verschillende knelpunten in het project rezen is de raad, in aanvulling op de informatievoorziening via de P&C-cyclus, meer en meer bij concrete problemen door het college geïnformeerd via raadsmemo's, raadsinformatiebrieven en raadsvoorstellen. Op twee momenten informeert het college de raad op een andere manier dan via de P&C-cyclus of raadsmemo's. Op 26 november 2021 informeert het college de raad in een dagmail over het collegebesluit om de Westwijkhallen te sluiten, en op 6 april 2022 informeert het college de agendacommissie in een brief over een spoedvoorstel voor aanvullend krediet om in te kunnen gaan op de aanbidding van de aannemer.

De rekenkamer benoemt een aantal aandachtspunten ter duiding van de informatievoorziening aan de raad:

- / In een aantal raadsvoorstellen zijn (cijfermatige) onnauwkeurigheden aan te wijzen. In paragraaf 3.2 heeft de rekenkamer enkele voorbeelden hiervan uiteengezet.
- / Op 14 april 2020 informeert het college de raad dat er aanvullend vleermuizenonderzoek moet plaatsvinden. Aan de raad wordt niet vermeld dat dit een actie betreft die eerder uit zicht is geraakt.

²²³ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 juni). Regeling budgethouderschap 2023; Gemeente Vlaardingen. (2021). Regeling budgethouderschap 2021.

²²⁴ Gemeente Vlaardingen. (2023, 1 juni). Regeling budgethouderschap 2023, paragraaf 4.1 t/m 4.5; Gemeente Vlaardingen. (2021). Regeling budgethouderschap 2021.



- / Op 25 maart 2020 verklaart de keuringsinstantie van het NOC-NSF (Kiwa ISA) de Erasmushal ongeschikt voor wedstrijdsporten vanwege een te laag hangende werkbalk boven de uitloopruimte. Omdat in het ontwerp voor de sporthal CC-laan ook een werkbalk boven de uitloopruimte is gepositioneerd, is dit voor die sporthal eveneens problematisch. Omdat in het ontwerpteam is afgesproken dat de architect na afronding van het ontwerp contact opneemt met Kiwa ISA, wordt pas in het najaar van 2020 bevestigd dat deze werkbalk in het geval van de sporthal CC-laan ook problemen kan opleveren in relatie tot de eisen. Nadat de architect in november 2020 contact heeft met Kiwa ISA en een externe adviseur blijkt het ontwerp op verschillende onderdelen niet in lijn met de eisen van de sportbonden. In december 2020 voeren de gemeente, de architect, de externe adviseur en de sportbonden nadere gesprekken over hoe dit probleem kan worden opgelost. Op 13 januari 2021 bespreekt het bouwteam dat het ontwerp moet worden aangepast vanwege de eisen. De raad wordt op 26 januari 2021 voor het eerst geïnformeerd over de problematiek rondom de afmetingen van de sportvloer. Het college geeft daarbij aan dat er nog wordt uitgezocht wat de (financiële) consequenties zijn en dat het college de raad zal informeren als hier meer zicht op is.
- / Op 5 juli 2022 informeert het college de raad in een raadsmemo over een overschrijding van de investeringsraming voor de blaashal. Het college laat de raad daarbij weten dat vanwege de zorgplicht voor bewegingsonderwijs een verhoging van het krediet niet kan worden uitgesteld. Voor de verhoogde kapitaallasten zal een dekkingsvoorstel volgen in de tweede voortgangsrapportage van 2022. De raad stelt deze op 15 december 2022 vast.

De raad heeft in aanvulling op de informatievoorziening door het college op zes momenten aanvullende vragen gesteld over het project of die raken aan het project: viermaal via schriftelijke technische vragen naar aanleiding van een voorstel van het college (gesteld op 27 oktober 2015, 22 december 2022, 14 februari 2024 en 5 maart 2024) en tweemaal via mondelinge vragen in de raads(commis)sievergaderingen van 25 augustus 2022 en 28 maart 2024. De raad heeft daarnaast tweemaal een motie ingediend over de sporthal CC-laan: op 12 mei 2022 riep de raad op om de kostenstijgingen niet door te berekenen aan de gebruikers en op 6 februari 2024 heeft de raad verzocht om een rekenkameronderzoek uit te voeren. De raad heeft geen amendementen ingediend die raken aan de sporthal CC-laan.²²⁵

3.3.3 Het plan om als gemeente een sporthal te bouwen en te bezitten past binnen het gemeentelijk beleid op deze punten

Volgens het vigerende beleid ten tijde van het begin van de planvorming van het project sporthal CC-laan wordt het behoud en de realisatie van sportaccommodaties zoveel mogelijk overgelaten aan particulier initiatief. De gemeente kan waar nodig initiatieven ondersteunen en stimuleren.²²⁶ Dit uitgangspunt vormt de basis voor een onderzoek naar de mogelijkheid om de exploitatie en het onderhoud van accommodaties in een sportkoepel onder te brengen. Hierbij worden zowel de opties van gemeentelijk eigendom als privaat eigendom bekeken. De gemeente kiest voor het verder uitwerken van de variant van een sportstichting waarbij het eigendom van de hallen in handen van de gemeente blijft.²²⁷ In 2017 blijkt dat er onder bestaande maatschappelijke partijen onvoldoende interesse is om de rol van sportkoepel te vervullen. Daarom kiest het college ervoor zowel het eigendom, het beheer als de exploitatie van sportaccommodaties in handen van de gemeente te houden.²²⁸ De ontwikkeling van de sporthal CC-laan vertoont overeenstemming met de ontwikkelingen in het beleid. In 2015 wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om de sporthal te bouwen via een

²²⁵ Zo blijkt uit raadpleging van het raadsinformatiesysteem.

²²⁶ Gemeente Vlaardingen. (2013, 18 april). Nota Sport en Bewegen 2013.

²²⁷ Gemeente Vlaardingen. (2015, 25 augustus). Stand van zaken sportkoepel.

²²⁸ Gemeente Vlaardingen. (2017, 7 maart). Raadsmemo verzelfstandiging sportaccommodaties.



particulier initiatief. De uiteindelijke conclusie luidt dat dit geen optimale oplossing is. Hierna wordt het project gestart waarbij uitgangspunt is dat de gemeente zelf eigenaar wordt van de hal.

Voor onderwijs is de nieuwbouw van een hal in lijn met het gemeentelijk beleid. In 2016 is de conclusie getrokken dat de kwaliteit van de gymzalen van het College VOS onvoldoende of matig is. De gemeente kiest als uitgangspunt dat zij bovenwettelijke renovaties aan accommodaties voor bewegingsonderwijs uitvoert zolang dit past binnen de kaders van de meerjarenbegroting.²²⁹ Met de besluitvorming voor de sporthal wordt de keuze gemaakt om binnen de meerjarenbegroting ruimte te maken voor de nieuwe realisatie van gymzalen.

3.4 Zicht op exploitatie

3.4.1 Het proces van afspraken maken over de exploitatie is moeizaam verlopen

Bij de start van het bouwproces zijn geen afspraken gemaakt met S.C. Twist over de financiële exploitatie. De eerste concepthuurovereenkomst voor de nieuwe locatie is opgesteld in 2021. De definitieve huurovereenkomst is opgesteld op 4 juni 2024, minder dan een week voorafgaand aan de oplevering de hal. Ook uit interviews blijkt dat het in kaart brengen van de financiële kant van de exploitatie voor de gebruikers niet eerder dan 2021 binnen de gemeente prioriteit kreeg.

3.4.2 De planningsoverschrijdingen hebben gevolgen gehad voor de huisvesting van S.C. Twist

De overschrijdingen in planning hebben voor S.C. Twist gevolgen gehad omdat deze vereniging tijdelijk naar alternatieve locaties moest uitwijken. Bij de start van het ontwerpproces was de veronderstelling dat de Westwijkhallen in 2019 gesloten konden worden omdat op dat moment de nieuwe hal zou worden geopend.²³⁰ Het gevolg van de vertragingen is dat de Westwijkhallen langer in gebruik zijn. In november 2021 besluit het college de hallen te sluiten vanwege veiligheidsproblemen.²³¹ Hierna moest S.C. Twist voor één wedstrijdseizoen uitwijken naar alternatieve locaties. De gemeente heeft een oplossing gerealiseerd door in oktober 2022 een blaashal te plaatsen op het terrein van S.C. Twist.

3.4.3 De financiële overschrijdingen hebben geen gevolgen voor de huur van de gebruikers

Het college VOS betaalt huur voor het gebruik van de sporthal. Deze huur is gebaseerd op de VNG-norm en heeft geen directe relatie met de bouwkosten. Financiële overschrijdingen in de bouwkosten hebben dan ook geen gevolgen voor de huur die het College VOS betaalt.²³²

S.C. Twist betaalt geen huur voor de sportzaal zelf, maar wel voor de accommodatie als geheel (het clubgebouw en de velden).²³³ Deze huur is na oplevering van de vernieuwde accommodatie weliswaar gestegen ten opzichte van de oude situatie, maar deze stijging is geen gevolg van financiële overschrijdingen. Dit stemt overeen met een aangenomen motie van de gemeenteraad op 12 mei 2022 waarin is gevraagd de extra kosten niet door te berekenen in de lasten voor de gebruikers. De extra kosten komen daarmee geheel ten laste van de gemeente. Er is in het proces onderzocht of er minderingen in het ontwerp mogelijk waren. Dit bleek vanuit de geldende eisen en randvoorwaarden niet het geval, op enkele inhoudelijke versoeringen na.²³⁴

²²⁹ Gemeente Vlaardingen. (2016, april). Integraal Huisvestingsplan Vlaardingen: Van kaders naar Uitvoering.

²³⁰ DeVilder&Zonneveld architecten. (2017, 20 juni). Gespreksnotitie ontwerpteam overleg. p. 1.

²³¹ Gemeente Vlaardingen. (2021, 26 november). Dagmail sluiten sporthallen Westwijk.

²³² Gemeente Vlaardingen en college VOS. (2022, juli). Huurovereenkomst bewegingsonderwijs – het college VOS.

²³³ Gemeente Vlaardingen en S.C. Twist. (2024, 4 juni). Huurovereenkomst sportaccommodatie Claudius Civilislaan 37.

²³⁴ HEEL DE STAD. (2022, 12 mei). Motie: Dure sporthal.



Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording en geraadpleegde bronnen

Onderzoeksverantwoording

Dit rekenkameronderzoek is gestart op 13 juni 2024 met een startgesprek tussen de onderzoekers en betrokken ambtenaren. Na het startgesprek hebben de onderzoekers relevante documentatie opgevraagd en vervolgens geanalyseerd. Op 10 en 11 juli 2024 zijn oriënterende gesprekken gevoerd met relevante betrokkenen. De rekenkamer heeft vervolgens een conceptfeitenrelaas en tijdlijn opgesteld.

Vervolgens zijn er in de periode augustus – december 2024 verdiepende interviews gehouden met relevante betrokkenen. Een volledig overzicht van alle gevoerde interviews is hieronder opgenomen. Hierna is de nota van bevindingen opgesteld, die op 10 januari 2025 is aangeboden aan de ambtelijke organisatie ten behoeve van een feitenverificatie (ambtelijk wederhoor). De ambtelijke reactie is door de rekenkamer verwerkt. Vervolgens is het eindrapport opgesteld en op 30 januari 2025 aangeboden aan het college voor het geven van een bestuurlijke reactie. Deze reactie is op 7 maart 2025 ontvangen en is integraal opgenomen in het rapport. Op 7 maart 2025 is het eindrapport aangeboden aan de gemeenteraad.

Schriftelijke documentatie

Voor de geraadpleegde schriftelijke documentatie wordt verwezen naar de voetnoten in de rapportage.

Gevoerde interviews

Zoals in de onderzoeksverantwoording toegelicht is in dit onderzoek onderscheid gemaakt tussen oriënterende gesprekken en verdiepende interviews. Er zijn drie oriënterende gesprekken en negen verdiepende interviews gevoerd. Daarnaast is er op 29 augustus 2024 een gesprek gevoerd met een afvaardiging van de raad, bedoeld als duidings- en reflectiegesprek. Met uitzondering van dit gesprek is van ieder gesprek een samenvatting (bij de oriënterende gesprekken) of een verslag (bij de verdiepende interviews) gemaakt, dat aan de gesprekspartner(s) is voorgelegd ter verificatie. Alle verslagen zijn geaccordeerd.

Tabel 3: Overzicht gevoerde oriënterende gesprekken

Functie	Organisatie	Datum gesprek
Bestuurlijk portefeuillehouder en ambtelijk opdrachtgever (duo-gesprek)	Gemeente Vlaardingen	10 juli 2024
Projectleider en ambtelijk opdrachtnemer sporthal CC-laan	Gemeente Vlaardingen	10 juli 2024
Architect en directievoerder (duo-gesprek)	De Vilder&Zonneveld Architecten	11 juli 2024

Tabel 4: Overzicht gevoerde verdiepende interviews

Functie	Organisatie	Datum gesprek
Bestuurlijk portefeuillehouder (voormalig)	Gemeente Vlaardingen	24 september 2024



Accounthouders sport en gedelegeerd ambtelijk opdrachtgevers (voormalig, duo-gesprek)	Gemeente Vlaardingen	24 september 2024
Voorzitter	S.C. Twist	18 oktober 2024
Projectleider en ambtelijk opdrachtnemer sporthal CC-laan	Gemeente Vlaardingen	5 november 2024
Projectcontroller	Gemeente Vlaardingen	8 november 2024
Bestuurlijk portefeuillehouder (voormalig)	Gemeente Vlaardingen	14 november 2024
Vastgoedmanager	Gemeente Vlaardingen	14 november 2024
Projectleider ontwikkeling Westwijk (voormalig)	Gemeente Vlaardingen	19 november 2024
Bestuurlijk portefeuillehouder (voormalig)	Gemeente Vlaardingen	2 december 2024



Bijlage 2. Nadere onderbouwing financiële analyse

Onderdeel van dit onderzoek is het inzichtelijk maken van het financiële verloop van het project sporthal CC-laan. Onderstaand is de specificatie kredietverhoging opgenomen, zoals uitgewerkt in bijlage II van het raadsvoorstel van 6 februari 2024. Hierna volgt een berekening van de rekenkamer. Zoals beschreven in de analyse constateert de rekenkamer een verschil van € 1.047.175 wat betreft het door raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet in vergelijking met de financiële specificatie van het raadsvoorstel van 6 februari 2024. In deze bijlage wordt dit verschil verder inzichtelijk gemaakt. Tot slot worden de realisatiecijfers van de sporthal CC-laan per november 2024 kort inzichtelijk gemaakt en toegelicht.

Specificatie kredietverhoging (bijlage II, raadsvoorstel d.d. 6 februari 2024)

KREDIET

2017 Investeringsprogramma	€	5.800.000	
2017 Investering duurzaamheid	€	330.000	
2019 Aanvullend investeringskrediet	€	1.350.000	
2022 Toevoeging resultaat Erasmusplein	€	1.386.000	
2022 Aanvullend krediet a.g.v. aanbesteding	€	3.124.019	
2023 Stijging bouwkosten	€	422.000	
Totaal Krediet			€ 12.412.019
Rijksbijdrage (SPUK) BTW 2019	€	40.827	verkregen
Rijksbijdrage (SPUK) BTW 2020	€	25.894	verkregen
Rijksbijdrage (SPUK) BTW 2021	€	72.132	verkregen
Rijksbijdrage (SPUK) BTW 2022	€	171.756	verkregen
Rijksbijdrage (SPUK) BTW 2023 aanvraag	€	425.965	schatting
Rijksbijdrage (SPUK) BTW stijging bouwkosten	€	35.000	schatting
Totaal SPUK			€ 771.575 -/-
Totaal Netto Krediet			€ 11.640.444

PROGNOSE

Bouwkosten	€	14.186.590	
VAT kosten	€	505.352	
Bijkomende kosten	€	112.000	
Risicoreservering	€	340.532	
Prognose Einde Werk			€ 15.144.474
SPUK bijdagen BTW	€	771.575	
Prognose SPUK			€ 771.575 -/-
Totaal Prognose Einde Werk			€ 14.372.899

RESULTAAT

Verwacht financieel resultaat	-2.732.455
--------------------------------------	-------------------

Figuur 1: Specificatie kredietverhoging d.d. 6 februari 2024



De cijfers uit figuur 1 zijn ontleend uit bijlage II van het raadsvoorstel van 6 februari 2024.²³⁵

Berekening Rekenkamer Vlaardingen

	Jaar:	Betreft:	Krediet	Meegerekende SPUK-bijdrage (verwacht):		
KREDIET	2017	Investeringsprogramma	€ 5.800.000	€ 0.00		
	2017	Investering duurzaamheid	€ 330.000	€ 0.00		
	2019	Aanvullend investeringskrediet	€ 1.350.000	€ 0.00		
	2021	Toevoeging resultaat Erasmusplein	€ 1.092.000	€ 294.000		
	2022	Aanvullend krediet a.g.v. aanbesteding	€ 1.599.269	€ 1.524.750		
	2023	Stijging bouwkosten	€ 422.000	€ 0.00		
			€ 10.593.269	€ 1.818.750		
		Totaal budget inclusief SPUK (verwacht):			€ 12.412.019	
	2021	SPUK-bijdrage (verwacht): toevoeging resultaat Erasmusplein		€ 294.000		
	2022	SPUK-bijdrage (verwacht): aanvullend budget a.g.v. aanbesteding		€ 1.524.750		
		Totaal meegerekende SPUK-bijdrage (verwacht)			€1.818.750	-
		Totaal Krediet			€10.593.269	=
PROGNOSE		Prognose benodigde budget einde werk			€15.144.474	
		Waarvan: Prognose uitgekeerd SPUK			€771.575	-
		Totaal Prognose Einde Werk			€14.372.899	=
RESULTAAT		Verwacht financieel resultaat			- € 3.779.630	

Figuur 2: Berekening door de rekenkamer

In bovenstaande tabel staat de berekening van de rekenkamer. De financiële gegevens aan de kredietzijde zijn onttrokken uit de daarmee corresponderende college- en raadsbesluiten. De financiële gegevens aan de prognosezijde zijn onttrokken uit bijlage II van het raadsvoorstel van 6 februari 2024.²³⁶

²³⁵ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Raadsvoorstel Aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan: bijlage 2, Specificatie kredietverhoging.

²³⁶ Gemeente Vlaardingen. (2024, 6 februari). Raadsvoorstel Aanvullend krediet sporthal Claudius Civilislaan: bijlage 2, Specificatie kredietverhoging.



Verklaring verschil in berekeningen

Bovenstaande berekeningen tonen een verschil in het verwacht financieel resultaat. Dit verschil is het volgende:

Specificatie kredietverhoging	Verwacht (negatief) financieel resultaat	€ 2.732.455	
Berekening rekenkamer	Verwacht (negatief) financieel resultaat	€ 3.779.630	-
	Vershil tussen beide berekeningen:	- € 1.047.175	=

Figuur 3: verschil tussen Specificatie kredietverhoging en berekening rekenkamer

De oorzaak van dit verschil ligt aan de kredietzijde. In figuur 1 wordt het door raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet bepaald op € 11.640.444. Volgens de berekening van de rekenkamer zoals weergegeven in figuur 2 is het (geautoriseerde) krediet op het moment van het raadsvoorstel echter € 10.593.269.

Dit verschil ontstaat door een incorrecte ontvlechting van het verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet en de eerder verwachte en meegerekende SPUK-gelden. De eerder verwachte SPUK-gelden uit 2021 en 2022 worden niet geheel gescheiden van het door raad en college tot dan toe verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet. In de berekening van de rekenkamer gebeurt dit wel. Het verschil tussen beide bedragen is het volgende:

Prognose SPUK (uitgekeerd)		€ 771.575	
Meegerekende SPUK-bijdrage (verwacht)		€ 1.818.750	-
	Verschil tussen beide berekeningen:	- € 1.047.175	=

Figuur 4: verschil tussen meegerekende SPUK-bijdrage (verwacht) en Prognose SPUK (uitgekeerd)

Na het raadsbesluit van 28 maart 2024 ontstaat er daarmee een verschil van € 1.047.175 tussen het (geautoriseerde) krediet en de kredietzijde van de financiële verantwoording.

Realisatiecijfers sporthal CC-laan (november 2024)

Gedurende het onderzoek heeft de gemeente de realisatiecijfers tot dan toe met de rekenkamer gedeeld.²³⁷ In de tabel op de volgende pagina staan deze cijfers weergegeven.

²³⁷ Gemeente Vlaardingen. (2024, 14 november). Emailcontacten met rekenkamer gedurende onderzoek.



Sporthal Claudius Civilislaan	Bruto krediet	SPUK	Netto krediet
2017 Investeringsprogramma	5.800.000	-	5.800.000
2017 Investerings duurzaamheid	330.000	-	330.000
2019 Aanvullend investeringskrediet	1.350.000	-	1.350.000
2022 Toevoeging resultaat Erasmusplein	1.386.000	294.000	1.092.000
2022 Aanvullend krediet a.g.v. aanbesteding	3.124.019	1.524.750	1.599.269
2023 Stijging bouwkosten	422.000	-	422.000
2024 Aanvullend investeringskrediet	3.504.029	771.575	2.732.454
Totaal krediet	15.916.048	2.590.325	13.325.723
2017 Realisatie	123.358	-	123.358
2018 Realisatie	387.360	-	387.360
2019 Realisatie	233.296	40.827	192.470
2020 Realisatie	124.326	-	124.326
2021 Realisatie	274.870	98.026	176.844
2022 Realisatie	1.827.657	171.756	1.655.901
2023 Realisatie	7.505.558	678.484	6.827.074
2024 Realisatie t/m 01-11-2024	4.461.021	659.603	3.801.418
Totaal realisatie t/m 01-11 2024	14.937.447	1.648.696	13.288.751
Verwacht resultaat	978.601	-941.629	36.972

Figuur 5: realisatiecijfers sporthal CC-laan, d.d. 14-11-2024, uit emailcontact met rekenkamer.

In de realisatiecijfers correspondeert het bedrag aan de kredietzijde met het door de raad en college verstrekte dan wel beschikbaar gestelde krediet (€ 13.325.724) zoals berekend door de rekenkamer.²³⁸

Aan de realisatiezijde zijn enerzijds de gerealiseerde kosten terug te vinden en anderzijds de daadwerkelijk ontvangen SPUK-gelden. De gerealiseerde kosten vallen lager uit dan de verwachte kosten in het raadsvoorstel van 6 februari 2024. Het gaat om een positief resultaat van € 207.027.²³⁹ De ontvangen SPUK-gelden vallen daarnaast hoger uit dan verwacht op 6 februari 2024. Het betreft een positief resultaat van € 877.121.²⁴⁰

De realisatiecijfers uit november 2024 vallen daarmee in totaal € 1.084.148 hoger uit ten opzichte van de prognosezijde van het raadsvoorstel van 6 februari 2024.²⁴¹ Het verwachte positieve resultaat is volgens de realisatiecijfers echter slechts € 36.972. Dit verschil komt voort uit de rekenfout in de financiële verantwoording van het raadsvoorstel. Zie hiervoor onderstaande berekening:

Totaal positieve resultaat	€ 1.084.148	
Verschil uit berekening rekenkamer	€ 1.047.175	-
Verschil tussen beide berekeningen:	€ 36.973	=

Figuur 6: berekening realisatiecijfers, d.d. 14-11-2024

²³⁸ Zie figuur 2.

²³⁹ € 15.144.474 - € 14.937.447 = € 207.027

²⁴⁰ € 1.648.696 - € 771.575 = € 877.121

²⁴¹ € 207.027 + € 877.121 = € 1.084.148



Bijlage 3. Begrippenlijst

Onderstaand is een lijst met begrippen en de bijbehorende definitie weergegeven.

Tabel 4: Begrippenlijst

Begrip	Definitie
DMCR Milieudienst Rijnmond	De omgevingsdienst van de provincie Zuid-Holland.
D&B-aanbesteding	Design & Build-aanbesteding. Een geïntegreerde aanbesteding voor zowel het ontwerp als de realisatie van de sporthal.
Gestanddoeningstermijn	Een gestanddoeningstermijn is de tijd dat een inschrijver op een aanbesteding de voorwaarden uit zijn offerte moet nakomen.
GOTIK-criteria	De GOTIK-methode is een methode voor het beheersen van benoemde aspecten in het projectmanagement. De aspecten of criteria zijn: Geld, Organisatie, Tijd, Informatie en Kwaliteit.
Kiwa ISA Sport	De keuringsinstantie van het NOC-NSF. Kiwa ondersteunt eigenaren en beheerders van sportvoorzieningen met inspecties en certificeringen van nieuwe of gerenoveerde accommodaties.
KVLO	Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding. Belangenvereniging van gymdocenten.
Programma van eisen	Lijst met eisen en wensen van de opdrachtgever waar het te realiseren werk aan moet voldoen
Sporthal CC-Laan	De sporthal aan de Claudius Civilislaan, later gedoopt tot De Westhal.
SPUK Sport	Specifieke Uitkering stimulering sport. De SPUK Sport is een subsidieregeling van het ministerie van VWS. Gemeenten kunnen voor gerealiseerde bestedingen in verband met sportaccommodaties en sportmaterialen een subsidie aanvragen.
Stedin	Stedin is de netbeheerder in de gemeente Vlaardingen.
TenderNed	Online aanbestedingenplatform dat wordt gebruikt voor alle Europese aanbestedingen van aanbestedingsplichtige organisaties.
213a-onderzoek	Artikel 213a van de Gemeentewet verplicht het college tot periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van hun bestuur. Dit zelfonderzoek controleert of het gemeentelijk beleid effectief en efficiënt wordt uitgevoerd en of de organisatie en het middelenbeheer aan de eisen voldoen.

